عربی کی دوسری کتاب

جو

مڈل سکولوں کی دوسری جماعت کے واسطے ہے
سررشتۂ تعلیم پنجاب کے صاحب ڈائرکٹر بہادر کے
حکم سے
منشی گلاب سنگھ گورنمنٹ پبلشر و مینیجر سنٹرل بک ڈپو پنجاب
نے اپنے مطبع مفید عام لاہور میں چھاپی

سنہ ۱۸۹۰ء

۶ تعداد جلد ۱۰۰۰ قیمت فی جلد ۵ ر

ا

بسم اللہ الرحمن الرحیم

عربی کی دوسری کتاب

آیا ببازار رفتن ضروری است؟

در آنجا رفتن ضروری نیست +

برائے آموختن زبان فرانس چہ باید کرد؟

در خواندن آں محنتے باید +

چہ چیز مرا لازم است +

ترا قرار باید گرفت +

او را کجا رفتنی است +

او را برائے گرفتن کتاب رفتنیست +

أَلَا بُدَّ مِنَ الذَّهَابِ إِلَى السُّوقِ ؟

لَيْسَ الذَّهَابُ ثَمَّةَ بِضَرُورِيٍّ +

مَا يُعْمَلُ لِتَعَلُّمِ اللِّسَانِ الفَرَنْسَاوِيِّ ؟

يَلْزَمُ السَّعْيُ البَلِيغُ لِتَعَلُّمِهِ +

مَا يَلْزَمُ لِي ؟ مَا يَلْزَمُ عَلَيَّ ؟

عَلَيْكَ السُّكُونُ وَ القَرَارُ +

إِلَى أَيِّ مَكَانٍ يَذْهَبُ ؟

عَلَيْهِ الذَّهَابُ لِأَخْذِ الكِتَابِ +

ایشان را چه چیز خریدنیست ؟	عَلَيْهِمْ اشْتِرَاءُ اَيِّ شَيْءٍ ؟
ایشان را گوشت گاو خریدنیست +	عَلَيْهِمْ اشْتِرَاءُ لَحْمِ الْبَقَرِ +
مرا چه باید خواند ؟	قِرَأَةُ اَيِّ شَيْءٍ عَلَيَّ ؟
ترا چه چیز درکار است ؟	اَيُّ شَيْءٍ تَحْتَاجُ اِلَيْهِ ؟
مرا روپیه درکار است +	اَنَا اَحْتَاجُ اِلَى رُوْفِيَةٍ +
آیا ترا یک درهم درکار است ؟	اَتَحْتَاجُ اِلَى دِرْهَمٍ وَاحِدٍ ؟
آیا ترا بسیار درکار است ؟	اَتَحْتَاجُ اِلَى اَكْثَرَ مِنْ دِرْهَمٍ ؟
بلے - مرا بسیار درکار است +	نَعَمْ - اَحْتَاجُ اِلَى الْاَكْثَرِ +
من صرف یک پول میخواهم +	اَطْلُبُ فَلْسًا وَاحِدًا فَقَطْ +
تو صرف همین میخواهی ؟	اَتَطْلُبُ هٰذَا فَقَطْ ؟
بلے - صرف همین میخواهم +	نَعَمْ - اَطْلُبُ هٰذَا فَقَطْ +
چه قدر میخواهی ؟	كَمْ تَطْلُبُ ؟
برادر ترا چه قدر درکار است ؟	اِلَى كَمْ يَحْتَاجُ اَخُوْكَ ؟
او را صرف دو درهم درکار است +	يَحْتَاجُ اِلَى دِرْهَمَيْنِ فَقَطْ +
آیا بقدر حاجت خود میداری ؟	اَعِنْدَكَ مَا يُحْتَاجُ اِلَيْهِ ؟
او بقدر احتیاج خود میدارد +	عِنْدَهُ مَا يُحْتَاجُ اِلَيْهِ +
ایشان حسب ضرورت خود ندارند +	لَيْسَ عِنْدَهُمْ مَا يُحْتَاجُ اِلَيْهِ +

فارسی	عربی
آیا تو زیادہ نمے خواہی؟	اَلَا تَطْلُبُ زِيَادَةً ؟
زیادہ نمے خواہم +	لَا اَطْلُبُ زِيَادَةً +
او زیادہ نمے خواہد +	لَا يَطْلُبُ وَ لَا تَشْتَهِي زِيَادَةً +
آیا ترا برائے آموختن زبانِ فرانسیسی سختی رو داد؟	اَوَقَعَ عَلَيْكَ التَّعَبُ فِي تَعَلُّمِ اللِّسَانِ الْفَرَنْسَاوِيِّ +
بلی - در آموختنش سختی کشیدم +	نَعَمْ وَقَعَ عَلَيَّ [illegible] فِي [illegible]
مرا چہ کردنی است؟	اَيُّ شَيْءٍ عَلَيَّ [illegible] ؟
ترا کار باید کرد +	عَلَيْكَ اَنْ تَعْمَلَ شَيْئًا بِصُنْعِكَ +
آیا مرا در آنجا رفتنی است؟	هَلْ عَلَيَّ الذَّهَابُ ثَمَّهُ ؟
ترا در آنجا رفتن رواست +	يَجُوْزُ لَكَ الذَّهَابُ اِلَى ذٰلِكَ الْمَوْضِعِ +
این کتاب بچند مے ارزد؟	بِكَمْ يُبَاعُ هٰذَا الْكِتَابُ فِي الْوَاقِعِ ؟
بدو روپیہ مے ارزد +	يُبَاعُ بِرُوْپِيَتَيْنِ فِي نَفْسِ الْاَمْرِ +
آن بندوق بچند مے ارزد؟	بِكَمْ يُبَاعُ ذٰلِكَ الْبُنْدُوْقُ ؟
صرف بہ پنج روپیہ مے ارزد +	يُبَاعُ بِخَمْسِ رُوْپِيَاتٍ فَقَطْ +
آن چیز در بازار بچہ مے ارزد +	بِكَمْ يُبَاعُ ذٰلِكَ الشَّيْءُ فِي السُّوْقِ ؟

فارسی	عربی
به بسیار نمی ارزد +	لَيْسَ ثَمَنُهُ كَثِيْرًا۔ لَيْسَ بِغَالٍ +
به هیچ نمی ارزد +	لَا يُبَاعُ بِشَيْءٍ +
این بزیاده از آں می ارزد +	يُبَاعُ هٰذَا بِأَكْثَرَ مِنْهُ +
این بقدر آں نمی ارزد +	لَا يُبَاعُ هٰذَا بِمِثْلِ ذَاكَ +
آیا من مثل برادر خود نیستم +	أَلَسْتُ كَمِثْلِ أَخِيْ ؟
بلے - تو از وے بہتر ہستی +	بَلٰى۔ أَنْتَ أَفْضَلُ مِنْهُ +
آیا مثل آں نیستم ؟	أَلَسْتُ كَمِثْلِهٖ ؟
آیا او کتاب تو باز بتو نمیدہد ؟	أَلَا يَرُدُّ كِتَابَكَ عَلَيْكَ ؟
بلے - باز میدہد +	بَلٰى۔ يَرُدُّهُ +
آیا او دستانۂ تو باز داده است +	هَلْ رَدَّ عَلَيْكَ قُفَّازَكَ ؟
ہاں - باز داده است +	نَعَمْ۔ رَدَّهَا +
آیا برادر تو حالا ترجمۂ خود شروع کرده است ؟	أَشَرَعَ أَخُوْكَ فِيْ تَرْجَمَتِهٖ الْآنَ ؟
ہنوز شروع نکرده است +	مَا شَرَعَ إِلَى الْآنَ +
آیا تو ہدیہ یافتی ؟	أَتَهْدٰى بِهَدِيَّةٍ ؟ أَوْ وَجَدْتَ الْهَدِيَّةَ ؟
چند ہدیہ یافتہ ام +	وَجَدْتُ هَدَايَا كَثِيْرَةً +
آیا کتابها را یافته ام +	هَلْ وَجَدْتَ الْكُتُبَ ؟

Persian	Arabic
بلے - آنہا را یافتہ ام +	نَعَمْ۔ وَجَدْتُهَا +
تو از کدام شخص ہدایا یافتۂ ؟	مِمَّنْ وَجَدْتَ الْهَدَايَا ؟
از دوستان خود +	مِنْ اَحِبَّائِیْ +
از کجا مے آئی ؟	مِنْ اَيْنَ تَجِيْئُ ؟
از باغ مے آیم +	مِنَ الْحَدِيْقَةِ اَجِيْئُ +
او از ممثلات خانہ آمدہ است +	جَاءَ عَنْ دَارِ الْمُمَثِّلَاتِ +
ایشان از کجا آمدند؟ بعد از	هٰؤُلَاءِ مِنْ اَيْنَ جَاءُوْا ؟
گفتن +	بَعْدَ الْقَوْلِ +
پس از برگشتن از آنجا +	بَعْدَ الرُّجُوْعِ عَنْ ذٰلِكَ الْمَوْضِعِ +
من پیش از شما شام خوردہ ام +	تَعَشَّيْتُ مِنْ قَبْلِكُمْ +
تو شام بدیر خوردۂ +	تَعَشَّيْتَ بَعْدَ مُكْثٍ +
مردے را بہاے اسپ دادن +	اَدَاءُ ثَمَنِ الْفَرَسِ اِلٰى رَجُلٍ +
درزی را قیمت سترن دادن +	اَدَاءُ ثَمَنِ الْقَمِيْصَةِ اِلٰى خَيَّاطٍ +
آیا تو کفش فروش را قیمت کفشہا میدہی +	اَتُعْطِیْ ثَمَنَ النِّعَالِ النَّعَّالَ ؟
بلے - من او را قیمت آنہا میدہم +	نَعَمْ۔ اُعْطِیْ ثَمَنَهَا اِيَّاهُ +
آیا او ترا قیمت کارد میدہد +	اَيُعْطِيْكَ ثَمَنَ السِّكِّيْنِ ؟
مرا قیمت آں نمیدہد +	لَا يُعْطِيْنِیْ ثَمَنَهَا +
من قرض خود ادا میکنم +	اَنَا اُؤَدِّیْ دَيْنِیْ +

فارسی	عربی
من خیاط را روپیه اش داده ام +	أَعْطَيْتُ الْخَيَّاطَ رُوْبِيَتَهُ +
آیا تو کفش دوز را قیمت کفشهاے او دادی ؟	هَلْ أَعْطَيْتَ إِسْكَافًا ثَمَنَ نِعَالِهِ ؟
بلے - روپیه اش داده ام +	نَعَمْ - أَعْطَيْتُهُ رُوْبِيَتَهُ +
روپیه خواستن از مردے +	طَلَبُ الرُّوْبِيَةِ مِنْ رَجُلٍ +
من روپیه از پدر خود میخواهم +	أَطْلُبُ رُوْبِيَةً مِنْ أَبِي +
آیا تو کلاه خود از من میخواهی ؟	أَتَطْلُبُ قَلَنْسُوَتِي مِنِّي ؟
بلے - از تو میخواهم +	نَعَمْ - أَطْلُبُهَا مِنْكَ +
من آنها را ازو میخواهم +	أَطْلُبُهَا مِنْهُ +
تو از من چه میطلبی ؟	مَا تَطْلُبُ مِنِّي ؟
من از تو چیزے نمے طلبم +	لَا أَطْلُبُ مِنْكَ شَيْئًا +
آیا تو میخواهی - که آں را بکنی ؟	أَتُرِيدُ أَنْ تَفْعَلَهُ ؟
خواستم - که او را بکنم - لیکن باز ایستادم ازآں +	أَرَدْتُ فِعْلَهُ وَ لَكِنْ قَصَرْتُ عَنْهُ +
باید - که قصد کنی - که آں را از پیشتر بهتر نمائی +	لِتَقْصُدْ أَنْ تَعْمَلَهُ أَفْضَلَ مِنْهُ فِيمَا قَبْلُ +
آیا عصاے من بدست میداری ؟	أَعَصَايَ بِيَدِكَ ؟
بلے - بدست میدارم +	نَعَمْ - هِيَ بِيَدِيَ +

بدست چه میدارید؟	مَا فِيْ اَيْدِيْكُمْ ؟
چند کتابها بدست میداریم +	بِاَيْدِيْنَا كُتُبٌ عَدِيْدَةٌ +
آیا تلاش کسے میکنی ؟	اَتَفَحَّصُ مِنْ اَحَدٍ ؟
بلے- تلاش یکے از برادران خود میکنم +	نَعَمْ- اَتَجَسَّسُ اَحَدًا مِنْ اِخْوَانِيْ +
تلاش کدام کس میکنی ؟	مَنْ تَجَسَّسُ ؟
تلاش عمو زاده و رشته دارے دیگر میکنم +	اَتَفَحَّصُ عَنِ ابْنِ الْعَمِّ وَ قَرِيْبٍ اٰخَرَ ؟
او ارادۂ دیدن تو میکند +	يُرِيْدُ رُؤْيَتَكَ +
او ارادۂ دیدن کدام میکند ؟	رُؤْيَةَ مَنْ يُرِيْدُ ؟
او قصد دیدن اعمام خود میکند+	هُوَ يُرِيْدُ رُؤْيَةَ اَعْمَامِهٖ +
کرا مے پرسی ؟	عَمَّنْ تَسْئَلُ ؟
من یکے را از دوستان خود مے پرسم +	اَسْئَلُ عَنْ اَحَدٍ مِنْ اَحِبَّائِيْ +
آیا ایشاں مرا مے پرسند +	اَيَسْئَلُ هٰؤُلَاءِ عَنِّيْ ؟
بلے- اینها ترا مے پرسند +	نَعَمْ- يَسْئَلُ هٰؤُلَاءِ عَنْكَ
تومینویسی چنانکه باید +	تَكْتُبُ كَمَا حَقُّهٗ +
این مرداں کار خود کما ینبغی	يَفْعَلُ هٰؤُلَاءِ الرِّجَالُ كَمَا

Persian	Arabic
سن [خ] میکنند +	يَنْبَغِي +
آیا [تو] تو کار فرض خود ادا کردهٔ ؟	أَأَدَّيْتَ فَرْضَكَ ؟
[گفتیها] بلے - کرده ام +	نَعَمْ - أَدَّيْتُهُ +
بلے - تو از خوردنیها و نوشیدنیها چه	مَا تَطْلُبُ مِنَ الْمَآكِلِ وَ
روپیه میخواهی ؟	الْمَشَارِبِ ؟
من یک پارهٔ نان و یک شیشهٔ	أَطْلُبُ قِطْعَةً مِنْ خُبْزٍ - وَ
آیا [تو] آب میخواهم +	قَارُورَةً مِنْ مَاءٍ +
بلے - [تا] کجا ؟	إِلَى أَيْنَ ؟
من [تا] خانهٔ برادر من +	إِلَى دَارِ أَخِي +
تو از [تا] اینجا +	إِلَى هٰذَا الْمَوْضِعِ +
من [تا] آنجا +	إِلَى ذٰلِكَ الْمَوْضِعِ +
آیا [تو] تا گوشهٔ راه +	إِلَى زَاوِيَةِ الطَّرِيقِ +
خواستم [تا] انتهاے راه +	إِلَى نِهَايَةِ الطَّرِيقِ +
ایستاد [بر] سقف بالا ست +	عَلَى السَّطْحِ الْعَالِي - عَلَى السَّطْحِ
باید -	الْأَعْلَى +
بیشتر او به آن سوے راه رفته	هُوَ ذَهَبَ إِلَى الْجَانِبِ الْآخَرِ
آیا عصه است +	مِنَ الطَّرِيقِ +
بلے - به او بدین سوے راه است +	هُوَ عَلَى هٰذَا الْجَانِبِ مِنَ

	الطَّرِيقِ +
او بداں سوے راہ است +	هُوَ عَلَى الْجَانِبِ الْآخَرِ مِنَ الطَّرِيقِ +
او در وسط راه است +	هُوَ فِي وَسَطِ الطَّرِيقِ +
پدر او در تگ چاه است +	أَبُوهُ فِي قَعْرِ الْبِئْرِ +
من قلعه را مے بینم +	أَرَى حِصْنًا وَ قَلْعَةً +
آیا تو به پیرس سفر میکنی ؟	أَتُسَافِرُ إِلَى فَيْرِسْ ؟
بلے - بداں سو سفر میکنم +	نَعَمْ - أُسَافِرُ إِلَيْهَا +
آیا او به انگلستاں رفته است ؟	أَذَهَبَ إِلَى بَرْطَنَ ؟
بلے - رفته است بدانجا +	نَعَمْ - ذَهَبَ إِلَيْهَا +
او تا کجا رفته است ؟	إِلَى أَيْنَ وَصَلَ ؟
تا امریکه رسیده است +	وَصَلَ إِلَى إِمِرِيكَةَ +
چیزے دزدیدن از کسے خوب نیست +	اَلسَّرِقَةُ لَيْسَ بِسَدِيدٍ +
آیا کلاه تو دزدیده اند ؟	أَسَرَقُوا قَلَنْسُوَتَكَ ؟
بلے - دزدیده اند +	نَعَمْ - سَرَقُوهَا +
آیا آں مرد کتابها را از تو دزدیده است ؟	أَسَرَقَ ذَلِكَ الرَّجُلُ مِنْكَ الْكُتُبَ ؟
بلے - از من دزدیده است +	نَعَمْ - سَرَقَهَا مِنِّي +

چه چیز از شما دزدیده اند ؟	اَیَّ شَیْءٍ سَرَقُوْا مِنْكَ ؟
مردم از من همه شراب و همه کتابها دزدیده اند +	سَرَقُوْا مِنِّیْ جَمِیْعَ الْکُتُبِ وَ الْخَمْرِ +
این لفظ چگونه بنویسند ؟	عَلٰی اَیِّ صُوْرَةٍ یُکْتَبُ هٰذَا اللَّفْظُ ؟
بدین طور مینویسند +	یُکْتَبُ عَلٰی هٰذِهِ الصُّوْرَةِ +
او جامه را رنگ میدهد +	هُوَ یَصْبَغُ الثِّیَابَ +
جامه را سیاه میکنم +	اَنَا اُسَوِّدُ الثِّیَابَ +
آن را بسرخی رنگ میدهم +	اُحَمِّرُهٗ اَیْ اَصْبَغُهٗ بِالْحُمْرَةِ +
او نیلگون مے سازد +	هُوَ یَصْبَغُ بِالْعِظْلِمِ +
ایشان رختها را برنگے مے رزند +	یَصْبَغُوْنَ الثِّیَابَ بِلَوْنٍ مَا +
رنگ قباے تو چیست ؟	مَا لَوْنُ قَبَائِكَ ؟
قباے من نیلی است +	قَبَائِیْ مَصْبُوْغٌ بِالْکَتَمِ +
قباے تو سفید است +	قَبَائُكَ اَبْیَضُ +
آیا تو قباے خود را نیلی میکنی ؟	اَتَصْبَغُ قَبَائَكَ بِالْعِظْلِمِ ؟
من آن را سبز میکنم +	اُخَضِّرُهَا +
تو رخت خود را بکدام رنگ رنگین خواهی کرد ؟	بِاَیِّ لَوْنٍ تَصْبَغُ ثِیَابَكَ ؟

من آں را بہ نیل رنگ میکنم +	أَصْبَغُهَا بِالْكَتَمِ وَ الْعِظْلِمِ +
تو کلاہ خود را کدام رنگ دادۂ ؟	بِأَيِّ لَوْنٍ صَبَغْتَ قَلَنْسُوَتَكَ ؟
من آں را بگل عصفر و مثل آں رنگیں میکنم +	أُحَمِّرُهَا أَيْ أَصْبَغُهَا بِالْعُصْفُرِ مَثَلاً +
رنگ قباہاے تو چیست ؟	مَا لَوْنُ أَقْبِيَتِكَ ؟
قباہاے سرخ و سیاہ و سبز و نیلی و زرد میدارم +	عِنْدِيْ أَقْبِيَةٌ حُمْرٌ وَ سُوْدٌ وَ خُضْرٌ وَ زُرْقٌ وَ صُفْرٌ +
مردیکہ مے آید تو آں را مے بینی ؟	أَتَنْظُرُ الرَّجُلَ الَّذِيْ يَجِيْءُ ؟
بلے - مے بینم او را +	نَعَمْ - أَنْظُرُهُ +
آیا مردانیکہ در مکان تجارت مے روند - آنہا را مے بینی ؟	أَتَنْظُرُ الرِّجَالَ الَّذِيْنَ يَدْخُلُوْنَ فِي الْمُتَّجَرِ ؟
بلے - مے بینم آنہا را کہ داخل مے شوند +	نَعَمْ - أَنْظُرُ الَّذِيْنَ يَدْخُلُوْنَ فِي الْمُتَّجَرِ +
حالا وقت چہ طور است ؟	هٰذَا الْوَقْتُ عَلٰى أَيِّ نَهْجٍ ؟
حالا وقت خوب است +	هٰذَا الْوَقْتُ وَقْتٌ حَسَنٌ طَيِّبٌ +
دیروز وقت چہ طور بود ؟	كَيْفَ كَانَ الْأَمْسُ ؟
دیروز وقت بسبب باراں خراب	كَانَ الْأَمْسُ بَاطِلاً ضَائِعًا

بود +
آیا صبح امروز خوب است ؟
صبح عیش و نشاط است +
آیا وقت گرم است ؟
بلے - وقت بسیار گرم است +
آیا وقت سرد است ؟
بلے - وقت بسیار سرد است +
آیا مکان تجارت تو تاریکی دارد؟
بلے - بسیار تاریکی دارد +
آیا خانۂ تو تاریک است یا روشن؟
بل متوسط است نہ بسیار تاریک
نہ بسیار روشن +
آیا باد نمناک است ؟
باد نمناک نیست - بلکہ بسیار
خشک +
آیا این شب ماہ است +
بلے شب ماہ است - لیکن آسمان

بِالْمَطَرِ +
هَلِ الصَّبَاحُ صَبَاحُ عَيْشٍ
وَ فَرَحٍ ؟
نِعْمَ الصُّبْحُ الْيَوْمَ +
هَلْ هٰذَا الْوَقْتُ حَارٌّ ؟
نَعَمْ - بَلْ أَحَرُّ +
هَلْ هٰذَا الْوَقْتُ بَارِدٌ ؟
نَعَمْ - بَلْ أَبْرَدُ +
هَلْ فِي مُتَّجَرِكَ ظُلْمَةٌ ؟
نَعَمْ - بَلْ فِيهِ ظُلْمَةٌ شَدِيدَةٌ +
هَلْ بَيْتُكَ مُظْلِمٌ أَوْ مُضِيءٌ ؟
بَلْ هُوَ مُتَوَسِّطٌ - لَا مُظْلِمٌ
وَ لَا مُضِيءٌ +
هَلِ الرِّيحُ مَرْطُوبَةٌ ؟
لَيْسَ الرِّيحُ نَدِيَةً - بَلْ هِيَ
أَيْبَسُ يُبْسًا +
أَهٰذِهِ لَيْلَةٌ قَمْرَاءُ ؟
نَعَمْ - هِيَ لَيْلَةٌ قَمْرَاءُ - وَ لٰكِنْ

فارسی	عربی
ابر دارد +	فِي السَّمَاءِ مُزنٌ +
آیا آفتاب روشن است ؟	هَلِ الشَّمسُ مُضِيئَةٌ ؟
بلے - روشنیٔ آفتاب زیاده است +	نَعَم- بَل هِيَ اَشَدُّ اِضَاءَةً +
آیا مے را چشیدهٔ ؟	اَذُقتَ الخَمرَ ؟
بلے - آں را چشیده ام +	نَعَم- ذُقتُهَا +
چگونه مے یابی آں را ؟	كَيفَ تَجِدُهَا ؟
خوب مے یابم + خوب نمے یابم +	اَجِدُهَا حَسَنَةً + لَا اَجِدُهَا حَسَنَةً +
من ماہی را پسند میکنم - و میل بآں بسیار است +	اَنَا اَرغَبُ فِي اَكلِ السَّمَكِ وَ اَشتَاقُ اِلَيهِ +
او گوشت مرغ را پسند میکند +	هُوَ يَرغَبُ فِي لَحمِ الدِّيكِ +
آیا تو شراب را دوست داری +	اَتَرغَبُ فِي الخَمرِ ؟
نه- مگر قهوه را پسند میدارم +	لَا- وَ لٰكِن اُحِبُّ قَهوَةً +
آیا تو دیدن برادر مرا دوست داری ؟	هَل اَنتَ تَرغَبُ فِي لِقَاءِ اَخِي ؟
بلے- دیدن آں را پسند میدارم +	نَعَم- اَستَحسِنُهُ +
من آں کار را پسند دارم +	اَنَا اَستَحسِنُ ذٰلِكَ العَمَلَ +
او تعلم را پسند میدارد +	هُوَ يَرغَبُ فِي التَّعَلُّمِ +

فارسی	عربی
آیا طلبائے تو سبق خود را بعبارت یاد کردن پسند مے کنند؟	هَلْ يَسْتَحْسِنُ طَلَبَتُكَ حِفْظَ السَّبَقِ بِعِبَارَتِهٖ ؟
نہ۔ بہ عبارت یاد کردن پسند نمے کنند +	لَا يَحْسُنُ عِنْدَهُمُ الْحِفْظُ بِالْعِبَارَةِ +
آیا شما سبق خود را بعبارت یاد کردہ اید؟	اَحَفِظْتُمْ سَبَقَكُمْ بِعِبَارَتِهٖ ؟
بلے۔ بہ عبارت یاد کردہ ایم +	نَعَمْ۔ حَفِظْنَا بِعِبَارَتِهٖ +
او چند بار ہر روزہ مے آید؟	كَمْ مَرَّةً يَجِيْءُ فِيْ كُلِّ يَوْمٍ ؟
او ہر روز یکبار مے آید۔ و برادرش ہر ماہ سہ بار مے آید +	هُوَ يَجِيْءُ كُلَّ يَوْمٍ مَرَّةً۔ وَ اَخُوْهُ فِيْ كُلِّ شَهْرٍ يَجِيْءُ ثَلٰثَ مَرَّاتٍ +
آں مرد چند بار سالانہ مے آید؟	ذٰلِكَ الرَّجُلُ كَمْ مَرَّةً يَجِيْءُ فِيْ سَنَةٍ ؟
شش مرتبہ مے آمد +	يَجِيْءُ سِتَّ مَرَّاتٍ +
پدر شما کے بیروں رفت؟	مَتٰى خَرَجَ اَبُوْكَ ؟
وقت صبح بیروں رفت +	خَرَجَ صَبَاحًا +
بلکہ ہمیشہ علی الصباح بیروں میرود +	بَلْ يَخْرُجُ دَائِمًا صَبَاحًا +
تو ذکر کدام کس میکنی؟	مَنْ تَذْكُرُهٗ ؟
من ذکر آں شخص میکنم کہ تو او را میدانی	اَذْكُرُ الَّذِيْ تَعْلَمُهٗ ؟

فارسی	عربی
ایشاں چہ ذکر میکنند ؟	اَیَّ شَیْءٍ یَذْکُرُوْنَ ؟
ذکر حال وقت میکنند +	یَذْکُرُوْنَ حَالَاتَ الْوَقْتِ +
تو بدیں مرد راضی ہستی ؟	اَتَرْضٰی بِهٰذَا الرَّجُلِ ؟
بلے-من بدو راضی ہستم +	نَعَمْ-اَرْضٰی بِهٖ +
آیا تو بقبائے نو راضی ہستی ؟	اَتَرْضٰی بِقَبَاءٍ جَدِیْدٍ ؟
بلے-من بداں راضی ہستم +	نَعَمْ-اَرْضٰی بِهٖ +
تو بچہ چیز راضی ہستی ؟	بِاَیِّ شَیْءٍ تَرْضٰی ؟
من بہ اسپ خود راضی ہستم +	اَرْضٰی بِفَرَسِیْ +
تو از چہ چیز ناراض ہستی +	مَا تَکْرَهُ مِنَ الْاَشْیَاءِ ؟
من ازاں مرد بدیں خبر ناخوش ہستم +	اَکْرَهُ هٰذَا الْخَبَرَ مِنْ ذٰلِكَ الرَّجُلِ +
ذکر کدام کس مے شود ؟	مَنْ یُذْکَرُ ؟
ذکر دوست تست +	یُذْکَرُ حَبِیْبُكَ +
آیا ذکر کتاب من میشود ؟	اَیُذْکَرُ مِنْ کِتَابِیْ ؟
بلے- ذکر آں میشود +	نَعَمْ-یُذْکَرُ مِنْهُ +
آیا تو ارادۂ ادا کردن روپیۂ من میداری ؟	اَتُرِیْدُ اَدَاءَ رُوْفِیَتِیْ ؟
بلے- ارادۂ ادا کردن روپیۂ تو دارم بشرطیکہ روپیۂ خود بیابم +	نَعَمْ-اُرِیْدُ اَدَاءَهَا عَلٰی شَرْطِ وُصُوْلِ رُوْفِیَتِیْ +

فارسی	عربی
آیا تو ارادهٔ خریدن هیزم میداری؟	أَتُرِيْدُ شِرَاءَ الْحَطَبِ ؟
بلی - ارادهٔ خریدن هیزم دارم	نَعَمْ-أُرِيْدُ شِرَاءَ الْحَطَبِ عَلٰى
بشرطیکه ایشان روپیهٔ من که	شَرْطِ آدَائِهِمْ رُوْبِيَّتِي الَّتِيْ
ذمهٔ ایشان است بدهند +	هِيَ عَلَيْهِمْ +
پریروز وقت چه طور بود؟	كَيْفَ كَانَ الْوَقْتُ قَبْلَ الْأَمْسِ؟
وقت خراب بود +	كَانَ الْوَقْتُ بَطَّالًا خَاسِرًا +
او گفت - که من ملازم خود را	قَالَ أُعْطِيْ خَادِمِيْ هٰذَا الْقَدَرَ
این قدر روپیه خواهم داد +	رُوْبِيَّةً مُشَاهَرَةً +
تو محبوب کدام هستی؟	مَنْ يُحِبُّكَ ؟
من محبوب برادر خود هستم +	يُحِبُّنِيْ أَخِيْ-أَنَا مَحْبُوْبُ أَخِيْ +
کدام سزا مے یابد؟	مَنْ يُعَاقَبُ ؟
طفل شریر سزا مے یابد +	يُعَاقَبُ طِفْلٌ شَرِيْرٌ +
از کدام سزا مے یابد +	مِمَّنْ يُعَاقَبُ ؟
از پدر خود سزا مے یابد +	يُعَاقَبُ عَنْ أَبِيْهِ +
کدام مرد تحسین مے یابد؟	مَنِ الَّذِيْ يُقَالُ لَهٗ مَرْحَبًا ؟
	مَنْ يُرَحَّبُ ؟
کدام تفرین مے یابد؟	مَنْ يُلْعَنُ وَ يُلَامُ ؟
آیا تحسین مے یابی؟	أَيُقَالُ لَكَ أَحْسَنْتَ وَ مَرْحَبًا ؟

نہ - بلکہ توبیخ مے یابم +
آیا برادران شما تحسین مے
یابند ؟
از بعض تحسین مے یابند و از
بعض نفرین +
آیا برادر تو مستعد است ؟
بلے - بسیار مستعد است +
آیا نجار بکار خود مستعد است ؟
نہ - بلکہ ناواقف و بطال است +
آیا برادر من ذہین است ؟
نہ - بلکہ کاہل و نادان است +
آیا من انعام خواہم یافت ؟
اگر تو کار بخوبی خواہی کرد -
انعام خواہی یافت +
مرا انعام کدام خواہد داد ؟
پدر پیر من ترا انعام خواہد داد +
آیا توقیر او بسیار میکنی ؟
بلے - توقیر او بسیار میکنم +

لَا- بَلْ يُقَالُ لِيْ أُفًّا وَ تُفًّا +
أَيُقَالُ لِإِخْوَانِكَ مَرْحَبًا ؟
أَيُرَحَّبُ إِخْوَانُكَ ؟
يُقَالُ لَهُمْ مِنْ بَعْضٍ مَرْحَبًا
وَ مِنْ بَعْضٍ أُفًّا وَ تُفًّا +
هَلْ أَخُوْكَ فِيْ فِعْلِهٖ مُسْتَعِدٌّ ؟
نَعَمْ- بَلِ اسْتِعْدَادُهٗ بَلِيْغٌ +
هَلِ النَّجَّارُ كَامِلٌ فِيْ فِعْلِهٖ ؟
لَا- بَلْ هُوَ بَطِلٌ مُضِيْعٌ +
هَلْ أَخِيْ ذَكِيٌّ ؟
لَا- بَلْ هُوَ كَاهِلٌ سَفِيْهٌ +
أَيُنْعَمُ عَلَيَّ ؟
إِنْ عَمِلْتَ كَمَا هُوَ حَقُّهٗ
فَيَكُوْنُ لَكَ الْإِنْعَامُ وَ الْجَائِزَةُ +
مَنْ يُنْعِمُ عَلَيَّ ؟
يُنْعِمُ عَلَيْكَ أَبِي الشَّيْخُ +
هَلْ تُوَقِّرُهٗ وَقَارًا عَظِيْمًا ؟
نَعَمْ- أُوَقِّرُهٗ تَعْظِيْمًا مُوَقَّرًا +

فارسی	عربی
لاکن برادرش را حقیر مے پندارم +	وَ لٰكِنْ اُحَقِّرُ اَخَاهُ +
پدر تو از کدام کس نفرت میکند ؟	مِمَّنْ يَنْفِرُ اَبُوْكَ ؟
از دشمن بد تو نفرت میکند +	يَنْفِرُ مِنْ عَدُوِّكَ السَّيِّئِ +
این اطفال چرا عزیز هستند ؟	لِمَ يُحَبُّ هٰذِهِ الْاَطْفَالُ ؟
برائے آنکه در تحصیل علم ساعی هستند +	لِسَعْيِهِمْ فِي تَحْصِيْلِ الْعِلْمِ +
تو در موسم زمستان کدام جا سفر کردی ؟	اَيْنَ سَافَرْتَ فِي الشِّتَاءِ ؟
در موسم زمستان بجائے نرفتم -	مَا سَافَرْتُ فِي الشِّتَاءِ اَصْلًا
لاکن در تابستان به بغداد سفر کردم +	وَ لٰكِنْ سَافَرْتُ فِي الصَّيْفِ اِلٰى بَغْدَادَ +
بکدام موسم سفر کردن خوبست +	اَلسَّفَرُ فِي اَيِّ زَمَانٍ خَيْرٌ ؟
در بهار و خریف سفر کردن خوبست +	اَلسَّفَرُ فِي الرَّبِيْعِ وَ الْخَرِيْفِ حَسَنٌ +
شما سواره رفتن پسند میکنید یا پیاده ؟	اَلسَّفَرُ عِنْدَكَ بِالرُّكُوْبِ حَسَنٌ اَمْ بِالْمَشْيِ ؟
گاهے پیاده رفتن پسند میکنم - و گاهے سوار - و گاهے نشستن در ارابه +	اَلسَّفَرُ تَارَةً بِالْمَشْيِ وَ تَارَةً بِالرُّكُوْبِ وَ تَارَةً فِي الْعَجَلَةِ عِنْدِيْ اَطْيَبُ وَ خَيْرٌ +
تو کجا مے مانی ؟	اَيْنَ تَسْكُنُ ؟

من به پیرس مے مانم +	أَسْكُنُ فِيْ فَيْرِسْ +
آیا درآنجا ماندن خوش میکند ؟	هَلِ السُّكُوْنَةُ فِيْهَا مُفَرِّحَةٌ ؟
بلے - لاکن خرج بسیار مے شود +	نَعَمْ - وَ لٰكِنْ يُبْذَلُ فِيْهَا بَذْلًا كَثِيْرًا +
آیا باد مے وزد +	أَتَهْتَزُّ الرِّيْحُ ؟
بلے - تند وزد +	نَعَمْ - تَهْتَزُّ زَعْزَعًا +
آیا رعد مے غرّد ؟	أَيَرْعَدُ الرَّعْدُ ؟
بلے - بآوازے میغرد کہ سهمناک است - وے ترساند و مو بر اندام بیخیزاند +	نَعَمْ - يَرْعَدُ بِصَوْتٍ مُهِيْبٍ مُقِفٍّ +
وقت چه طور است ؟	كَيْفَ الْوَقْتُ ؟
بخار بر مے خیزد +	يَصْعَدُ الْأَبْخِرَةُ +
آیا طوفان باد تند و باران سخت مے آید ؟	هَلْ يَجِيْءُ طُوْفَانُ رِيْحٍ صَرْصَرٍ وَ مَطَرٍ مَطِيْرٍ ؟
بلے - مے آید و حالا مے بارد +	نَعَمْ - يَجِيْءُ وَ الْآنَ يَمْطُرُ +
چه میکنی پس از خوردن ؟	مَا تَفْعَلُ بَعْدَ الْأَكْلِ ؟
بعد از خوردن فے الفور مے نوشم +	بَعْدَ الْأَكْلِ أَشْرَبُ بِلَا فَصْلٍ +
خدمتگار تو چه میکند بعد از	مَا يَفْعَلُ خَادِمُكَ بَعْدَ نَزْعِ

کشیدن نعال تو؟	نِعَالِكَ ؟
موزہاے من بر میکشد +	هُوَ يَنْزَعُ جَوْرَبِي بَعْدَ نَزْعِ
	النِّعَالِ +
پدر تو چہ میکند بوقت شب؟	مَا يَفْعَلُ اَبُوكَ فِي اللَّيْلِ ؟
مے خوابد +	هُوَ يَنَامُ +
آیا پدر تو ہنوز میخوابد؟	اَيَنَامُ اَبُوكَ اِلَى الْآنَ ؟
بلے - ہنوز میخوابد +	نَعَمْ- يَنَامُ اِلَى الْآنَ +
آیا ترا خواب مے آید؟	هَلْ يَغْلِبُ عَلَيْكَ النَّوْمُ ؟
بلے - چرا نمے آید؟	نَعَمْ- لِمَ لَا يَغْلِبُ ؟
آیا از بیرون رفتن مے ترسی؟	اَتَخَافُ الْخُرُوجَ ؟
بلے - از بیرون رفتن مے ترسم +	نَعَمْ- اَخَافُ اَنْ اَخْرُجَ +
تو ازآں مرد مے ترسی؟	هَلْ تَخَافُهُ ؟
پس از کدام مے ترسی؟	مِمَّنْ تَخَافُ ؟
از کسے نمے ترسم +	لَا اَخَافُ اَحَدًا +
آں مرد خود را چرا بآتش	لِمَ يَصْطَلِي ذٰلِكَ الرَّجُلُ
مے تپید؟	بِالنَّارِ ؟
خود را بسبب آنکہ سردی خوردہ	اِنَّمَا يَصْطَلِي لِاَنَّهُ مَسَّهُ
است مے تپید +	الْبَرْدُ +

دوست تو چه گفت ؟	مَا قَالَ حَبِيْبُكَ ؟
دوست من بغیر گفتن چیزے برفت +	ذَهَبَ صَدِيْقِيْ وَ لَمْ يَتَكَلَّمْ بِشَيْئٍ +
تو چه میخری ؟	مَا تَشْتَرِيْ ؟
بدون روپیه چیزے خریدن نمے توانم +	لَا اَقْدِرُ عَلَى اشْتِرَاءِ شَيْئٍ لِعَدَمِ الرُّوْفِيَةِ +
بعد از خوردن شام چه میکند ؟	مَا يَفْعَلُ بَعْدَ التَّعَشِّيْ ؟
بعد از خوردن طعام فے الفور میخواند و سپس میخوابد +	يَقْرَءُ بَعْدَ الْاَكْلِ فَوْرًا ثُمَّ يَنَامُ +
او چگونه زخم خورده است ؟	كَيْفَ جُرِحَ ؟
او از دست خود بکارد زخم خورده است +	هُوَ بِيَدِهٖ جَرَحَ نَفْسَهٗ بِالسِّكِّيْنِ +
آیا تو دست خود را سوختهٔ ؟	هَلْ اَحْرَقْتَ يَدَكَ ؟
دست خود را نه سوخته ام +	مَا اَحْرَقْتُ يَدِيْ +
آیا تو خود را مے بینی ؟	اَتَرٰى نَفْسَكَ ؟
خود را نمے بینم - و لاکن عکس خود بآئینه مے بینم +	لَا اَرٰى نَفْسِيْ - وَ لٰكِنْ اَرٰى عَكْسِيْ فِي الْمِرْاٰةِ +
آیا تو خواهش تپیدن بآتش میداری ؟	اَتَهْوٰى اَنْ تَصْطَلِيَ بِالنَّارِ ؟

فارسی	عربی
خواہش تپیدن بآتش نمیدارم +	لَا اَشْتَهِي الاِصْطِلَاءَ بِالنَّارِ +
مگر میخواہم کہ از حرکت حرارت بہم رسانم +	لٰكِنْ اَهْوٰى اَنْ اَتَسَخَّنَ بِالْمَشْيِ +
طبع را بچہ طور خوش میکنی ؟	بِاَيِّ شَيْءٍ تُفَرِّحُ قَرِيحَتَكَ ؟
من طبع خود را بخواندن خوش میکنم +	اُفَرِّحُ طَبْعِيْ بِالْقِرَاْءَةِ +
برادرم طبع خود را ببازی خوش میکند +	اَخِيْ يُفَرِّحُ طَبْعَهٗ بِاللَّعِبِ +
آن مردم طبع خود را چہ طور خوش میکنند ؟	كَيْفَ يُفَرِّحُ هٰؤُلَاءِ الرِّجَالُ طِبَاعَهُمْ ؟
ہر یک بہ بہترین طوریکہ میتواند خوش میکند +	كُلُّ وَاحِدٍ يُفَرِّحُ بِاَحْسَنِ مَا يَقْدِرُ عَلَيْهِ +
برادران شما چہ شوق میدارند؟	اِلٰى اَيِّ شَيْءٍ يَشْتَاقُ اِخْوَانُكَ ؟
ہر یک شوق خود علیحدہ میدارد +	لِكُلِّ وَاحِدٍ شَغْلٌ عَلَاحِدَةٍ +
آیا ذکر آن میشود؟	اَيُذْكَرُ ؟
بلے- ہرکس ذکر آن میکند +	نَعَمْ - يَذْكُرُهٗ كُلُّ وَاحِدٍ +
آیا تو گاہے غلط میکنی ؟	اَتَغْلَطُ وَقْتًا ؟
بلے- ہرکس قابل خطا ست +	نَعَمْ - كُلُّ نَفْسٍ خَاطِئَةٌ +
آیا من غلط میکنم ؟	اَاَخْطَأُ ؟
بلے- تو غلط میکنی +	نَعَمْ - اَنْتَ تَغْلَطُ +

آیا آں مردم ترا فریب دادہ اند؟	أَخَدَعَكَ هٰؤُلَاءِ الرِّجَالُ ؟
بلے - مرا فریب دادہ اند ÷	نَعَمْ - خَدَعُوْنِيْ ÷
چہ قدر روپیہ از تو بفریب گرفتہ اند؟	كَمْ رُوْپِيَةً أَخَذُوْهَا عَنْكَ فِرْيَةً ؟
صد پول نقرئی بفریب گرفتہ اند ÷	أَخَذُوْا عَنِّيْ مِائَةَ رُوْپِيَةٍ خِدْعَةً ÷
تو بچہ طور خود را ضرر رسانیدۂ ÷	بِأَيِّ وَجْهٍ ضَرَرْتَ نَفْسَكَ ؟
من انگشت خود را بکارد زخمی کردہ ام ÷	جَرَحْتُ إِصْبَعِيْ بِالسِّكِّيْنِ ÷
آیا آں ناخن خود را تراشیدہ است؟	أَقَصَّ أَظْفَارَهُ ؟
بلے - چیدہ است ÷	نَعَمْ - قَصَّهَا ÷
آیا موے خود را تراشیدہ است؟	أَحَلَقَ شَعْرَهُ ؟
نہ - بلکہ حجام آں را تراشیدہ است؟	لَا بَلْ حَلَقَهُ الْحَلَّاقُوْنَ ÷
آں شخص سر خود را چہ کردہ است؟	مَا فَعَلَ بِرَأْسِهٖ ؟
ہمہ موہایش برکندہ است ÷	قَدْ نَتَفَ شَعْرَهُ جَمِيْعًا ÷
از چہ چیز مے ترسد؟	أَيَّ شَيْءٍ يَخَافُ ؟
او از نجاست انگشت خود مے ترسد ÷	هُوَ يَخَافُ نَجَاسَةَ إِصْبَعِهٖ ÷
ایں کاغذ چگونہ چرک آلودہ شدہ؟	لِمَ دَنَسَ هٰذَا الْقِرْطَاسُ ؟
خادم تو بانگشتہاے چرک آلودۂ خود خراب کردہ است ÷	دَنَّسَهُ خَادِمُكَ بِأَصَابِعِهِ الدَّنِسَةِ ÷

فارسی	عربی
آیا تو از بیروں رفتن مے ترسی؟	أَتَخَافُ أَنْ تَخْرُجَ ؟
آیا خود را بکارد زخمی کردهٔ ؟	أَجَرَحْتَ نَفْسَكَ بِالسِّكِّيْنِ ؟
بلے - خود را بکارد زخمی کرده ام +	نَعَمْ - جَرَحْتُ نَفْسِيْ بِالسِّكِّيْنِ +
آیا من خود را بکارد زخمی کرده ام؟	أَجَرَحْتُ نَفْسِيْ بِالسِّكِّيْنِ ؟
تو خود را بکارد زخمی نہ کردهٔ ؟	مَا جَرَحْتَ نَفْسَكَ بِالسِّكِّيْنِ ؟
آیا برادر تو خود را بکارد زخمی کرده ؟	أَجَرَحَ أَخُوْكَ نَفْسَهُ بِالسِّكِّيْنِ ؟
بلے - خود را بکارد زخمی نموده است ؟	نَعَمْ - جَرَحَ نَفْسَهُ بِالسِّكِّيْنِ +
آیا ایں مردماں بکارد خود ہا را زخمی کرده اند ؟	أَهٰؤُلَاءِ الرِّجَالُ جَرَحُوْا أَنْفُسَهُمْ بِالسِّكِّيْنِ ؟
ایشاں خود را بکارد زخمی نکرده اند +	مَا جَرَحُوْا أَنْفُسَهُمْ بِالسِّكِّيْنِ +
آیا تو براے ہوا خوری پیاده میروی؟	أَتَمْشِيْ لِلتَّرَوُّحِ ؟
نہ - بلکہ سواره میروم +	لَا - بَلْ أَتَرَوَّحُ رَاكِبًا +
آیا تو میخواہی کہ براے ہواخوری سواره بروی؟	أَتَشْتَهِي التَّرَوُّحَ رَاكِبًا ؟
نہ - لیکن میخواہم کہ براے ہوا خوری در عجلہ بروم +	لَا - بَلْ أَهْوٰى أَنْ أَتَرَوَّحَ رَاكِبَ الْعَجَلَةِ +
آیا تو اطفال خود را براے ہواخوری مے بری؟	أَتُذْهِبُ لِلتَّنَزُّهِ أَطْفَالَكَ ؟
بلے - ہر روزه ایشاں را براے ہوا خوری مے برم +	نَعَمْ - أُذْهِبُهُمْ لِلتَّنَزُّهِ كُلَّ يَوْمٍ +

Persian	Arabic
آیا تو براے خفتن دراز شدۂ ؟	أَاِسْتَلْقَيْتَ لِلنَّوْمِ ؟
آیا برادر تو علی الصباح بر میخیزد ؟	أَيَنْتَبِهُ أَخُوْكَ صَبَاحًا ؟
بلے - بوقت طلوع شمس برمے خیزد +	نَعَمْ - يَنْتَبِهُ عِنْدَ طُلُوْعِ الشَّمْسِ +
بکدام وقت بخوابگاہ میرود ؟	مَتٰى يَنَامُ ؟
بوقت غروب آفتاب بخوابگاہ میرود +	يَدْخُلُ الْمَنَامَ عِنْدَ غُرُوْبِ الشَّمْسِ +
شما کدام وقت بخوابگاہ رفتہ بودید ؟	مَتٰى دَخَلْتُمُ الْمَبِيْتَ ؟
بوقت سہ زدہ پس از نصف شب +	عَلٰى رَأْسِ السَّاعَةِ الثَّالِثَةِ بَعْدَ نِصْفِ اللَّيْلِ +
او دیروز بکدام وقت بخوابگاہ رفت ؟	مَتٰى دَخَلَ الْمَبِيْتَ بِالْأَمْسِ ؟
او بعجلت بخوابگاہ رفت +	دَخَلَ فِي الْمَنَامِ عَجِلًا +
تو از چہ خوش میشوی ؟	مِمَّا تَفْرَحُ ؟
من از فرحت تو خوش میشوم +	أَفْرَحُ لِفَرْحِكَ +
عموے تو از چہ خوش میشود ؟	مِمَّا يَفْرَحُ عَمُّكَ ؟
از سبب رنج آں مرد خوش میشود +	يَفْرَحُ مِنْ أَلَمِهِ +
آیا راے پدر تو صحیح است ؟	أَرَأْيُ أَبِيْكَ صَحِيْحٌ ؟
نہ - بلکہ راے پدر من غلط است +	لَا بَلْ رَأْيُ أَبِيْ عَلِيْلٌ

فارسی	عربی
آیا تو آں مرد را ضرر رسانیدهٔ ؟	اَضَرَرْتَهٗ ؟
بلے - او را ضرر رسانیده ام +	نَعَمْ - ضَرَرْتُهٗ +
چرا آں را ضرر رسانیدهٔ ؟	لِمَ ضَرَرْتَهٗ ؟
بسبب آنکه مرا آزرده بود +	لِاَنَّهٗ كَانَ اٰذَانِيْ +
آیا ترا از دست مالیدن درد میشود؟	اَيُوْجِعُكَ مَسُّ الْيَدِ ؟
بلے - چسپیدن و دست مالیدن او درد میرساند +	نَعَمْ - يُوْجِعُنِيْ ضَمُّهٗ وَ مَسُّهٗ +
آیا من ترا گاہے ضرر رسانیده ام ؟	اَضَرَرْتُكَ حِيْنًا ؟
نه - بلکه خلاف آں ہمیشه نفع رسانیدهٔ +	لَا - بَلْ نَفَعْتَ دَائِمًا +
آیا ترا از آں نقصاں مے شود ؟	اَتَتَضَرَّرُ بِهٖ ؟
نه - بلکه فائده میشود +	لَا - بَلْ اَسْتَفِيْدُ مِنْهُ +
خدمتگار تو بجاروب چه میکند ؟	مَا يَفْعَلُ خَادِمُكَ بِالْمِكْنَسَةِ ؟
بداں زمیں را مے روبد +	يَكْنُسُ الْاَرْضَ بِهَا +
و ازیں چوب چه چیز ساختن میخواہد ؟	مَا يَعْمَلُ مِنْ هٰذَا الْخَشَبِ ؟
ہیچ چیز ساختن نمیخواہد +	لَا يَعْمَلُ مِنْهُ شَيْئًا +
آیا آں شخص ہردل عزیز است ؟	اَهُوَ اَحَبُّ اِلَى النَّاسِ ؟
تملق باو میشود - ولیکن عزیز نیست +	لَا يُحِبُّوْنَهٗ - وَ لٰكِنْ يَتَمَلَّقُوْنَ +
آیا آں صاحب رسیده است ؟	هَلْ جَاءَ ذَالِكَ السَّيِّدُ ؟
میگویند که رسیده است +	يَقُوْلُوْنَ اِنَّهٗ قَدْ جَاءَ +

فارسی	عربی
انگشت او را چه شده است ؟	مَا عَرَضَ لِإِصْبَعِهِ ؟
او را برای بریدن نان کاردی داوند-	اَعْطَوْهُ سِكِّيْنًا لِقَطْعِ الْخُبْزِ-
او بآن کارد انگشت خود را زخمی کرده +	فَجَرَحَ بِهٖ إِصْبَعَهٗ +
آیا او زبان یونانی میداند ؟	اَيَعْلَمُ اللِّسَانَ الْيُوْنَانِيَّ ؟
او در دانستن زبان لاف و گزاف میزند +	لَا يَعْلَمُ وَ لٰكِنْ يَدَّعِيْ بَاطِلًا +
آیا او دوستان میدارد ؟	اَلَهُ الْاَحِبَّاءُ ؟
نه - بلکه صرف دشمنان دارد +	لَا-بَلْ كُلُّهَا لَهٗ اَعْدَاءُ +
آیا او در زمرهٔ سپاه نوکر گردیده است؟	اَصَارَ عَسْكَرِيًّا ؟
نه - بلکه تاجر شده است +	لَا-بَلْ صَارَ تَاجِرًا +
تو چه پیشه اختیار کردهٔ ؟	اَيَّ حِرْفَةٍ اِخْتَرْتَ ؟
من پیشهٔ قانون عدالت گرفته	صِرْتُ قَانُوْنِيًّا فِي الْعَدَالَةِ
ام +	الْعَامَّةِ +
او را چه شده است ؟	مَا حَدَثَ لَهٗ ؟
مرا معلوم نیست که چه شده است؟	لَا اَدْرِيْ مَا حَدَثَ لَهٗ ؟
تو مرا نان خواهی داد ؟	اَتُعْطِيْنِيْ خُبْزًا ؟
نمیتوانم که بدهم - چرا که نزد من	لَا اَسْتَطِيْعُ اَنْ اُعْطِيَكَ-لِاَنَّهٗ
نیست +	لَيْسَ عِنْدِيْ +
آیا تو روپیهٔ من خواهی داد ؟	اَتُؤَدِّيْ اِلَيَّ رُوْبِيَّتِيْ ؟

فارسی	عربی
من نمیتوانم - که روپیهٔ تو ادا بکنم -	لَا اَقْدِرُ عَلٰی آدَائِهَا - لِاَنَّهَا
زیرا که ندارم +	لَیْسَتْ عِنْدِیْ +
آیا تو سخن آن مرد باورداری - میکنی؟	اَتُصَدِّقُ قَوْلَهٗ ؟
آیا باور نمے کنم ؟	اَلَا اُصَدِّقُ قَوْلَهٗ - اَلَا اُصَدِّقُهٗ ؟
آیا تو بوجود خدا یقین میکنی ؟	اَتُوْقِنُ بِوُجُوْدِ اللّٰهِ سُبْحَانَهٗ ؟
بلے - بوجود پروردگار یقین دارم +	اِیْ وَ اللّٰهِ !
آیا آن شخص راست میگوید ؟	هَلْ یَصْدُقُ ؟
نہ - بلکہ بسیار دروغ گو ست +	لَا - بَلْ هُوَ کَذَّابٌ +
آیا باران مے بارد ؟	اَیَمْطُرُ ؟
نمیبارد - ولیکن برف میبارد +	لَا یَمْطُرُ - وَ لٰکِنِ السَّمَاءُ یُثْلِجُ +
آیا ژاله مے بارد ؟	اَیَبْرُدُ السَّمَاءُ ؟
بلے - ژاله مے بارد +	نَعَمْ - یَبْرُدُ السَّمَاءُ +
آیا صاعقه میشود ؟	اَیَبْرُقُ السَّمَاءُ ؟
بلے - صاعقه مے شود +	نَعَمْ - یَبْرُقُ السَّمَاءُ بَرْقًا کَثِیْرًا +
آیا برف مے افتد ؟	اَیُثْلِجُ السَّمَاءُ ؟
بلے - برف مے افتد +	نَعَمْ - یَنْزِلُ الثَّلْجُ +
آیا آفتاب روشن است ؟	هَلْ اَضَاءَتِ الشَّمْسُ ؟
آفتاب روشن نیست - لیکن ژاله	مَا اَضَاءَتِ الشَّمْسُ - وَ لٰکِن

بسیار مے افتد +	يَنْزِلُ الْبَرَدُ +
آیا تو بخوبی مے توانی دید؟	أَلَا تَنْظُرُ وَاضِحًا ؟
بخوبی نمیتوانم دید - زیرا کہ شعاع	لَا أَنْظُرُ وَاضِحًا لِأَنَّ شُعَاعَ
آفتاب بچشم میرسد +	الشَّمْسِ تَخْطَفُ بَصَرِي +
مرا چہ حکم است؟	مَا تَأْمُرُنِي ؟
دروازہ را بند باید کرد +	لِتُغْلِقِ الْبَابَ +
آیا تو کار خود تمام کردۂ؟	أَأَتْمَمْتَ عَمَلَكَ ؟
بلے - تمام کردہ ام +	نَعَمْ - أَتْمَمْتُهُ +
آیا او در آں ملک دوستاں	هَلِ اتَّخَذَ لِنَفْسِهِ أَحِبَّاءَ فِي
پیدا کردہ است +	تِلْكَ الدِّيَارِ ؟
بلے - در آں ملک بسیار دوستاں	نَعَمْ - اتَّخَذَ لَهُ فِيهَا أَحِبَّاءَ
پیدا کردہ است +	كَثِيرَةً +
تو کدام مرد را مے بینی؟	مَنِ الَّذِي تَنْظُرُهُ ؟
آں را مے بینم - کہ تو ذکرش کردہ بودی +	أَنْظُرُ الَّذِي ذَكَرْتَهُ +
تو کدام اسپ را خریدۂ؟	أَيَّ فَرَسٍ اشْتَرَيْتَ ؟
آں را خریدہ ام - کہ ذکرش کردہ	اِشْتَرَيْتُ الْفَرَسَ الَّذِي
بودی +	ذَكَرْتَهُ +
آیا تو آں مرد را مے بینی - کہ	أَتَرَى الرَّجُلَ الَّذِي قَتَلَ أَخُوهُ

فارسی	عربی
برادرش سگ مرا کشته است ؟	كَلْبِىْ ؟
بلے۔ آں را مے بینم۔ کہ برادرش	نَعَمْ۔ أَرَى الرَّجُلَ الَّذِىْ قَتَلَ
سگ ترا کشته است +	أَخُوْهُ كَلْبَكَ +
آیا تو آں طفل را که پدرش	أَتَنْظُرُ الطِّفْلَ الَّذِىْ سَافَرَ
دیروز روانه شده مے بینی ؟	أَبُوْهُ بِالْأَمْسِ ؟
بلے۔ آں طفل را مے بینم۔ که پدرش	نَعَمْ۔ أَنْظُرُ الطِّفْلَ الَّذِىْ
دیروز روانه شده است +	سَافَرَ أَبُوْهُ بِالْأَمْسِ +
آیا تو آں را دیدهٔ که پدر شاں	أَنَظَرْتَ الْأَطْفَالَ الَّذِيْنَ أَعَارَنِىْ
مرا کتابے مستعار داده است ؟	أَبُوْهُمْ كِتَابًا ؟
بلے۔ آں اطفال را دیده ام۔ که تو	نَعَمْ۔ رَأَيْتُهُمُ الَّذِيْنَ اسْتَعَرْتَ
از پدر شاں کتاب عاریت گرفتهٔ +	عَنْ أَبِيْهِمْ كِتَابًا +
تو کدام سوداگر را دیدهٔ ؟	أَىَّ تَاجِرٍ رَأَيْتَ ؟
آں سوداگر را دیده ام۔ که تو ازو	رَأَيْتُ التَّاجِرَ الَّذِىْ اسْتَأْجَرْتَ
تجارت خانه بکرایه گرفتهٔ +	مَتْجَرَهُ +
تو بکدام سخن کردهٔ ؟	بِمَنْ تَحَدَّثْتَ ؟
بداں مرد سخن کرده ام۔ که	تَحَدَّثْتُ الرَّجُلَ الَّذِىْ احْتَرَقَ
تجارتخانه اش سوخته شده است +	مَتْجَرُهُ +
تو چه چیز میداری ؟	أَىُّ شَيْءٍ عِنْدَكَ ؟

فارسی	عربی
چیزے میدارم - کہ محتاج بداں ہستم +	عِنْدِیْ مَا اَحْتَاجُ اِلَیْهِ +
برادر تو چہ چیز دارد ؟	اَیُّ شَیْءٍ عِنْدَ اَخِیْكَ ؟
چیزے میدارد - کہ بداں محتاج است ؟	عِنْدَهٗ مَا یَحْتَاجُ اِلَیْهِ +
آیا تو کتابے میداری - کہ بداں محتاج ہستی ؟	هَلْ عِنْدَكَ كِتَابٌ تَحْتَاجُ اِلَیْهِ ؟
بلے - آں را میدارم - کہ بداں محتاج ہستم +	نَعَمْ - عِنْدِیَ الْكِتَابُ الَّذِیْ اَحْتَاجُ اِلَیْهِ +
آیا آں مرد میخہائے میدارد کہ بداں محتاج است ؟	اَعِنْدَهٗ اَوْتَادٌ یَحْتَاجُ اِلَیْهَا ؟
بلے - میخہائے میدارد - کہ بداں محتاج است +	نَعَمْ - عِنْدَهٗ اَوْتَادٌ یَحْتَاجُ اِلَیْهَا +
تو کدام مرداں را مے بینی ؟	اَیَّ رِجَالٍ تَنْظُرُهُمْ ؟
آنہا را مے بینم - کہ تو ذکر شاں بمن کردہ بودی +	اَنْظُرُ الرِّجَالَ الَّذِیْنَ ذَكَرْتَهُمْ لِیْ +
آیا آں طلبہ را مے بینی - کہ ذکر آنہا بتو کردہ بودم ؟	اَتَنْظُرُ الطَّلَبَةَ الَّذِیْنَ ذَكَرْتُهُمْ عِنْدَكَ ؟
بلے - آنہا را مے بینم - کہ ذکر شاں کردہ بودی +	نَعَمْ - اَنْظُرُ الَّذِیْنَ ذَكَرْتَهُمْ عِنْدِیْ +
تو کدام اطفال را مے بینی ؟	اَیَّ اَطْفَالٍ تَنْظُرُ ؟

آں اطفال را مے بینم - کہ بایشاں
حلوا دادۂ +
تو بکدام مردماں متکلم ہستی ؟
بآنہا متکلم ہستم - کہ تو بایشاں
عرض کردہ بودی +
تو بکدام مردماں ملاقی شدۂ ؟
بآں مردم ملاقی شدہ ام - کہ تو
بایشاں عرض کردہ بودی +
تو ذکر کدام مردماں میکنی ؟
ذکر آنہا میکنم - کہ اطفال شاں
فرماں بردار و بہ تحصیل علم
محنتی شدہ اند +
آیا اطفال آں شخص فرمانبردار ہستند ؟
نہ - بلکہ از حکم او عدول میکنند +
تو روپیۂ مرا چرا ادا نمیکنی ؟
من روپیۂ خود را گم کردہ ام - لہذا
روپیۂ ترا ادا کردن نمیتوانم +
آیا تو بیروں میروی ؟

اَرَى الأَطْفَالَ الَّذِيْنَ اَعْطَيْتَهُمْ
حَلْوَا +
اَيَّ رِجَالٍ تُكَلِّمُ ؟
اُكَلِّمُ الرِّجَالَ الَّذِيْنَ الْتَمَسْتَ
لَهُمْ +
اَيَّ رِجَالٍ لَقِيْتَ ؟
لَقِيْتُ الرِّجَالَ الَّذِيْنَ قُلْتَ
لَهُمْ +
مَنِ الَّذِيْنَ تَذْكُرُهُمْ ؟
اَذْكُرُ الَّذِيْنَ اَطَاعَ اَطْفَالُهُمْ
وَ صَارُوْا مُرْتَاضِيْنَ لِتَحْصِيْلِ
الْعِلْمِ +
هَلْ اَطْفَالُهُ مُطِيْعُوْنَ ؟
لَا - بَلْ هُمْ نُشُوْزٌ +
لِمَ لَا تُؤَدِّيْ رُوْبِيَّتِيْ ؟
لَا اَقْدِرُ عَلَى اَدَاءِ رُوْبِيَّتِكَ
لِاَنَّ رُوْبِيَّتِيْ قَدْ فُقِدَتْ +
اَتَخْرُجُ ؟

فارسی	عربی
من این قدر بیمار هستم - که بیرون نمیتوانم رفت +	إِنِّيْ عَلِيْلٌ حَتّٰى لَا أَقْدِرَ عَلَى الْخُرُوْجِ +
آیا او خط خود مینویسد؟	أَيَكْتُبُ رِسَالَتَهٗ وَ رَقِيْمَتَهٗ ؟
او کاغذ و سیاهی و خامه نمیدارد ازین سبب نوشتن نمیتواند +	لَا يَقْدِرُ عَلَى أَنْ يَكْتُبَ لِأَنَّهٗ لَيْسَ عِنْدَهٗ قِرْطَاسٌ وَ لَا مِدَادٌ وَ لَا قَلَمٌ +
آیا روپیه بتصرف او خواهد آمد؟	أَيَحْصُلُ التَّصَرُّفُ لَهٗ عَلَى رُوْفِيَةٍ ؟
بتصرف او روپیه نخواهد آمد +	لَا يَحْصُلُ التَّصَرُّفُ لَهٗ عَلَيْهَا +
آیا تو از نوشتن جلد فارغ خواهی شد؟	أَتَفْرَغُ مِنَ الْكِتَابَةِ سَرِيْعًا ؟
بلے - جلد فارغ خواهم شد +	نَعَمْ - أَفْرَغُ عَنْ قَرِيْبٍ +
او ترجمه هاے خود را کے تمام خواهد کرد؟	مَتٰى يُتِمُّ تَرْجَمَاتِهٖ ؟
آنها را جلد تمام خواهد کرد +	يُتِمُّهَا عَلَى الْعَجَلَةِ +
تو ترجمه هاے خود را کے تمام خواهی کرد؟	مَتٰى تُتِمُّ تَرْجَمَاتِكَ ؟
من آنها را جلد تمام خواهم کرد +	أُتِمُّهَا عَاجِلًا +
برادر تو ترجمه کے تمام خواهد کرد؟	مَتٰى يُتِمُّ أَخُوْكَ تَرْجَمَاتِهٖ ؟
آنها را تا دو شنبه تمام خواهد کرد +	يُتِمُّهَا إِلٰى يَوْمِ الْاِثْنَيْنِ +
پدر تو درین ملک کے خواهد	مَتٰى يَجِيْءُ أَبُوْكَ فِيْ هٰذِهٖ

آمد +	المملكة ؟
بهمین ماه یا بماه آینده خواهد	يَجِيئُ فِي هٰذَا الشَّهْرِ اَوِ الشَّهْرِ
آمد +	الْآتِيْ +
دوست تو کی رسیده ؟	مَتٰى جَاءَ صَدِيْقُكَ ؟
در ماه گذشته رسیده بود +	جَاءَ فِي الشَّهْرِ الْمَاضِيْ +
عموزادهٔ تو به نغمه گاه کی رفته	مَتٰى ذَهَبَ ابْنُ عَمِّكَ فِيْ دَارِ
بود ؟	الرَّقْصِ ؟
سه شنبهٔ گذشته رفته بود +	ذَهَبَ يَوْمَ الثُّلٰثَاءِ الَّذِيْ مَضٰى
آیا شما بجائی خواهید رفت ؟	اَتَذْهَبُوْنَ اِلٰى مَوْضِعٍ ؟
ما بجائی نخواهیم رفت +	مَا نَذْهَبُ اِلٰى مَوْضِعٍ +
آیا او کتاب را بمن خواهد فرستاد ؟	اَيُرْسِلُ الْكِتَابَ اِلَيَّ ؟
بلی - خواهد فرستاد - بشرطیکه خود	نَعَمْ - يُرْسِلُ اِلَيْكَ بِشَرْطِ
فارغ شود +	الْفَرَاغِ عَنْهُ +
آیا تو امشب بخانه خواهی بود ؟	اَتُقِيْمُ هٰذِهِ اللَّيْلَةَ فِي الدَّارِ ؟
بلی - خواهم بود +	نَعَمْ - اُقِيْمُ فِيْهَا +
آیا پدر و عموزادگان تو بخانه	اَيُقِيْمُ اَبُوْكَ وَ اَبْنَاءُ عَمِّكَ
خواهند بود ؟	فِي الدَّارِ ؟
بلی - بخانه خواهند بود +	نَعَمْ - يُقِيْمُوْنَ فِيْهَا +

فارسی	عربی
آیا او کاغذ بدفتر تجارت ما من	أَيُرْسِلُ الْقِرْطَاسَ إِلَى بَيْتِ
خواهد فرستاد ؟	دَفْتَرِ تِجَارَتِي ؟
بلے۔ بدفتر تجارت تو کاغذ خواهد فرستاد +	نَعَمْ۔ يُرْسِلُ الْقِرْطَاسَ إِلَيْهَا +
آیا تو باداے روپیهٔ کفش دوز	أَتَقْدِرُ عَلَى أَدَاءِ رُوْفِيَةِ
خود قادر خواهی شد ؟	سَكَّافِكَ ؟
من روپیهٔ خود گم کرده ام ازیں	لَا أَقْدِرُ عَلَى الْأَدَاءِ [illegible]
سبب بر اداے روپیه اش قادر	لَا أَكُونُ قَادِرًا لِأَ[illegible]دْتُ
نیستم و نخواهم شد +	رُوْفِيَتِي +
دوست تو قیمت کفشهاے خود	لِمَ لَا يَقْدِرُ صَدِيقُكَ عَلَى
ادا کردن چرا نمیتواند ؟	أَدَاءِ ثَمَنِ نِعَالِهِ ؟
دوست من کتابے از جیب خود گم کرده است	لَا يَقْدِرُ عَلَى أَدَائِهَا لِأَنَّهُ
ازیں سبب قدرت براداے قیمت کفش نمیدارد	فَقَدَ كِتَابًا عَنْ جَيْبِهِ +
آیا آں اسب از آں برادر تست ؟	أَذٰلِكَ الْفَرَسُ لِأَخِيكَ ؟
بلے۔ از آں او ست +	نَعَمْ۔ هُوَ لَهُ +
دستانه ها از آں کدام هستند ؟	لِمَنِ الْقَفَافِيزُ ؟
از آں امراے کشتیها هستند ؟	هِيَ مِنْ مِلْكِ أُمَرَاءِ السَّفَائِنِ +
آیا ایں اسپها از آں ناخدایان	أَهٰذِهِ الْأَفْرَاسُ لِأُمَرَاءِ
کشتی هستند ؟	السَّفَائِنِ ؟

فارسی	عربی
بلے آن اسبها از آن ایشانست +	نَعَمْ۔ هِيَ لَهُمْ +
آیا این رخت موافق طبع برادر تست ؟	أَهٰذَا الثَّوْبُ مُوَافِقٌ لِطَبْعِ أَخِيكَ ؟
بلے۔ موافق طبع اوست +	نَعَمْ۔ هُوَ مُنَاسِبٌ لِطَبْعِهِ +
آیا این کفشها موافق طبیعت برادران تو هستند ؟	أَهٰذِهِ النِّعَالُ مَطْبُوعَةٌ لِإِخْوَانِكَ ؟
بلے۔ موافق طبع ایشان هستند +	نَعَمْ۔ هِيَ مَطْبُوعَةٌ لَهُمْ +
آیا این کار موافق مزاج تست ؟	أَهٰذَا الْعَمَلُ مُوَافِقٌ لِطَبْعِكَ ؟
بلے۔ موافق حال من است +	نَعَمْ۔ مُوَافِقٌ لِشَأْنِي +
آیا آمدن آنجا موافق حال برادر تو خواهد شد ؟	هَلِ الْمَجِيئَةُ فِي ذٰلِكَ الْمَوْضِعِ تَكُونُ عَلَى حَسَبِ شَأْنِ أَخِيكَ ؟
آیا تو زبان فارسی مے آموزی۔ و موافق مراد تو میشود ؟	هَلْ تَتَعَلَّمُ لِسَانَ الْفُرْسِ۔ وَيَكُونُ عَلَى حَسَبِ مُرَادِكَ ؟
بلے۔ موافق مراد من میشود +	نَعَمْ۔ أَتَعَلَّمُهُ عَلَى حَسَبِ مُرَادِي +
آیا این اشیا که این مردمان برائے فروختن آنها کوشش میکنند فروخت خواهند شد ؟	أَيُبَاعُ هٰذِهِ الْأَشْيَاءُ الَّتِي يَبْتَغِي هٰؤُلَاءِ الرِّجَالُ لِيَبِيعُوهَا ؟
بلے۔ فروخت خواهند شد +	نَعَمْ۔ تُبَاعُ +
آیا آن کار که تو بدان کوشش	أَيَحْصُلُ مَقْصُودُكَ الَّذِي

میکنی بر مے آید ؟	تسعی له ؟
بلے - بر مے آید +	نعم - یحصل +
آیا تو خانۂ خود را فراموش کردۂ ؟	أنسیت دارك ؟
من خانۂ خود را چرا فراموش کنم ؟	لِمَ أنسیٰ داری ؟
خدمتگار تو چہ چیز صاف میکند ؟	أیّ شیءٍ ینظّف خادمك ؟
دوات را صاف میکند +	ینظّف دواتنا +
تو این کار را کے میکنی ؟	متی تعمل هذا العمل ؟
من آن را ہمیں لحظہ میکنم +	سأعمله الآن +
تو این کار را کے خواہی کرد ؟	متی تعمل هذا العمل ؟
بفرصۂ قلیل خواہم کرد +	أعمله فی مدّةٍ قلیلةٍ +
آیا شراب ہست ؟	هل الخمر موجودةٌ ؟
بلے شراب ہست +	نعم - الخمر موجودةٌ +
آیا مردان ہستند ؟	هل الرّجال موجودون ؟
بلے - ہستند +	نعم - هم موجودون +
آیا مردان ہستند کہ بتعلیم راضی نباشند ؟	أرجالٌ لا یرضون بالتّعلیم ؟
اینچنین - بسیار ہستند کہ بہ تعلیم راضی نیستند +	نعم - رجالٌ کثیرةٌ لا یرضون بالتّعلیم +
آیا کسے ہست ؟	هل رجلٌ موجودٌ ؟

کسے نیست +

لَيْسَ رَجُلٌ مَوْجُوْدًا +

آیا در خانۂ رقص بسیار مردم حاضر خواہند شد؟

أَيَحْضُرُ فِي دَارِ الرَّقْصِ رِجَالٌ كَثِيْرَةٌ ؟

بلے - بسیار حاضر خواہند شد +

نَعَمْ يَحْضُرُ فِيْهَا رِجَالٌ كَثِيْرَةٌ +

آیا بدست من بقرض فروختن راے پسندی ؟

اَتَرْضٰى عَلٰى اَنْ نَبِيْعَ بِيْ نَسِيْئَةً ؟

من چیزے را بدست کسے بقرض گاہے نمے فروشم +

لَا اَبِيْعُ مِنْ اَحَدٍ شَيْئًا نَسِيْئَةً +

آیا تو این اسپ را بنقد خواہی خرید؟

اَتَشْتَرِيْ هٰذَا الْفَرَسَ عَاجِلًا؟

بہ نقد نمیگیرم و لیکن اگر تو بقرض میدہی - البتہ خواہم خرید +

لَا - وَ لٰكِنْ لَوْ تَبِيْعُهُ اٰجِلًا لَاَشْتَرِيْ +

آیا مادر تو اسباب خود را بنقد میفروشد یا بقرض ؟

اَتَبِيْعُ اُمُّكَ مَتَاعَهُ مُعَجَّلًا اَوْ مُؤَجَّلًا ؟

گاہے بہ نقد و گاہے بقرض میفروشد +

تَارَةً تَبِيْعُ عَاجِلًا وَ تَارَةً اٰجِلًا +

آیا تو اسباب - کہ میگیری - بنقد میگیری - یا بقرض ؟

اَتَشْتَرِيْ مَتَاعًا بِالْعَاجِلِ - اَوْ بِالْاٰجِلِ ؟

بعض را بنقد و بعض را بقرض +

اٰخُذُ بَعْضًا نَسِيْئَةً وَ بَعْضًا

آیا این قبا بر جسم من راست
مے آید ؟
بلے- بر جسم تو درست مے آید +
آیا آن کلاه بر سر برادر تو
درست مے آید ؟
نہ- بلکہ از سرش بزرگتر است +
آیا موافق سر تست ؟
نہ- بلکہ سر من خرد تر است- ولیکن
بر سر پدر من بسیار درست مے آید +
آیا در حق من نگاہداشتن اسپ
خود بهتر است ؟
نہ- بلکہ بجاے نگاہ داشتن آن
فروختن بهتر است +
آیا فروختن کلاهش براے او بهتر است ؟
نہ- بلکہ بجاے فروختن آن نگاہداشتن بهتر است +
آیا تو اسپ را نگاہ خواهی داشت ؟
نہ- مرا نگاہ داشتن نمے باید +

نَقْدًا +
هَلْ يَسْتَقِيمُ هٰذَا الْقَبَاءُ
عَلٰى قَامَتِي ؟
نَعَمْ- يَسْتَقِيمُ عَلٰى قَامَتِكَ +
اَتَسْتَوِي تِلْكَ الْقَلَنْسُوَةُ
عَلٰى رَأْسِ اَخِيكَ ؟
لَا- بَلْ فَاضِلَةٌ عَنْ رَأْسِهِ +
هَلْ هِيَ سَوِيَّةٌ عَلٰى رَأْسِكَ ؟
لَا- بَلْ رَأْسِي اَصْغَرُ- وَ لٰكِنَّهَا
عَلٰى رَأْسِ اَبِي سَوِيَّةٌ جِدًّا +
هَلِ الْمُنَاسِبُ فِي حَقِّي اِبْقَاءُ
فَرَسِي عِنْدِي ؟
لَا- بَلْ بَيْعُهُ خَيْرٌ مِنْ حِفْظِهِ
وَ اسْتِبْقَائِهِ +
هَلْ بَيْعُ قَلَنْسُوَتِهِ خَيْرٌ لَهُ ؟
لَا- بَلْ صِيَانَتُهَا خَيْرٌ لَهُ +
اَتَحْفَظُ فَرَسَكَ عِنْدَكَ ؟
لَا يَلِيقُ حِفْظُهُ لِي +

آیا آں کتابہا ترا پسند مے آید؟	أَتَرْغَبُ فِي تِلْكَ الْكُتُبِ ؟
بلے - مرا بسیار پسند مے آید؟	نَعَمْ - أَنَا رَاغِبٌ فِيهَا أَشَدَّ رَغْبَةٍ +
آیا کارے کہ میخواہم - خواہی کرد؟	أَتَفْعَلُ مَا أَشْتَهِيهِ ؟
بلے - ہرچہ مرضئی تو باشد - خواہم کرد +	نَعَمْ - أَعْمَلُ كُلَّ مَا تَرْضَى بِهِ +
آیا من ایں کار بخوبی کردہ ام؟	أَأَعْمَلْتُ هٰذَا الْعَمَلَ عَلَى طَرْزٍ حَسَنٍ ؟
بلے - بسیار خوب کردۂ +	نَعَمْ - أَحْسَنْتَهُ +
من چیزے نکردہ ام - آنچہ تو میگوئی - صرف مہربانئے تست بر من +	مَا عَمِلْتُ شَيْئًا وَ أَمَّا قَوْلُكَ هٰذَا فَلَيْسَ إِلَّا بِشَفَقَتِكَ عَلَيَّ +
تو در اینجا دل خود را چگونہ خوش میکنی؟	كَيْفَ تُفَرِّحُ قَلْبَكَ هٰهُنَا ؟
من اینجا دل خود را بخوبی خوش میکنم +	أَنَا أُفَرِّحُ الْقَلْبَ هٰهُنَا بِوَجْهٍ حَسَنٍ +
رائے کدام مردماں بر راستی است؟	رَأْيُ أَيِّ جَمَاعَةٍ عَلَى الْاِسْتِقَامَةِ ؟
رائے دوستان تو بر راستی	رَأْيُ أَصْدِقَائِكَ عَلَى

فارسی	عربی
است +	الاِسْتِقَامَةِ +
آیا این رخت موافق طبع برادر	آهٰذَا الثَّوْبُ مُوَافِقٌ لِطَبْعِ
تست ؟	اَخِيْكَ ؟
بلے ۔ موافق طبع او ست +	نَعَمْ ۔ هُوَ مُنَاسِبٌ لِطَبْعِهِ +
آیا این کفشها موافق طبع برادران	آهٰذِهِ النِّعَالُ مَطْبُوْعَةٌ
تست ؟	لِاِخْوَانِكَ ؟
بلے ۔ موافق طبع ایشان ہستند +	نَعَمْ ۔ هِيَ مَطْبُوْعَةٌ لَهُمْ +
آیا تو چیزے را خواہی گرفت ؟	آتَاْخُذُ شَيْئًا ؟
بلے ۔ چیزے را خواہم گرفت +	نَعَمْ ۔ اٰخُذُ شَيْئًا +
آیا دوست تو بہ نغمہ گاہ خواہد	آيَجِيْئُ صَدِيْقُكَ فِيْ مَجْلِسِ
آمد ؟	النَّغْمَةِ ؟
آیا فردا ببازار رفتن ضرور خواہد	آلَابُدَّ مِنَ الذَّهَابِ غَدًا
شد +	اِلَى السُّوْقِ ؟
بلے ۔ فردا بازار رفتن ضرور خواہد	نَعَمْ ۔ لَابُدَّ مِنَ الذَّهَابِ
شد +	غَدًا اِلَى السُّوْقِ +
آیا شما پدر مرا امروز خواہید دید ؟	آتَرَوْنَ الْيَوْمَ اَبِيْ ؟
بلے ۔ او را امروز خواہیم دید +	نَعَمْ ۔ نَرَاهُ الْيَوْمَ +
آیا تو کتاب مرا باز خواہی داد ؟	آتَرُدُّ كِتَابِيْ اِلَيَّ ؟

بلے - آں را باز خواہم داد +	نَعَمْ - أَرُدُّهُ إِلَيْكَ +
آیا تو ایں حادثہ را کہ پیش آمدہ از قبل میدانستی ؟	هَلْ وَقَفْتَ عَلَى الْحَادِثَةِ اللَّاحِقَةِ مِنْ قَبْلِ وُقُوعِهَا ؟
بلے - از قبل میدانستم +	نَعَمْ - كُنْتُ وَاقِفًا بِهَا مِنْ قَبْلِ وُقُوعِهَا +
آیا آں حادثہ را کہ واقع میشود از قبل میدانستی ؟	أَكُنْتَ مُبْتَلًى مِنْ قَبْلُ بِالْحَادِثَةِ الْوَاقِعَةِ ؟
نہ - بلکہ ہیچ حادثہ را از قبل نمیدانستم +	لَا - بَلْ لَسْتُ مُبْتَلًى مِنْ قَبْلُ بِالْحَادِثَةِ مُطْلَقًا +
آیا فردا بشہر خواہی رفت ؟	أَتَرُوحُ غَدًا إِلَى الْبَلْدَةِ ؟
بلے - فردا بشہر خواہم رفت +	نَعَمْ - أَرُوحُ إِلَيْهَا غَدًا +
آیا برادر تو پسر خود را نزد من خواہد فرستاد ؟	أَيُرْسِلُ أَخُوكَ ابْنَهُ إِلَيَّ ؟
بلے - پسر خود را نزد تو خواہد فرستاد +	نَعَمْ - يُرْسِلُ ابْنَهُ إِلَيْكَ +
آیا ایشاں پس فردا بدینجا خواہند آمد ؟	أَيَجِيئُونَ بَعْدَ الْغَدِ فِي هٰذَا الْمَوْضِعِ ؟
تو کجا خواہی نشست ؟	أَيْنَ تَجْلِسُ ؟
بلے - پس فردا بدینجا خواہند آمد +	نَعَمْ - يَجِيئُونَ بَعْدَ الْغَدِ فِي هٰذَا الْمَوْضِعِ +

من بر کرسی خواهم نشست +
تو چه قدر قرض داری ؟
پنجاه روپیه قرض میدارم +
بعد انقضاے ماه آئنده چه قدر
قرض خواهی داشت ؟
بعد انقضاے ماه آئنده صرف
بست روپیه باقی خواهند ماند +
تو ازو چه قدر روپیه خواهی یافت ؟
هر جا که او خواهد - تو آنجا برفتن
راضی خواهی شد ؟
بلے - هر جا که او بگوید - برفتن آنجا
راضی خواهم شد +
پدر تو بوقت رفتن بر چه چیز
تکیه میکند ؟
بر دست من تکیه میزند +
وقتیکه حاضر نباشی - بر چه چیز
تکیه میزند ؟
آں وقت بر عصاے خود تکیه میزند +

اَجْلِسُ عَلٰی کُرْسِیٍّ +
کَمْ دَیْنًا عَلَیْکَ ؟
عَلَیَّ خَمْسُوْنَ رُوْپِیَّةً +
کَمْ یَبْقٰی عَلَیْکَ الدَّیْنُ
بَعْدَ مَا مَضَی الشَّهْرُ الْاٰتِیْ +
یَبْقٰی عَلَیَّ عِشْرُوْنَ رُوْپِیَّةً
بَعْدَ الشَّهْرِ الْاٰتِیْ +
کَمْ رُوْپِیَّةً تَاْخُذُهَا مِنْهُ ؟
اَتَرْضٰی ذَهَابًا اِلٰی مَوْضِعٍ
یَشَاءُ ؟
نَعَمْ - اَرْضٰی عَلَی الذَّهَابِ
اِلٰی مَوْضِعٍ یَاْمُرُنِیْ +
عَلٰی اَیِّ شَیْءٍ یَتَّکِیُٔ اَبُوْکَ
عِنْدَ الذَّهَابِ ؟
یَتَّکِیُٔ عَلٰی یَدِیْ +
عَلٰی اَیِّ شَیْءٍ یَتَّکِیُٔ عِنْدَ
غَیْبَتِکَ ؟
یَتَّکِیُٔ عَلٰی عَصَاهُ حِیْنَئِذٍ +

فارسی	عربی
تو ازیں مرد چہ کار خواہی گرفت ÷	أيَّ عَمَلٍ تَأْخُذُ مِنْهُ ؟
من ازو کار کتابت خواہم گرفت ؟	آخُذُ مِنْهُ الكِتَابَةَ ÷
ایں قلم را بچہ کار استعمال خواہی کرد ؟	بِأيِّ عَمَلٍ تَسْتَعْمِلُ هٰذَا القَلَمَ ؟
من آں را بنوشتن استعمال خواہم کرد ÷	أسْتَعْمِلُهُ فِي الكِتَابَةِ ÷
برادر تو ایں کار را بخوبی خواہد کرد ؟	أيَفْعَلُ أخُوكَ هٰذَا العَمَلَ بِوَجْهٍ حَسَنٍ ؟
من نمیدانم - کہ بخوبی خواہد کرد - ولیکن قصد آں خواہد نمود ÷	لَا أدْرِي أنَّهُ يَعْمَلُهُ بِوَجْهٍ حَسَنٍ - وَ لٰكِنْ يَقْصُدُهُ ÷
آں مرد بزبان عربی جلد استعداد حاصل خواہد کرد ؟	أيَسْتَعِدُّ بِلِسَانِ العَرَبِ مُعَجِّلًا ؟
امید است - کہ درآں زبان جلد استعداد حاصل کند ÷	لَعَلَّهُ يَسْتَعِدُّ فِي اللِّسَانِ العَرَبِيِّ عَاجِلًا ÷
آیا پدر تو بدانجا خواہد دوید ؟	أيَعْدُو أبُوكَ إلىٰ ذٰلِكَ المَوْضِعِ ؟
چگونہ خواہد دوید ؟ چرا کہ ضعیف است - لیکن بدانجا خواہد رفت ÷	كَيْفَ يَعْدُو ؟ إنَّهُ لَضَعِيفٌ - وَ لٰكِنْ يَذْهَبُ إلَيْهِ ÷
تو کدام قسم گلہا خواہی چید ؟	مِنْ أيِّ نَوْعٍ تَجْنِي وَرْدًا ؟
من گلہائے خوش رنگ خواہم چید ÷	أجْنِي وَرْدَةً بَهِيَّةً ÷

آیا رنگریز مرده است؟
هنوز نه مرده است - ولیکن
زود خواهد مرد +
آیا حرکت میشود؟
نه - بلکه گاهے حرکت نخواهد کرد +
آیا باران میبارد؟
حالا بارش نمیشود - ولیکن امید
است - که خوب خواهد بارید +
اگر روپیهٔ خود گم کنی - حال تو چه
خواهد شد؟
معلوم نیست - که حالم چه خواهد شد؟
حال شان چه خواهد شد؟
نمیدانم - که حال آنها چه خواهد شد؟
مردمان چه طور مے آیند؟
هر یک به نوبت خود مے آید +
نوبت ما کے خواهد آمد +
نوبت شما جلد خواهد آمد؟
او کجا رفته است؟

أَمَاتَ الصَّبَّاغُ ؟
مَا مَاتَ إِلَى الْآنَ - وَ لٰكِنْ
سَيَمُوْتُ +
أَيَتَحَرَّكُ ؟
لَا - بَلْ لَنْ يَتَحَرَّكَ أَبَدًا +
أَيَمْطُرُ السَّمَاءُ ؟
لَا يَمْطُرُ الْآنَ - وَ لٰكِنْ عَسٰى
أَنْ يَنْزِلَ الْمَطَرُ كَثِيْرًا +
إِنْ تَفْقِدْ دُوْنِيَتَكَ - فَكَيْفَ
يَكُوْنُ حَالُكَ ؟
لَا أَدْرِيْ - كَيْفَ يَكُوْنُ حَالِيْ ؟
كَيْفَ يَكُوْنُ شَأْنُهُمْ ؟
لَا أَدْرِيْ - كَيْفَ يَكُوْنُ حَالُهُمْ ؟
اَلرِّجَالُ عَلٰى أَيِّ طَوْرٍ يَجِيْئُوْنَ ؟
يَجِيْئُ كُلُّ وَاحِدٍ عَلٰى مَرْتَبَتِهٖ +
مَتٰى يُقْضٰى نَوْبَتُنَا ؟
يُقْضٰى نَوْبَتُكُمْ عَلَى الْعَجَلَةِ +
أَيْنَ ذَهَبَ ؟

فارسی	عربی
در باغ میگردد +	يَدُوْرُ فِي الْحَدِيْقَةِ +
آنها بکدام طرف میدوند؟	إِلٰى أَيِّ طَرَفٍ يَعْدُوْنَ ؟
بطرف شهر میدوند +	يَعْدُوْنَ إِلٰى جَانِبِ الْبَلْدَةِ +
در پس وزیر کدام ایستاده است؟	مَنْ ذَا الَّذِيْ هُوَ قَائِمٌ خَلْفَ الْوَزِيْرِ ؟
در پس وے برادرم ایستاده است +	أَخِيْ قَائِمٌ خَلْفَهٗ +
آیا تو آن مرد را مشت زدهٔ ؟	أَلَكَمْتَ ذٰلِكَ الرَّجُلَ ؟
بلے - او را مشت زده ام +	نَعَمْ - لَكَمْتُهٗ +
آن مرد ترا چگونه چوب داده است؟	مَا شَأْنُ الْعَصَا الَّتِيْ أَعْطَاكَهَا ذٰلِكَ الرَّجُلُ ؟
مرا خوب چوب داده است +	أَعْطَانِيْ عَصَاةً جَيِّدَةً +
آن اسب اوشان را چه طور زده است؟	كَيْفَ ضَرَبَهُمْ ذٰلِكَ الْفَرَسُ ؟
اوشان را لگد زده است؟	ضَرَبَهُمْ بِرِجْلِهٖ +
آیا آن مرد دشمن خود را بکارد ے طعن زده است؟	أَطَعَنَ ذٰلِكَ الرَّجُلُ عَدُوَّهٗ بِسِكِّيْنٍ ؟
بلے - او را طعن زده است +	نَعَمْ - بِسِكِّيْنٍ طَعْنَةً وَجَرَحَهٗ +
آیا آن آواز بندوق است - یا آواز طپنچه؟	هَلْ هُوَ صَدَاءُ الْبُنْدُقِ أَوِ الْبُنَيْدِقَةِ ؟

نہ - بلکہ آواز غریدن رعد است +	لَا-بَلْ هُوَ صَوْتُ الرَّعْدِ +
آن مرد چگونہ مجروح شدہ است؟	كَيْفَ جُرِحَ ذٰلِكَ الرَّجُلُ ؟
کسے او را بکارد مجروح کردہ است +	جَرَحَهُ بِالسِّكِّيْنِ شَخْصٌ +
آیا تو بر آن مرغ بندوق سر کردۀ؟	اَضَرَبْتَ الْمِدْفَعَ عَلٰى ذٰلِكَ الطَّائِرِ ؟
بلے - بر آن سر کردہ ام +	نَعَمْ-ضَرَبْتُهُ عَلَيْهِ +
چند بار بر آن مرغ بندوق سر کردۀ؟	كَمْ مَرَّةً ضَرَبْتَ الْبُنْدُقَ عَلَيْهِ ؟
سہ بار بر آن سر کردہ ام +	ضَرَبْتُهُ ثَلٰثَ مَرَّاتٍ +
آیا آن بندوق بر نشانۂ خود رسیدہ؟	هَلْ اَصَابَ الْبُنْدُقُ هَدَفَهُ ؟
بلے - رسیدہ است +	نَعَمْ-اَصَابَ هَدَفَهُ +
آیا بندوق تو بر نشانۂ خود رسیدہ؟	هَلْ اَصَابَ بُنْدُقُكَ عَلٰى هَدَفِهَا ؟
نہ - بلکہ خطا کرد +	لَا-بَلْ اَخْطَأَ +
او آواز کدام چیز شنیدن است؟	سَمِعَ صَوْتَ اَيِّ شَيْءٍ ؟
آواز پنچی شنیدہ است - و من آواز رعد شنیدہ ام +	سَمِعَ صَوْتَ الْبُنْدُقِ فَقَطْ - اِنِّيْ سَمِعْتُ صَوْتَ الرَّعْدِ +

فارسی	عربی
آیا تو بر آن کتاب نظر کردهٔ؟	أَرَأَيْتَ ذٰلِكَ الْكِتَابَ ؟
بلے - بر آن نظر کرده ام ❊	نَعَمْ - رَأَيْتُهُ ❊
آیا خبر برادر خود شنیدهٔ؟	هَلْ سَمِعْتَ خَبَرَ أَخِيكَ ؟
بلے - شنیده ام ❊	نَعَمْ - سَمِعْتُهُ ❊
آیا دیر شده است - که ناشته خوردهٔ؟	هَلْ مَضَتْ مُدَّةٌ عَلٰى غَدَائِكَ ؟
بلے - دیر شده است ❊	نَعَمْ - مَضٰى زَمَانٌ كَثِيرٌ عَلٰى تَغَدِّيَّ ❊
چه قدر دیر شده - که ناشته خورده؟	كَمْ مُدَّةً اِنْقَضَتْ عَلٰى تَغَدِّيكَ ؟
بسیار دیر شده - که ناشته خورده ام ❊	مَضَتْ مُدَّةٌ كَثِيرَةٌ عَلٰى تَغَدِّيَّ ❊
چه قدر مدت گذشته است که خبر برادر خود نشنیده؟	كَمْ مِنْ مُدَّةٍ مَا سَمِعْتَ خَبَرَ أَخِيكَ ؟
بسیار دیر شده است بلکه زیاده از یک سال ❊	مَا سَمِعْتُ خَبَرًا مِنْ مُدَّةٍ - بَلْ أَكْثَرَ مِنْ سَنَةٍ ❊
از چند مدتی چاشت نخورده؟	كَمْ مِنْ مُدَّةٍ مَا تَغَدَّيْتَ إِلَى الْآنَ ؟

صرف یک سال شده است ❖	مَا ذَهَبَتْ مِنْ سَنَةٍ فَقَطْ ❖
از چند عرصه برادر تو در آنجا میماند؟	كَمْ مِنْ مُدَّةٍ يَسْكُنُ أَخُوكَ فِي ذٰلِكَ الْمَوْضِعِ ؟
از یک سال زیاده شده است ❖	يَسْكُنُ مُنْ مُدَّةٍ هِيَ أَزْيَدُ مِنْ سَنَةٍ ❖
برادر تو چند اسب میدارد؟	كَمْ فَرَسًا عِنْدَ أَخِيكَ ؟
از بست زیاده میدارد ❖	عِنْدَهُ مَا يَزِيدُ عَلَى عِشْرِينَ فَرَسًا مِنَ الْأَفْرَاسِ ❖
او را چند بار دیدهٔ؟	كَمْ مَرَّةً رَأَيْتَهُ ؟
از صد بار زیاده دیده ام ❖	رَأَيْتُهُ أَزْيَدَ مِنْ مِائَةِ مَرَّةٍ ❖
آیا ترا در آنجا بسیار مدت شده است؟	هَلْ مَضَى عَلَيْكَ فِي ذٰلِكَ الْمَوْضِعِ مُدَّةٌ كَثِيرَةٌ ؟
نه. بلکه فقط شش ماه شده باشد ❖	لَا بَلْ مَضَى عَلَيَّ غَايَةُ سِتَّةِ أَشْهُرٍ ❖
تو در آنجا کی رسیدی؟	مَتَى جِئْتَ فِي ذٰلِكَ الْمَوْضِعِ ؟
فقط نیم ساعت شده است که من رسیده ام ❖	جِئْتُ مِنْ قَبْلِ نِصْفِ سَاعَةٍ فَقَطْ ❖
دوست ترا در آنجا چه مدت	كَمْ مُدَّةً مَضَى عَلَى صَاحِبِكَ

شده است؟	فِي ذٰلِكَ الْمَوْضِعِ ؟
دو هفته شده است +	مَضٰى عَلَيْهِ اُسْبُوْعَانِ +
پدر تو درین ملک از چند مدت میماند؟	مِنْ كَمْ مُدَّةٍ يُقِيْمُ اَبُوْكَ فِيْ هٰذِهِ الدِّيَارِ ؟
دو سال شده است +	مِنْ سَنَتَيْنِ +
تو آں اسب را از چند مدت میداری؟	مِنْ كَمْ مُدَّةٍ ذٰلِكَ الْفَرَسُ عِنْدَكَ ؟
پنج سال شده است- کہ آنرا میدارم +	هُوَ عِنْدِيْ مُنْذُ خَمْسِ سِنِيْنَ +
چه مدت شده است- کہ تو بداں سخن نکردۂ؟	كَمْ مِنْ مُدَّةٍ مَا كَلَّمْتَهُ ؟
ششماه شده است- کہ من باو سخن نکرده ام +	مَا كَلَّمْتُهُ مُنْذُ سِتَّةِ اَشْهُرٍ +
آیا بعد از آں- کہ من با تو ملاقی شده بودم- باراں اکثر افتاده است؟	هَلْ مَطَرَ السَّمَاءُ مَرَّاتًا كَثِيْرَةً بَعْدَ لِقَائِيْ اِيَّاكَ ؟
بلے- باراں اکثر افتاده است +	نَعَمْ- نَزَلَ الْمَطَرُ بِمَرَّةٍ كَثِيْرَةٍ بَعْدَ لِقَائِكَ اِيَّايَ +
تو برادر مرا کے دیده بودی؟	مَتٰى رَاَيْتَ اَخِيْ ؟

او را حالا دیده ام +	رَأَيْتُهُ الْآنَ +
او از نوشتن کے فارغ شده؟	مَتَى فَرَغَ مِنَ الْكِتَابَةِ ؟
حالا فارغ شده است +	فَرَغَ الْآنَ +
آیا آں مرد از دیر منتظر من است؟	أَيَنْتَظِرُ لِي مِنْ مُدَّةٍ كَثِيرَةٍ ؟
نہ - بلکہ حالا رسیده است +	لَا - بَلْ جَاءَ الْآنَ +
تو آں کار را بخوبی خواہی کرد؟	أَتُحْسِنُ الْعَمَلَ بِوَجْهٍ حَسَنٍ ؟
ہر قدر - کہ از من ممکن خواہد شد خواہم کرد +	نَعَمْ - أُحْسِنُهُ عَلَى قَدَرِ وُسْعِي +
تو امروز چہ قدر خرج کردۂ ؟	كَمْ صَرَفْتَ الْيَوْمَ ؟
پنج روپیہ صرف کرده ام +	صَرَفْتُ خَمْسَ رُوبِيَاتٍ +
او برائے کفاف چہ قدر ماہواری میدارد +	مَا مُشَاهَرَتُهُ لِنَفَقَتِهِ وَ صَرْفِهِ +
برائے کفاف دو صد روپیہ ماہواری میدارد +	لَهُ مِائَتَا رُوبِيَةٍ مُشَاهَرَةً +
آیا اسپہائے گم شده بدست آمدند؟	هَلْ وُجِدَتِ الْأَفْرَاسُ الْمَفْقُودَةُ ؟
بلے بدست آمدند +	نَعَمْ - وُجِدَتْ +
اطفال ما چرا تحسین و انعام یافتہ اند +	لِأَيِّ سَبَبٍ أُنْعِمَتْ أَطْفَالُنَا وَ حُسِّنَتْ ؟

از سبب کردار نیک و کوشش در تحصیل علم +	لِاَنَّ اَفعَالَهُم كَانَت حَسَنَةً وَ سَعَوا فِي تَحصِيلِ العِلمِ +
شما از کدام تحسین و از کدام ملامت یافته اید ؟	مَن مَدَحَكُم ؟ وَ مَن لَامَكُم ؟
از دوستان تحسین و از دشمنان ملامت یافتیم +	وَجَدنَا المَدحَ مِنَ الاَحِبَّاءِ وَ اللَّومَ مِنَ الاَعدَاءِ +
تو از برابر تمثالات خانه گذشته ؟	هَل مَرَرتَ بِحِذَاءِ دَارِ المُمَثَّلَاتِ ؟
بلے - از برابر آن رفته ام +	نَعَم - مَرَرتُ بِحِذَاءِ دَارِ المُمَثَّلَاتِ +
از برابر تو کدام رفته است ؟	مَن مَرَّ مِن جَنبِكَ ؟
خادم تو از برابر من رفته است +	مَرَّ خَادِمُكَ مِن جَنبِي +
وقت خود را ببازی و لعب بسر برده است +	اَمضَى وَقتَهُ فِي اللَّهوِ وَ اللَّعِبِ +
وقت خود را چگونه بسر خواهی کرد ؟	كَيفَ تُمضِي وَقتَكَ ؟
طوریکه پسند آید - بسر خواهم کرد +	اُمضِي وَقتِي عَلَى مَا اَرَاهُ حَسَنًا +
آیا سوداگر روپیه آورده است ؟	هَلِ التَّاجِرُ اَتَى بِالرُّوبِيَةِ ؟
نه - چرا که از آوردن آن قاصر	مَا اَتَى بِهَا لِعَجزِهِ عَنِ الاِتيَانِ

مانده است +	بِهَا +
تو صبح امروز از آمدن نزد من چرا قاصر شدهٔ ؟	لِمَ اَقْصَرْتَ عَنْ اَنْ تَجِيْئَنِيْ صَبَاحًا ؟
مرا فرصت نبود - ازین سبب قاصر ماندم +	اَقْصَرْتُ عَنْهُ لِفَقْدِ الْمُهْلَةِ +
آیا نوبت من میرسد ؟	اَبَقِيَتْ نَوْبَتِيْ ؟
نه - بلکه تو نوبت گم کردهٔ +	لَا - بَلْ ضَيَّعْتَ نَوْبَتَكَ +
این چه چیز را مفید است ؟	يَنْفَعُ هٰذَا اَيَّ شَيْءٍ ؟
برای هیچ چیز را مفید نیست +	لَا يَنْفَعُ شَيْئًا +
آیا بندوقیکه خریدهٔ - خوبست ؟	هَلِ الْبُنْدُوْقُ الَّذِيْ اشْتَرَيْتَهُ جَيِّدٌ ؟
نه - بلکه هیچکاره است +	لَا - بَلْ هُوَ رَدِيٌّ +
از دهلی تا گرگانوه چه قدر فاصله است +	كَمْ مَسَافَةً بَيْنَ دِهْلِيْ وَ گُرْگَانُوَة ؟
نوزده میل است +	اَلْفَاصِلَةُ بَيْنَهُمَا تِسْعَةَ عَشَرَ مِيْلًا +
آیا هرات از اینجا دور است ؟	هَلْ هَرَاةُ بَعِيْدَةٌ مِنْ هٰهُنَا ؟
بلے - بسیار دور است +	نَعَمْ - هِيَ بُعْدَى اَبْعَدُ +

از دہلی تا انبالہ چند میل است؟
كَمْ مَسَافَةً مِنْ دِهْلِي إِلَى آمْبَالَهْ ؟

قریب یک صد و بست میل است +
مِائَةٌ وَ عِشْرُونَ مِيلاً تَقْرِيبًا +

وطن شما در کدام ملک است ؟
مَوْطِنُكَ فِي أَيِّ مَمْلَكَةٍ وَ أَيِّ إِقْلِيمٍ ؟

وطن من انگلستان است +
مَوْطِنِي إِنْكِلِزْ +

آیا تو ایرانی ہستی ؟
هَلْ أَنْتَ عَجَمِيٌّ ؟

نہ - بلکہ عرب ہستم +
لَا بَلْ أَنَا عَرَبِيٌّ +

تو چرا فرار میکنی ؟
لِمَ تَفِرُّ ؟

از سبب خوف فرار میکنم +
أَفِرُّ خَوْفًا +

آیا خبر نو شنیدہ ؟
هَلْ سَمِعْتَ حَدِيثًا جَدِيدًا ؟

خبر نو نشنیدہ ام +
مَا سَمِعْتُ حَدِيثًا جَدِيدًا +

چہ شدہ است ؟
مَا حَدَثَ ؟

مصیبتی عظیم واقع شدہ است +
وَقَعَ مُصِيبَةٌ عَظِيمَةٌ +

آیا مصیبتی بدو رسیدہ است ؟
هَلْ أَصَابَتْهُ مُصِيبَةٌ + أَصَابَتْهُ ؟

بلے - مصیبتی عظیم بدو رسیدہ است +
نَعَمْ أَصَابَتْهُ مُصِيبَةٌ عَظِيمَةٌ +

ترا چہ شدہ است ؟
مَا حَدَثَ لَكَ ؟

مرا چیزے نشدہ است +
لَا حَدَثَ لِي شَيْءٌ +

فارسی	عربی
کدام کس بتو ملاقی شده است ؟	مَنْ لَاقَاكَ ؟
مسکین بمن ملاقی شده است +	لَاقَانِي مِسْكِينٌ +
آن مرد بدشمن چه کرده است ؟	مَا فَعَلَ بِعَدُوِّهِ ؟
استخوان گردنش شکسته است +	كَسَرَ عِظَامَ رَقَبَتِهِ +
آیا بر آن مرد رحم میکنی ؟	أَتَرْحَمُهُ ؟
بلے - بدل برو رحم میکنم +	نَعَمْ - أَرْحَمُهُ بِالْقَلْبِ +
آیا تو فریاد میکنی ؟	هَلْ تَسْتَغِيثُ ؟
فریاد نمیکنم +	لَا أَسْتَغِيثُ +
آیا از دوست من شکایت میکنی ؟	أَتَشْكُو صَدِيقِي ؟
بلے - ازو شکایت میکنم +	نَعَمْ - أَشْكُوهُ +
آیا تو در ملازمت او حاضر میشوی ؟	أَتَحْضُرُ فِي خِدْمَتِهِ ؟
بلے - در ملازمت او حاضر میشوم +	نَعَمْ - أَحْضُرُ فِي خِدْمَتِهِ +
تو ملازمت کدام میکنی ؟	لِمَنْ تَخْدِمُ ؟
ملازمت نا خدائے سفینہ میکنم +	أَخْدِمُ أَمِيرَ السَّفِينَةِ +
آیا او گاہے ملازم تو بود ؟	هَلْ هُوَ كَانَ خَادِمًا لَكَ حِينًا ؟
بلے - او ملازم من بود +	نَعَمْ - كَانَ خَادِمِي +
خادم تو از چند مدت ملازم ہست ؟	كَمْ مِنْ مُدَّةٍ خَادِمُكَ عِنْدَكَ

	مُلَازِمٌ ؟
از دو نیم سال ملازم من است +	خَادِمِيْ عِنْدِيْ مِنْ سَنَتَيْنِ- وَ نِصْفٍ +
آیا روپیهٔ خود را بمن سپرد میکنی ؟	اَتُؤَدِّيْ اِلَيَّ رُوْفِيَتَكَ وَدِيْعَةً ؟
بلے - بتو سپرد میکنم +	نَعَمْ - اُفَوِّضُهَا اِلَيْكَ وَدِيْعَةً +
آیا خادم خود را این قدر معتمد میداند که روپیهٔ خود باو سپرد نماید ؟	اَيَعْتَمِدُ خَادِمَهٗ حَتّٰى يُفَوِّضَ اِلَيْهِ رُوْفِيَتَهٗ ؟
بلے - میداند +	نَعَمْ - يَعْتَمِدُ عَلَيْهِ +
آیا تو راز مرا نگاه داشتهٔ ؟	اَحَفِظْتَ سِرِّيْ ؟
نہ - بلکہ افشاے او کرده ام +	لَا - بَلْ اَعْلَنْتُهٗ ؟
آیا تو پارچه هاے خود را بحفاظت میداری ؟	اَتَحْفَظُ ثِيَابَكَ ؟
بلے - آنها را بحفاظت میدارم +	نَعَمْ - اَحْفَظُهَا +
آیا تو حفاظت اسب من خواهی کرد ؟	اَتَحْفَظُ فَرَسِيْ ؟
بلے - حفاظت آن خواهم کرد +	نَعَمْ - اَحْفَظُهٗ +
او مال خود را چه کرده است ؟	مَا فَعَلَ بِمَتَاعِهٖ ؟
همه برباد و ضائع نموده است +	اَضَاعَهٗ كُلَّهٗ +
تو چرا نمی خسپی ؟	لِمَ لَا تَنَامُ ؟
زیرا که تو مرا از خسپیدن باز میداری +	لِاَنَّكَ تَمْنَعُنِيْ عَنِ النَّوْمِ +

فارسی	عربی
آیا تو امروز چیزے را خریدهٔ ؟	هَلِ اشْتَرَيْتَ شَيْئًا اَلْيَوْمَ ؟
بلے - دو رومال خریده ام +	نَعَمْ - اِشْتَرَيْتُ مِنْدِيْلَيْنِ +
آیا این کلاه بر سر من درست مے آید ؟	هَلْ تَسْتَقِيْمُ هٰذِهِ الْقَلَنْسُوَةُ عَلٰى رَأْسِيْ ؟
بلے - بلکه بطور عجیب بر سر نهاده میشود +	نَعَمْ - تَسْتَقِيْمُ هِيَ عَلَيْهِ عَلٰى طَوْرٍ عَجِيْبٍ +
آیا قبائے تو خوب است ؟	هَلْ قَبَاءُكَ حَسَنٌ جَيِّدٌ ؟
بلے - بلکه نهایت خوب است +	بَلْ هُوَ اَحْسَنُ وَ اَجْوَدُ +
آیا مردم جلد خواهند آمد ؟	هَلْ يَجِيْءُ النَّاسُ عَلَى الْعَجَلَةِ ؟
بلے - بسیار جلد خواهند آمد +	نَعَمْ - يَجِيْئُوْنَ عَجِلًا +
آیا تو دف مینوازی ؟	هَلْ اَنْتَ تَضْرِبُ الدَّفَّ ؟
بلے - آنرا مینوازم +	نَعَمْ - اَضْرِبُهَا +
پدر من چند نغمه مے سراید +	يُغَنِّيْ اَبِيْ عِدَّةَ نَغَمَاتٍ +
تو کجا میمانی ؟	اَيْنَ تَسْكُنُ ؟
قریب قلعه میمانم +	اَسْكُنُ قَرِيْبَ الْحِصْنِ +
در حوالے آتش خانه چه میکنی ؟	مَا تَفْعَلُ حَوْلَ الْمَوْقِدِ ؟
آتش افروخته میکنم +	اُوْقِدُ نَارًا +
کدام اشخاص رقص مے نمایند ؟	مَنْ يَرْقُصُوْنَ ؟

کنیزگاں رقص میکنند +	اَلْاِمَاءُ یَرْقُصْنَ +
آیا چیزے بیفتاد ؟	هَلْ سَقَطَ شَیْءٌ ؟
بلے شیشۂ من از دست خادم تو افتاد +	سَقَطَ قَارُوْرَتِیْ عَنْ یَدِ خَادِمِكَ +
آیا تو نزد آتش میروی ؟	اَتَذْهَبُ اِلَی النَّارِ ؟
بلے - نزد آتش میروم +	نَعَمْ - اَذْهَبُ اِلَیْهَا +
آیا تو آں مرد را از رفتن باز میداری ؟	اَتَمْنَعُ ذٰلِكَ الرَّجُلَ مِنَ الذَّهَابِ ؟
بلے - او را از رفتن باز میدارم +	نَعَمْ - اَمْنَعُهٗ مِنَ الذَّهَابِ +
آیا رسیدن بداں صاحب مشکل است ؟	هَلِ الدُّخُوْلُ عَلٰی ذٰلِكَ السَّیِّدِ صَعْبٌ ؟
بلے - بآں صاحب رسیدن بسیار مشکل است +	نَعَمْ - بَلْ هُوَ اَصْعَبُ +
آں مرد از آتش دور میشود +	لِمَ یَتَجَنَّبُ النَّارَ ؟
دور میشود - چراکہ سردی نمیدارد +	لِاَنَّهٗ مَا مَسَّهُ الْبَرْدُ +
آیا تو آں مرد را باز میداری ؟	هَلْ تَمْنَعُهٗ ؟
بلے - آں را باز میدارم +	نَعَمْ - اَمْنَعُهٗ +
آیا برادر تو آں الفاظ را یاد میدارد ؟	هَلْ یَحْفَظُ اَخُوْكَ هٰذِهِ الْاَلْفَاظَ ؟

فارسی	عربی
بلے - آنها را یاد میدارد +	نَعَمْ - يَحْفَظُهَا +
آیا نام آن شخص بیاد تو آمده است؟	هَلْ تَذَكَّرْتَ اسْمَهٗ ؟
بیاد من نیامده است +	مَا تَذَكَّرْتُهٗ +
آیا ایشان نام او را یاد کردند؟	هَلْ تَذَكَّرُوْا اِسْمَهٗ ؟
تا حال ایشان یاد نکردند +	مَا تَذَكَّرُوْا اِلَى الْآنَ +
آیا تو آن مرد را یاد میداری؟	هَلْ تَتَذَكَّرُ ذٰلِكَ الرَّجُلَ ؟
آن را یاد نمیدارم +	لَا اَتَذَكَّرُهٗ +
تو چه چیز را یاد میداری؟	اَیَّ شَیْءٍ تَحْفَظُ ؟
چیزے را یاد نمیدارم +	لَا اَحْفَظُ شَيْئًا +
آیا تو نشسته؟	اَجَلَسْتَ ؟
نہ نشسته ام +	مَا جَلَسْتُ +
آیا ایشان نشسته اند؟	اَجَالِسٌ هٰؤُلَاءِ الرِّجَالُ ؟
نشسته نیستند - ولیکن خواهند نشست +	مَا كَانُوْا جَالِسِيْنَ - وَ لٰكِنْ سَيَجْلِسُوْنَ +
او کجا نشسته است؟	اَيْنَ هُوَ جَالِسٌ ؟
نزد آتش نشسته است +	هُوَ جَالِسٌ عِنْدَ النِّيْرَانِ +
آیا ماندن آنجا را از بیرون رفتن پسند میداری؟	اَتُرَجِّحُ قِيَامَ ذٰلِكَ الْمَوْضِعِ عَلَى الْخُرُوْجِ مِنْهُ ؟

فارسی	عربی
بلی - ماندن را پسند میدارم از بیرون رفتن +	نَعَمْ - اُرَجِّحُ الْقِيَامَ عَلَى الْخُرُوْجِ مِنْهُ +
آیا او تعلم را بر بازی رجحان میدهد؟	اَيُرَجِّحُ التَّعَلُّمَ عَلَى اللَّعِبِ ؟
نه - بلکه بازی را بر تعلم رجحان میدهد +	لَا - بَلْ يُرَجِّحُ اللَّعِبَ عَلَى التَّعَلُّمِ ؟
آیا نوشتن را بر تکلم پسند میکنی ؟	اَتُرَجِّحُ الْكِتَابَةَ عَلَى التَّعَلُّمِ ؟
نه - بلکه تکلم را بر نوشتن رجحان میدهم +	لَا - بَلْ اُرَجِّحُ التَّعَلُّمَ عَلَى الْكِتَابَةِ +
آیا او تکلم را پسند میکند - یا نوشتن را ؟	اَيَرْغَبُ فِي التَّكَلُّمِ اَوْ فِي الْكِتَابَةِ ؟
نه - بلکه هر دو را پسند میکند +	لَا - بَلْ هُوَ رَاغِبٌ فِيْهِمَا +
آیا تو نان یا پنیر پسند میکنی ؟	اَتَرْغَبُ فِي الْخُبْزِ اَوْ فِي الْجُبْنِ ؟
نه این را پسند میکنم - و نه آن را +	لَا اَرْغَبُ فِي هٰذَا - وَ لَا فِي ذٰلِكَ +
آیا چاء را برابر قهوه میدانی ؟	هَلْ تَعْلَمُ الشَّاءَ مِثْلَ الْقَهْوَةِ ؟
بلے - برابر میدانم +	نَعَمْ - عِنْدِيْ كِلَاهُمَا سَوِيَّانِ +

آیا معلم تو جهراً گفتگو میکند ؟
بلے - جهراً گفتگو میکند +
آیا براے آموختن زبانے جهراً
گفتگو باید کرد ؟
بلے - براے آموختن زبان جهراً
گفتگو کردن ضروری است +
آیا او برابر تو جلد میخورد ؟
بلے - از من جلد میخورد +
آیا تو برابر من جلد مے آموزی ؟
از تو جلد ترے آموزم +
تو سخن مرا چرا نمے فهمی ؟
زیرا که تو جلد سخن میکنی +
آیا او ارزان میفروشد ؟
نه ارزان میفروشد - و نه گران -
ولیکن بدست من گران میفروشد +
مردمان ازان سوداگر چرا نمیخرند ؟
زیرا که آں چناں بسیار گران
میفروشد - که کسے ازو چیزے

أَيَجْهَرُ مُعَلِّمُكَ بِالْقَوْلِ ؟
نَعَمْ - يَجْهَرُ قَوْلًا +
هَلِ الْجَهْرُ عِنْدَ تَعَلُّمِ اللِّسَانِ
ضَرُورِيٌّ ؟
نَعَمْ - اَلْجَهْرُ ضَرُورِيٌّ لِتَعَلُّمِ
اللِّسَانِ +
أَيَسْرَعُ فِي الْأَكْلِ مِثْلَكَ ؟
نَعَمْ - بَلْ هُوَ أَسْرَعُ مِنِّيْ أَكْلًا +
أَتَتَعَلَّمُ مِثْلِيْ عَاجِلًا ؟
أَنَا أَعْجَلُ مِنْكَ فِي التَّعَلُّمِ +
لِمَ لَا تَفْهَمُ كَلَامِيْ ؟
لِأَنَّكَ تَتَكَلَّمُ سَرِيْعًا +
هَلْ يَبِيْعُ رَخِيْصًا ؟
لَا يَبِيْعُ رَخِيْصًا - وَ لَا غَالِيًا - وَ
لٰكِنْ يَبِيْعُ مِنِّيْ بَيْعًا غَالِيًا +
لِمَ لَا يَشْتَرُوْنَ مِنْ ذٰلِكَ الرَّجُلِ ؟
لِأَنَّهُ يَبِيْعُ غَالِيًا شَدِيْدًا ا
لَا يَقْدِرُ أَحَدٌ عَلَى الشِّرَاءِ

فارسی	عربی
خریدن نمی تواند +	مِنْهُ +
آیا چیزے از کسے خریدهٔ ؟	هَلِ اشْتَرَیْتَ مِنْ اَحَدٍ شَیْئًا؟
بلے - اسپے ازآں پیر مرد خریده ام +	نَعَمْ - اِشْتَرَیْتُ فَرَسًا مِنْ
	ذٰلِكَ الشَّیْخِ الْكَبِیْرِ +
چرا خطوط نمی نویسی ؟	لِمَ لَا تَكْتُبُ الرَّقَائِمَ ؟
زیرا که این قدر نوشته ام - که	لِاَنِّیْ كَتَبْتُ كَثِیْرًا لَا اَقْدِرُ
دیگر نمی توانم +	عَلٰی كِتَابَةٍ اُخْرٰی +
کدام فرار کرده است ؟	مَنْ فَرَّ ؟
دشمنان ملاعین ما فرار کرده اند +	فَرَّ اَعْدَاؤُنَا الْبَاغُوْنَ الْمَلَاعِیْنُ +
آیا از پهلوے برادرم گذشتهٔ ؟	هَلْ مَرَرْتَ مِنْ جَنْبِ اَخِیْ ؟
بلے - از پهلویش گذشته ام +	نَعَمْ - مَرَرْتُ مِنْ جَنْبِهٖ +
آیا تو از پیش مشلات خانه و	هَلْ مَرَرْتَ مِنْ قَبْلِ دَارِ
قلعه گذشتهٔ ؟	الْمُسْتَلَاتِ وَ الْقَلْعَةِ ؟
نه - ولیکن از پیش تجارتخانهٔ تو	لَا - بَلْ مَرَرْتُ مِنْ قَبْلِ
گذشته ام +	مُتَّجَرِكَ +
آیا تو جرأت بر آں کار میداری ؟	اَتَجْتَرِئُ عَلٰی ذٰلِكَ الْفِعْلِ ؟
بلے - جرأت آں کار دارم +	نَعَمْ - اَجْتَرِئُ عَلَیْهِ +
تو آں را باو چرا نکشتهٔ ؟	لِمَ لَمْ تَقْتُلْهُ لَهٗ ؟

Persian	Arabic
زیرا که جرأت گفتنش نمیداشتم +	إِذْ لَمْ أَجْتَرِئْ عَلَى أَنْ أَقُولَ لَهُ ذٰلِكَ +
آیا از اسب من کار میگیری ؟	هَلْ تَنْتَفِعُ بِفَرَسِي ؟
بلی - از آن کار میگیرم +	نَعَمْ - أَنْتَفِعُ بِهٖ +
آیا بندوق مرا بکار آوردهٔ ؟	هَلِ اسْتَعْمَلْتَ بُنْدُقِي ؟
بلی - آن را بکار آورده ام +	نَعَمْ - اِسْتَعْمَلْتُهُ +
آیا ایشان کتابهاے تو بکار آورده اند ؟	هَلِ انْتَفَعُوا بِكُتُبِكَ ؟
بلی - آنها را بکار آورده اند +	نَعَمْ - اِنْتَفَعُوا بِهَا +
او ترا چه چیز تعلیم میکند ؟	أَيَّ شَيْءٍ يُعَلِّمُكَ ؟
مرا حساب تعلیم میکند +	يُعَلِّمُنِي عِلْمَ الْحِسَابِ +
تو او را چه چیز تعلیم کردهٔ ؟	أَيَّ شَيْءٍ عَلَّمْتَهُ ؟
او را زبان فرانسیسی تعلیم کرده ام +	عَلَّمْتُهُ لِسَانَ الْفَرَنْسِ +
آیا او بخواندن تعلیم میدهد یا بنوشتن ؟	هَلْ يُعَلِّمُ بِالْقِرَاءَةِ - أَوْ بِالْكِتَابَةِ ؟
مرا هر دو تعلیم میدهد +	يُعَلِّمُنِي بِكِلْتَيْهِمَا +
آیا پوشاک خود پوشیدهٔ ؟	هَلْ لَبِسْتَ ثِيَابَكَ ؟
هنوز لباس خود نپوشیده ام +	مَا لَبِسْتُ ثِيَابِي الْآنَ +
آیا طفل را لباس پوشانیدهٔ ؟	هَلْ أَلْبَسْتَ الطِّفْلَ ؟

فارسی	عربی
بلے - او را لباس پوشانیده ام +	نَعَمْ - اَلْبَسْتُهُ +
آیا تو آن گره را کشادهٔ ؟	هَلْ حَلَلْتَ الْعُقْدَ ؟
بلے - آن را کشاده ام +	نَعَمْ - حَلَلْتُهُ +
آیا از اسب خود فارغ شدهٔ ؟	هَلْ فَرَغْتَ مِنْ فَرَسِكَ ؟
بلے - فارغ شده ام +	نَعَمْ - فَرَغْتُ مِنْهُ +
آیا عزم رفتن آنجا میداری ؟	هَلْ تَعْزِمُ عَلَى الذَّهَابِ إِلَى ذٰلِكَ الْمَوْضِعِ ؟
بلے - عزم رفتن آنجا میدارم +	نَعَمْ - اَعْزِمُ عَلَى الذَّهَابِ إِلَى ذٰلِكَ الْمَوْضِعِ +
آیا از ملازم خود فارغ شدهٔ ؟	هَلْ فَرَغْتَ مِنْ خَادِمِكَ ؟
بلے - ازو فارغ شده ام +	نَعَمْ - فَرَغْتُ مِنْهُ +
پدر تو ازآن مرد چه طور فارغ شده ؟	كَيْفَ فَرَغَ اَبُوْكَ عَنْ ذٰلِكَ الرَّجُلِ ؟
بمشکل تمام فارغ شده است +	فَرَغَ مِنْهُ بِالْعُسْرِ وَ الصُّعُوْبَةِ +
تو صبح بکدام وقت بیدار میشوی ؟	عِنْدَ الصَّبَاحِ مَتَى تَسْتَيْقِظُ ؟
اکثر بنواخت شش ساعت بیدار میشوم +	اَسْتَيْقِظُ عَلَى رَأْسِ سِتِّ سَاعَاتٍ اَكْثَرَ +
ملازمش چه وقت بیدار میکند ؟	مَتَى يُوْقِظُهُ خَادِمُهُ ؟

پنجزده بیدار میکند +	يُوقِظُهُ عَلَى رَأْسِ خَمْسِ
	سَاعَاتٍ +
او چه طور بیدار شده است ؟	كَيْفَ يَقِظَ ؟
او را آوازے بیدار کرده است +	أَيْقَظَهُ صَوْتٌ +
تو چه طور بیدار شدهٔ ؟	كَيْفَ يَقِظْتَ ؟
خوابے مرا بیدار کرده است +	أَيْقَظَنِي رُؤْيَا +
آیا آنها از اسپ پیاده شده اند؟	هَلْ رَجِلُوا عَنْ أَفْرَاسِهِمْ ؟
بلے - از اسپ پیاده شده اند +	نَعَمْ - رَجِلُوا عَنْهَا +
او چه طور طریقه میدارد ؟	كَيْفَ طَرِيقَتُهُ ؟
طریقهٔ نیک میدارد +	طَرِيقَتُهُ حَسَنَةٌ +
درحق آں مرد چه طور پیش مے آید؟	مَا يَصْنَعُ بِهِ ؟
بطور بد پیش مے آید +	يَصْنَعُ بِهِ سُوءً +
آیا او را فائدهٔ نوشتن بحسب	هَلْ يَنْتَفِعُ بِالْكِتَابَةِ حَسْبَ
محنت میشود ؟	مَشَقَّتِهِ ؟
در نوشتن طوریکه محنت رو میدهد -	لَا يَنْتَفِعُ بِالْكِتَابَةِ حَسْبَ
این قدر فائده حاصل نمے شود +	مَشَقَّتِهِ +
آیا دریں جا ماندن خوبست - یا	هَلِ الْقِيَامُ فِي هٰذَا الْمَوْضِعِ
آنجا رفتن ؟	حَسَنٌ - أَوِ الذَّهَابُ إِلَى

فارسی	عربی
	ذٰلِكَ الْمَوْضِعِ ؟
اینجا ماندن خوبست +	اَلْقِيَامُ فِيْ هٰذَا الْمَوْضِعِ حَسَنٌ +
آیا شما را توقع یافتن او بآنجا هست +	هَلْ تَتَوَقَّعُوْنَ وِجْدَانَهٗ فِيْ ذٰلِكَ الْمَوْضِعِ ؟
بلے۔ ما را توقع یافتن او بآنجا هست +	نَعَمْ۔ نَتَوَقَّعُ وِجْدَانَهٗ فِيْ ذٰلِكَ الْمَوْضِعِ +
تو کلاه خود را بچه بدل میکنی ؟	بِاَيِّ شَيْءٍ تُبَادِلُ قَلَنْسُوَتَكَ ؟
بعوض کلاه او بدل میکنم +	اُبَادِلُ قَلَنْسُوَتِيْ بِقَلَنْسُوَتِهٖ +
آیا تو چیزے را بہ کلاه او بدل میکنی ؟	هَلْ تُبَادِلُ شَيْئًا بِقَلَنْسُوَتِهٖ ؟
بلے۔ بہ کلاه خود بدل میکنم +	نَعَمْ۔ اُبَادِلُ قَلَنْسُوَتِيْ بِهَا +
آیا بجاے کلاه پوشیده کلاه دیگر بر سر مے نهی ؟	اَتَقَلَّنَسْتَ بِالْقَلَنْسُوَةِ الْاُخْرٰى ؟
هاں۔ کلاه دیگر بر سر مے نهم +	نَعَمْ۔ اَتَقَلَّنَسْتُ بِالْقَلَنْسُوَةِ الْاُخْرٰى +
آیا او لباس خود تبدیل خواهد کرد ؟	هَلْ يُبَدِّلُ هٰذَا اللِّبَاسَ ؟
بلے۔ لباس دیگر خواهد پوشید +	نَعَمْ۔ يُبَدِّلُ هٰذَا اللِّبَاسَ +
او بزمرهٔ کدام مردمان مخالطت دارد ؟	اَيَّ رِجَالٍ يُخَالِطُ ؟
بزمرهٔ سپاهیان مخالطت دارد +	يُخَالِطُ الْعَسْكَرِيِّيْنَ +

فارسی	عربی
آیا تو آن مرد را مے شناسی ؟	أَتَعْرِفُ ذٰلِكَ الرَّجُلَ ؟
از وقتیکه او را دیده بودم - این قدر مدت شده است که او را یاد نمیدارم +	قَدْ مَضَتْ مُدَّةٌ بَعِيدَةٌ عَلٰى رُؤْيَتِي إِيَّاهُ بِحَيْثُ نَسِيتُهُ +
آیا تو بقدر قوت خود نان میداری ؟	هَلْ عِنْدَكَ خُبْزٌ يَكْفِي قُوتَكَ ؟
از قوت خود نان زیاده میدارم +	هُوَ عِنْدِي فَاضِلٌ عَنْ قُوتِي +
آیا آن مرد موافق خرچ خود روپیه میدارد ؟	هَلْ عِنْدَهُ رُوپِيَةٌ كَافِيَةٌ لِصَرْفِهِ ؟
از خرچ خود زیاده میدارد +	عِنْدَهُ مَا يَفْضُلُ عَنْ صَرْفِهِ +
آیا شراب ما یحتاج الیه موجود است ؟	هَلِ الْخَمْرُ بِقَدْرِ الْحَاجَةِ مَوْجُودٌ ؟
بلکه از ما یحتاج الیه زیاده است +	نَعَمْ - بَلْ هِيَ فَاضِلَةٌ عَنْ قَدْرِ الْحَاجَةِ +
آیا شما این قدر کفش میدارید که درکار است ؟	هَلْ عِنْدَكُمْ نِعَالٌ بِقَدْرِ الْحَاجَةِ ؟
از آنکه درکار است - زیاده	عِنْدَنَا مَا يَفْضُلُ عَنْ قَدْرِ

میداریم ۞

آیا اکثر دوستان موافق یقین خود میدارد؟

نہ - بلکہ از یقین خود دوستان

کم میدارد ۞

آیا پدر براے روانہ شدن آمادہ است؟

بلے - بر روانہ شدن آمادہ است ۞

آیا او براے رفتن اسباب مہیا کردہ است؟

بلے - اسباب رفتن مہیا کردہ است ۞

آیا او خود را بر رفتن آمادہ کردہ است؟

بلے - آمادہ کردہ است ۞

آیا او خود را بر رفتن آمادہ میدارد؟

بلے - خود را آمادہ میدارد ۞

من کدام کس را دل شکستہ کردہ ام؟

دل دوست خود شکستی ۞

آیا تو چاے را افگندۂ؟

بلے - وقت برداشتنش قدرے

افگندہ شد ۞

آیا دریں باب کلام دراز میگوید؟

الْحَاجَةِ ۞

أَلَهُ أَصْدِقَاءُ حَسَبَ إِيقَانِهِ؟

لَا - بَلْ أَصْدِقَاؤُهُ قَلِيلُونَ عَنْ

إِيقَانِهِ ۞

هَلْ تَهَيَّأَ الْأَبُ لِلذَّهَابِ؟

نَعَمْ - تَهَيَّأَ لِلذَّهَابِ ۞

هَلْ أَعَدَّ الْأَشْيَاءَ لِلسَّفَرِ؟

نَعَمْ - أَعَدَّ الْأَشْيَاءَ لِلسَّفَرِ ۞

هَلْ حَرَّضَ نَفْسَهُ عَلَى السَّفَرِ؟

نَعَمْ - حَرَّضَ نَفْسَهُ عَلَى السَّفَرِ ۞

هَلْ هُوَ مُسْتَعِدٌّ لِلذَّهَابِ؟

نَعَمْ - هُوَ مُسْتَعِدٌّ لِلذَّهَابِ ۞

مَنْ جَعَلْتُهُ مُنْكَسِرَ الْقَلْبِ؟

كَسَرْتَ قَلْبَ صَدِيقِكَ ۞

هَلْ أَلْقَيْتَ الشَّايَ؟

نَعَمْ - طُرِحَ قَلِيلٌ مِنْهُ عِنْدَ

الْحَمْلِ ۞

هَلْ هُوَ يُطَوِّلُ الْكَلَامَ فِي هٰذَا

	الباب ؟
بلے - کلام دراز میگوید ؟	نعم - يطول الكلام
او خود را بر زمین دراز کرده است ؟	هل هو استلقى على الارض ؟
بلے - او خود را بر زمین دراز کرده است +	نعم استلقى عليها +
او قبای خود را کجا آویخته است ؟	بم علق قباءه ؟
بر دیوار آویخته است +	علقها بالجدار +
تو کلاه خود را کجا آویخته ؟	اين علقت قلنسوتك ؟
بر درخت آویخته ام +	علقتها بشجر +
آیا دزد بر دار کشیده شده است ؟	اصلب اللص ؟
بلے - بر دار کشیده شده است +	نعم - صلب +
کدام کس سبد و قفص را بر درخت آویخته است ؟	من علق الفرز و القفص بشجر ؟
دزد آویخته است +	علقه اللص +
آیا در تحصیل علم محنت میکند ؟	ايسعى في تحصيل العلم ؟
بلے - میکند و همیشه خواهد کرد +	نعم - يسعى الآن و سيسعى دائما +
آیا برادر من نیک است ؟	هل اخي صالح ؟
بلے - نیک است و همیشه نیک	نعم - هو حسن و يكون

فارسی	عربی
خواهد ماند ✤	حَسَنًا دَائِمًا ✤
پسر تربیت یافته با پدر خود چگونه	اَلْاِبْنُ الْمُهَذَّبُ كَيْفَ يَصْنَعُ
پیش می آید ؟	بِاَبِيهِ ؟
پیوسته در اطاعت پدر بسر میبرد و احترام و تعظیم	يَبَرُّ اَبَاهُ وَ يُعَظِّمُهُ وَ يُوَقِّرُهُ
او میکند و گاهی آزرده نمیکند ✤	وَ لَا يُؤْذِيهِ اَصْلًا ✤
مزاج تو چگونه است ؟	كَيْفَ حَالُكَ ؟
مزاج من خوب است ✤	بِخَيْرٍ ✤
مزاج پدر تو چگونه است	كَيْفَ حَالُ اَبِيكَ ؟
مزاج پدر من خوب است ✤	حَالُهُ بِخَيْرٍ ✤
آیا عموزادهٔ تو بیمار است ؟	اَعَلِيلٌ اِبْنُ عَمِّكَ ؟
نه - ولیکن برادران من بیمار هستند ✤	لَا - وَ لٰكِنْ اِخْوَتِي عَلِيلُونَ ✤
مزاج اعمام تو چه طور است ؟	كَيْفَ حَالُ اَعْمَامِكَ ؟
خوب است ✤	حَالُهُمْ مَعَ الْخَيْرِ ✤
آیا تو در آن شک میکنی ؟	اَتَشُكُّ فِيهِ ؟
مرا در آن هیچ شک نیست ✤	لَيْسَ لِي شَكٌّ فِيهِ ✤
ترا چه شک است ؟	اَمَا رَيْبٌ لَكَ ؟
مرا در آنچه او گفته شکی است ؟	لِي رَيْبٌ فِي قَوْلِ ذٰلِكَ الرَّجُلِ
آیا تو آن را منظور میکنی ؟	اَتَقْبَلُهُ ؟

فارسی	عربی
بلے - منظور میکنم ٭	نَعَمْ - اَقْبَلُهُ ٭
تو برای آن کلاه چه قیمت دادهٔ ؟	كَمْ ثَمَنًا اَعْطَيْتَ لِلْقَلَنْسُوَةِ ؟
من برای آن ده روپیه داده ام ٭	اَعْطَيْتُ عَشَرَ رُوْبِيَّاتٍ ٭
تو این اسب را بچه قیمت خریدهٔ ؟	بِكَمِ اشْتَرَيْتَ هٰذَا الْفَرَسَ ؟
او را به پانصد روپیه خریده ام ٭	اِشْتَرَيْتُهُ بِخَمْسِ مِائَةِ رُوْبِيَّةٍ ٭
آیا شما قیمت را فیصله کرده اید ؟	هَلْ قَطَعْتُمُ الثَّمَنَ ؟
بلے - آن را فیصله کرده ایم ٭	نَعَمْ - قَطَعْنَا الثَّمَنَ ٭
شما در کدام باب متفق شده اید ؟	عَلٰى اَيِّ شَيْءٍ اِتَّفَقْتُمْ ؟
در قیمت اسب متفق شده ایم ٭	اِتَّفَقْنَا عَلٰى ثَمَنِ فَرَسٍ ٭
آیا آن دو مرد اتفاق کرده اند بعد اختلاف ؟	هَلِ اتَّفَقَا بَعْدَ الْاِخْتِلَافِ ؟
بلے - اتفاق کرده اند ٭	نَعَمْ - اِتَّفَقَا ٭
آیا تو بدست خود درد را احساس میکنی ؟	اَتُحِسُّ وَجَعًا بِيَدِكَ ؟
بلے - درد را بدست خود احساس میکنم ٭	نَعَمْ اُحِسُّ وَجَعًا بِيَدِيْ ٭
او از چه قسم لباس میپوشد ؟	مِنْ اَيِّ نَوْعٍ يَلْبَسُ ؟
لباس خوبصورت میپوشد ٭	يَلْبَسُ ثِيَابًا حَسَنًا ٭
آیا خوردن این وقت موافق	هَلِ الْاَكْلُ فِيْ هٰذَا الْوَقْتِ
عادت تست ؟	مُوَافِقٌ لِعَادَتِكَ ؟
باین وقت خوردن موافق عادت	لَيْسَ الْاَكْلُ فِيْ هٰذَا الْوَقْتِ

فارسی	عربی
من نیست ؟	مُوَافِقٌ بِعَادَتِي +
آیا تو بدان کار التفات میکنی ؟	أَتَلْتَفِتُ إِلَى ذَلِكَ الْأَمْرِ ؟
بلے - بدان التفات میکنم +	نَعَمْ - أَلْتَفِتُ إِلَيْهِ +
آیا تو بآنچه او کرده التفات بغور کرده بودی ؟	هَلْ تَفَكَّرْتَ فِيمَا فَعَلَهُ ؟
بدان التفات بغور نکردم +	مَا تَفَكَّرْتُ فِيهِ +
آیا ترا توقع یافتن خط عموے خود است ؟	هَلْ تَتَوَقَّعُ أَنْ تَحْصُلَ رَقِيمَةُ عَمِّكَ ؟
بلے - مرا توقع یافتن خط عموے خود است +	نَعَمْ - أَتَوَقَّعُ أَنْ تَحْصُلَ رَقِيمَةٌ مِنْ عِنْدِ عَمِّي +
آیا شما توقع یافتن خطے مے داشتید ؟	هَلْ تَوَقَّعْتُمْ أَنْ تَحْصُلَ رَقِيمَةٌ ؟
بلے - توقع یافتن خطے میداشتیم +	نَعَمْ - تَوَقَّعْنَا أَنْ تَحْصُلَ رَقِيمَةٌ +
آیا بر حاصل کردن روپیہ قادر هستی ؟	هَلْ تَقْدِرُ عَلَى تَحْصِيلِ رُوبِيَّةٍ ؟
هیچ روپیہ حاصل نمے توانم کرد +	لَا أَقْدِرُ عَلَى تَحْصِيلِ رُوبِيَّةٍ أَصْلًا +
آیا او برائے خوردن چیزے بدست مے آرد ؟	هَلْ يَأْتِي بِشَيْءٍ بِيَدِهِ لِلْأَكْلِ ؟

فارسی	عربی
نمیتواند - کہ چیزے را برائے خوردن بدست آرد +	لَا یَقْدِرُ عَلٰی اِتْیَانِ شَیْئٍ لِلْاَکْلِ +
آیا او کسے را مسخرہ میگیرد ؟	اَیَسْتَهْزِئُ بِاَحَدٍ ؟
بلے - ہمہ مرداں را مسخرہ میگیرد +	نَعَمْ - یَسْخَرُ مِنْ کُلِّ رَجُلٍ +
آیا تو آں مرد را مسخرہ گرفتۂ ؟	هَلْ مَا سَخِرْتَ مِنْهُ ؟
او را مسخرہ نگرفتہ ام +	مَا تَسَخَّرْتُ بِهٖ +
آیا تو درآں شہر مدتے ماندی؟	اَمَکَثْتَ فِیْ تِلْكَ الْبَلْدَةِ مُدَّةً؟
صرف سہ روز ماندم +	مَکَثْتُ فِیْهَا ثَلٰثَةَ اَیَّامٍ +
تو بکتاب چہ کردی بعد خواندنش؟	مَا صَنَعْتَ بِالْکِتَابِ بَعْدَ الْقِرَأَةِ ؟
بعد خواندنش باز دادم +	رَدَدْتُهٗ بَعْدَ الْقِرَأَةِ +
بعد مجروح کردن خود بکاردے تو بداں چہ کردی ؟	مَا صَنَعْتَ بِالسِّکِّیْنِ بَعْدَ مَا جَرَحْتَ بِهٖ نَفْسَكَ ؟
بعد مجروح کردن خود کارد را بینداختم +	اَلْقَیْتُ السِّکِّیْنَ بَعْدَ مَا جَرَحْتُ لِنَفْسِیْ +
او کجا رفت بعد پوشیدن پوشاک خود؟	اَیْنَ ذَهَبَ بَعْدَ لُبْسِ الثِّیَابِ ؟
بعد پوشیدن پوشاک خود بمشلات	ذَهَبَ اِلٰی دَارِ الْمُسْتَشْلَاتِ

خانہ رفت +

بَعْدَ التَّلَبُّسِ +

شما چہ کردہ اید بعد از حجامت خود +

مَا فَعَلْتُمْ بَعْدَ الْحِجَامَةِ وَ الْحَلْقِ ؟

ناشتہ خوردیم بعد از حجامت خود +

اَكَلْنَا الْغَدَاءَ بَعْدَ الْحِجَامَةِ وَ الْحَلْقِ +

ایشاں چہ کردند بعد از تپیدن خود بآتش +

مَا فَعَلُوْا بَعْدَ الْاِصْطِلَاءِ ؟

بیروں رفتند بعد از تپیدن بآتش +

خَرَجُوْا بَعْدَ الْاِصْطِلَاءِ +

مزاج بیمار چہ طور است ؟

كَيْفَ حَالُ الْمَرِيْضِ ؟

مزاج او قدرے آرام گرفتہ است +

اِسْتَرَاحَ قَلِيْلًا +

آیا دیر شدہ است ؟

هَلِ انْقَضٰى مُدَّةٌ ؟

بلے - قدرے دیر شدہ است +

نَعَمْ - اِنْقَضَتْ مُدَّةٌ وَ لٰكِنْ قَلِيْلَةٌ +

آیا دہلی دور است ؟

هَلْ دِهْلِىْ بَعِيْدٌ ؟

ہاں قدرے دور است +

نَعَمْ - بَعِيْدٌ - وَ لٰكِنْ قَلِيْلًا +

آیا آں زن چیزے میدارد ؟

هَلْ عِنْدَ تِلْكَ الْاِمْرَأَةِ شَيْءٌ ؟

چیزے نمیدارد +

لَيْسَ عِنْدَهَا شَيْءٌ +

آیا آں زناں رسیدہ اند ؟

اَجَاءَتْنَا تِلْكَ النِّسَاءُ ؟

فارسی	عربی
هنوز نرسیده اند +	مَا جِئْنَ إِلَى الْآنَ +
آیا دختر تو کتاب من میدارد +	هَلْ عِنْدَ بِنْتِكَ كِتَابِي ؟
کتاب تو دختر من نمیدارد +	لَيْسَ عِنْدَهَا كِتَابُكَ +
آیا خواهر تو شمع میدارد ؟	هَلْ عِنْدَ أُخْتِكَ شَمْعَةٌ ؟
خواهر من شمع ندارد +	لَيْسَتْ عِنْدَهَا +
آیا بوتل است ؟	هَلِ الْقَارُورَةُ مَوْجُودَةٌ ؟
نه - بوتل نیست +	لَيْسَتْ بِمَوْجُودَةٍ +
آیا کلید این قفل میداری ؟	هَلْ عِنْدَكَ مِفْتَاحُ هٰذَا الْقُفْلِ ؟
کلیدش نمیدارم +	لَيْسَ عِنْدِي مِفْتَاحُهُ +
آیا پدر مع پسر و دخترش رسیده است ؟	أَجَاءَ الْأَبُ مَعَ الْابْنِ وَ الْبِنْتِ ؟
پدر نرسیده است مگر مادر مع پسر و دختر رسیده است +	مَا جَاءَ الْأَبُ وَ لٰكِنَّ الْأُمَّ مَعَ الْابْنِ وَ الْبِنْتِ جَاءَتْ +
در دست شما چیست ؟	مَا فِي يَدَيْكُمْ ؟
بدست من اقلام من و چنگال تو +	بِيَدِي أَقْلَامِي وَ مِخْلَبُكَ +
در دهن شما چیست ؟	مَا فِي فِيكُمْ ؟
در دهن جوز ها ست +	جَوْزَةٌ فِي فِينَا +

آیا دروازه ها کشاده اند ؟	هَلِ الاَبْوَابُ مَفْتُوحَةٌ ؟
بلے ۔کشاده هستند +	نَعَمْ ۔ هِيَ مَفْتُوحَةٌ +
کدام را نظاره میکنی ؟	بِمَنْ عَلَّقْتَ الْعَيْنَ ؟ مَنْ تَنْظُرُ بِالاِمْعَانِ ؟
زنان خوبصورت را نظاره میکنم +	عَلَّقْتُ الْعَيْنَ بِالنِّسَاءِ الْحِسَانِ + اَنْظُرُ اِلَى النِّسَاءِ الْحِسَانِ +
بر آں میز چه چیز است +	اَيُّ شَيْءٍ عَلٰى ذٰلِكَ الْعَرْشَةِ ؟
شمع خرد و بوتل بزرگ است +	عَلَيْهِ شَمْعَةٌ صَغِيْرَةٌ وَ قَارُوْرَةٌ عَظِيْمَةٌ +
کدام مے آید ؟	مَنْ يَجِيْءُ ؟
زناں مع دختران خود مے آیند +	تَجِيْءُ النِّسَاءُ مَعَ بَنَاتِهِنَّ +
آیا در دست راست درد است ؟	هَلْ فِي الْيَدِ الْيُمْنٰى وَجَعٌ ؟
نہ ۔ولیکن بپاے چپ درد است +	لَا ۔ وَ لٰكِنْ فِي الرِّجْلِ الْيُسْرٰى وَجَعٌ +
آیا دندانهاے تو درد میکنند ؟	هَلْ اَسْنَانُكَ تَتَوَجَّعُ ؟
دندانها درد نمیکنند ۔ولیکن سر درد میکند +	لَا تَتَوَجَّعُ ۔ وَ لٰكِنَّ الرَّاْسَ تَتَوَجَّعُ +
آیا پایهاے تو درد میکنند ؟	اَفِيْ اَرْجُلِكَ وَجَعٌ ؟

فارسی	عربی
نه - مگر در پهلوی درد است ٭	لا - وَلَكِنْ فِي جَنْبِي وَجَعٌ ٭
چهرهٔ او چگونه است ؟	كَيْفَ مَنْظَرُهُ ؟
بینی بلند دهن بزرگ و رخسارها	أَنْفُهُ شَامِخٌ وَفُوهُ وَسِيعٌ وَ
زرد و پیشانی را پوشیده و گوشهاے	وَجْنَتَاهُ مُصْفَرَّتَانِ وَنَاصِيَتُهُ
دراز و ابرو و مژگان [illegible]	مُغَطَّاةٌ وَأُذُنَاهُ طَوِيلَتَانِ وَأَمَّا
نیست ٭	الْحَاجِبُ وَالْجَفْنُ فَمَعْدُومَانِ ٭
آیا تو دریچه را بند کردهٔ ؟	هَلْ أَغْلَقْتَ الْكُوَّةَ ؟
بلی - دریچه بند کرده ام ٭	نَعَمْ - أَغْلَقْتُهَا ٭
آیا در آن شهر بسیار کوچها و راهها	هَلْ فِي تِلْكَ الْبَلْدَةِ زُقَاقٌ
هستند ؟	وَسِكَكٌ وَطَرَائِقُ ؟
بلی - بسیار راهها و کوچها هستند ٭	نَعَمْ - فِيهَا شَوَارِعُ وَسِكَكٌ
	كَثِيرَةٌ ٭
آن پیر زن چه میگوید ؟	مَا تَقُولُ هَذِهِ الْعَجُوزَةُ ؟
واهیات و بیهوده میگوید ٭	تَقُولُ هَذَيَانَاتٍ وَخُرَافَاتٍ ٭
در حجرهاے آن مکان کدام هستند ؟	مَنْ فِي حُجُرَاتِ تِلْكَ الدَّارِ ؟
در حجرهٔ پیشین مرد خوش طبع است و	فِي الْحُجْرَةِ الْأُولَى رَجُلٌ ظَرِيفٌ
در حجرهٔ پسین زن خوش طبع -	وَفِي الْأُخْرَى امْرَأَةٌ ظَرِيفَةٌ -
و در حجرهٔ وسطی دختر حسینه - و	وَفِي الْوُسْطَى بِنْتٌ حَسْنَاءُ -

فارسی	عربی
در حجرهٔ بالا پیرزنی تند طبع +	وَفِي الْحُجْرَةِ الْعُلْيَا عَجُوزٌ فَظَّةٌ غَلِيظَةٌ +
آن زن بکم چه میخورد +	تِلْكَ الْاِمْرَأَةُ الْبَكْمَاءُ مَا تَأْكُلُ ؟
شوربهٔ لذیذ میخورد +	تَشْرَبُ مَرَقًا لَذِيذًا +
آشنایان دیرینهٔ تو چه میخواهند ؟	مَا تَشْتَهِي أَصْدِقَائُكَ الْقَدِيمَةُ ؟
پارچهٔ حریر میخواهند +	يَشْتَهُونَ قِطْعَةَ الْحَرِيرِ +
در آنجا کدام زن نشسته است ؟	أَيَّةُ اِمْرَأَةٍ جَالِسَةٌ فِي ذٰلِكَ الْمَوْضِعِ ؟
زن جوان چست و چالاک نشسته است ؟	اَلْخَوْدُ الرَّعْنَاءُ جَالِسَةٌ هُنَا +
آن دختر خوشدل چه میخواهد ؟	مَا تَشْتَهِي تِلْكَ الْبِنْتُ الْفَرْحَى ؟
جبهٔ نو میخواهد +	تَشْتَهِي جُبَّةً جَدِيدَةً +
آن زن شیشهٔ کدام دریچه ها را شکسته است ؟	تِلْكَ الْاِمْرَأَةُ مِرْآةَ أَيِّ بَابٍ مِنْ أَبْوَابِ الْخَوْخَاتِ كَسَرَتْ ؟
دریچه هاے مرا شکسته است +	كَسَرَتْ مِرْآةَ بَابِ خَوْخَاتِي +
تو کدام آب نوشیدهٔ ؟	أَيَّ مَاءٍ شَرِبْتَ ؟
آب شیرین خورده ام +	شَرِبْتُ زُلَالًا +
آیا تو آن زن را مے بینی ؟	أَتَنْظُرُ إِلَى تِلْكَ الْاِمْرَأَةِ ؟
بلے — مے بینم +	نَعَمْ — أَنْظُرُهَا +

فارسی	عربی
آیا تو خواهران مرا دیدهٔ ؟	أَرَأَيْتَ أَخَوَاتِي ؟
نه - بل سیدهٔ خود را دیده ام +	لَا - بَلْ سَيِّدَتِي أَوْ سِتَّتِي +
آیا تو بخواهران من متکلم هستی ؟	أَتُكَلِّمُ أَخَوَاتِي ؟
بلے - بایشان متکلم هستم +	نَعَمْ - كَلَّمْتُهُنَّ +
آیا رخت شان باریک است ؟	هَلْ ثِيَابُهُمْ شَفٌّ ؟
نه - بلکه سطبر است +	لَا بَلْ ثِيَابُهُمْ صَفِيقَةٌ خَشِنَةٌ +
آیا پارچهٔ ایشان نرم است ؟	هَلْ ثِيَابُهُمْ لَيِّنَةٌ ؟
نه - بلکه خشن است +	لَا بَلْ خَشِنَةٌ +
آیا آب خوش است ؟	هَلِ الْمَاءُ طَيِّبٌ ؟
بلے - آب زلال است +	نَعَمْ - اَلْمَاءُ حُلْوٌ زُلَالٌ +
آیا درختها بلند هستند ؟	هَلِ الْأَشْجَارُ طَوِيلَةٌ ؟
نه - بلکه پست هستند +	لَا بَلْ هِيَ قَصِيرَةٌ +
آیا تختهٔ سطبر است ؟	هَلِ اللَّوْحُ غَلِيظٌ ثَخِينٌ ؟
نه بلکه نازک است - لیکن بسیار سخت پائدار +	لَا بَلْ هُوَ رَقِيقٌ - لٰكِنَّهُ صَلْبٌ مُحْكَمٌ +
آیا مرد فربه است ؟	هَلِ الرَّجُلُ سَمِينٌ ؟
نه - لیکن جسم بزرگ دارد +	لَا - وَ لٰكِنَّهُ عَظِيمُ الْجُثَّةِ +
آیا خواهر تو از رفتن مانده شده است +	أَكَلَّتْ أُخْتُكَ مِنَ السَّيْرِ ؟

فارسی	عربی
بلی - مانده شده است ✤	نَعَم - كَلَّتْ عَنِ السَّيْرِ +
آیا مرد فریبی است ؟	هَلِ الرَّجُلُ ذُو خِدَاعٍ ؟
بلی - فریبی و دروغ گو هم است ✤	نَعَم - بَلْ هُوَ خَادِعٌ وَ كَاذِبٌ +
آن زن چرب زبان بسیار گو	هَلِ الْمَرْأَةُ طَلِقَةٌ مُكْثِرَةٌ
هست ؟	فِي الْكَلَامِ ؟
بلی بسیار گو هست و چرب زبان و تیز زبان ✤	نَعَم - هِيَ طَلِقَةٌ ذَلِقَةٌ +
آیا او بدریا رفته است ؟	هَلْ سَارَ إِلَى الْبَحْرِ ؟
بلی - بدریا رفته است ✤	نَعَم - سَارَ إِلَيْهِ +
آیا او کشت در دهات میکند ؟	هَلْ يَزْرَعُ فِي الْقُرَى ؟
بلی - کشت در دهات میکند ✤	نَعَم - يَزْرَعُ فِي الْقُرَى +
آیا او بمطبخ است - یا به ته خانه -	هَلْ هُوَ فِي الْمَطْبَخِ أَوْ فِي
اعنی سردابه ؟	الْمَطْمُورَةِ ؟
او هر دو جا نیست - بلکه او بکرجا	لَيْسَ فِيهِمَا بَلْ هُوَ فِي الْكَنِيسَةِ
و برادرش بمدرسه است ✤	وَ أَخُوهُ فِي الْمَدْرَسَةِ +
آیا او برای شکار آهو رفته است؟	أَذَهَبَ لِاصْطِيَادِ الظَّبْيِ ؟
نه - بلکه برای شکار آهو رفته است ✤	لَا بَلْ ذَهَبَ لِاصْطِيَادِ السَّمَكِ +
آیا او شکار میکند ؟	هَلْ هُوَ يَصْطَادُ ؟
بلی - او شکار میکند ✤	نَعَم - يَصْطَادُ +

او درآنجا چه قدر ماند ؟	كَمْ مُدَّةً مَكَثَ فِي هٰذَا الْمَقَامِ ؟
تمام روز ماند +	مَكَثَ يَوْمًا كُلَّهُ +
آیا تمام هفته او پیش تو ماند؟	هَلْ أَقَامَ عِنْدَكَ أُسْبُوعًا كُلَّهُ ؟
بلے - بلکه تمام سال پیش من ماند +	نَعَمْ - بَلْ أَقَامَ عِنْدِي سَنَةً بِتَمَامِهَا +
آیا همه مردمان صحبتش او را ملامت کردند؟	أَلَامَهُ أَصْحَابُهُ كُلُّهُمْ ؟
بلے - همه یک یک ملامتش کردند +	نَعَمْ - لَامَهُ كُلُّ وَاحِدٍ مِنْهُمْ +
آیا تو دریں هفته خواهی آمد ؟	أَتَجِيءُ فِي هٰذِهِ الْأُسْبُوعِ ؟
در هفتهٔ گذشته آمده بودم - و در هفتهٔ آینده خواهم آمد +	كُنْتُ جِئْتُ فِي الْأُسْبُوعِ الْمَاضِي وَ سَأَجِيءُ فِي الْأُسْبُوعِ الْآتِي +
لیکن دریں هفته نخواهم آمد +	وَ لٰكِنْ لَا أَجِيءُ فِي هٰذِهِ الْأُسْبُوعِ +
آیا هر زن بیمار است ؟	أَكُلُّ وَاحِدٍ مِنَ النِّسَاءِ مَرِيضَةٌ ؟
بلے - هر یک بیمار است +	نَعَمْ - كُلُّ وَاحِدٍ مِنْهُنَّ مَرِيضَةٌ +
آیا مادر تو هر بار مے آید؟	هَلْ تَجِيءُ أُمُّكَ كُلَّ مَرَّةٍ ؟
مادر من هر بار نمے آید +	لَا تَجِيءُ أُمِّي كُلَّ مَرَّةٍ +

فارسی	عربی
لیکن خواہران من مے آیند +	وَ لٰكِنَّ اَخَوَاتِي يَجِئْنَ فِي كُلِّ مَرَّةٍ +
آیا در گوش تو درد است ؟	اَفِي اُذُنِكَ وَجَعٌ ؟
نہ - لیکن درد در دل است +	لَا - وَ لٰكِنَّ فِي الْقَلْبِ وَجَعٌ +
آیا در شکم آں مرد درد است ؟	اَفِي بَطْنِهِ وَجَعٌ ؟
بلے - درد شدید است +	نَعَمْ - بَلِ الْوَجَعُ شَدِيْدٌ +
آیا تو قلم من میداری - یا قلم آں زن ؟	هَلْ عِنْدَكَ قَلَمِي - اَوْ قَلَمُ تِلْكَ الْمَرْأَةِ ؟
قلم آں زن میدارم +	عِنْدِي قَلَمُ تِلْكَ الْمَرْأَةِ +
آیا تو ہمراہ آں زن عم خود میوہ خواہی فرستاد ؟	اَتُهْدِي مَعَ اِمْرَأَةِ عَمِّكَ فَوَاكِهَةً ؟
بلے - خواہم فرستاد +	نَعَمْ - اُهْدِي مَعَ امْرَأَةِ عَمِّي فَوَاكِهَةً +
آیا تو کتابہارا نزد خواہران من فرستادۂ ؟	اَاَرْسَلْتَ الْكُتُبَ اِلَى اَخَوَاتِي ؟
بلے - فرستادہ ام +	نَعَمْ - اَرْسَلْتُهَا اِلَيْهِنَّ +
نزد تو از میوہ چہ قسم است ؟	اَيُّ نَوْعٍ مِنَ الْفَوَاكِهِ عِنْدَكَ ؟
نزد من شفتالو و بہی و سیب و انار و انجیر و انگور است +	عِنْدِي خَوْخٌ وَ سَفَرْجَلٌ وَ تُفَّاحٌ وَ رُمَّانٌ وَ تِيْنٌ وَ

	عِنَبٌ +
آیا خالهٔ تو اخبار میخواند ؟	أَتَقْرَأُ خَالَتُكَ أَخْبَارًا ؟
بلے - میخواند +	نَعَمْ - تَقْرَأُهَا +
آیا دختر عم تو حاضر است ؟	هَلْ بِنْتُ عَمِّكَ حَاضِرَةٌ ؟
بلے - حاضر است +	نَعَمْ - هِيَ حَاضِرَةٌ +
آیا او شبانست ؟	أَهُوَ رَاعٍ ؟
نہ - بلکہ نغمہ ساز است +	لَا - بَلْ هُوَ مُغَنٍّ +
برادر تو چہ کار میکند ؟	مَا يَفْعَلُ أَخُوكَ ؟
او صیاد است +	هُوَ صَيَّادٌ +
آیا برادر تو آباد کنندهٔ این مدرسه است .	هَلْ أَخُوكَ مُعَمِّرُ هٰذِهِ الْمَدْرَسَةِ ؟
بلے - آباد کننده است +	نَعَمْ - هُوَ مُعَمِّرُهَا +
چہ جانور است ؟	أَيُّ حَيَوَانٍ ؟
شیر است +	أَسَدٌ +
آیا آن طفل بت پرست است ؟	أَذٰلِكَ الطِّفْلُ عَابِدُ الْأَوْثَانِ ؟ وَثَنِيٌّ ؟
بلے - بت پرست است +	نَعَمْ - هُوَ عَابِدُ الْأَوْثَانِ +
مزارع چہ چیز را کشته است ؟	أَيَّ شَيْءٍ قَتَلَهُ الْمُزَارِعُ ؟

فارسی	عربی
طاؤس را کشته است +	قتل طاؤساً +
آن زن شاعره است؟	آتلک الامرأة شاعرة ؟
نه - بلکه ناثره و مصوره است +	لا - بل هی نثارة مصوّرة +
آیا تو هنوز مکانے بکرایه گرفته؟	هل استکریت الآن داراً ؟
نه - مراکسے بکرایه مکان نمیدهد +	لا - لانّه لا یکرینی احد دارة +
آیا این مسئله را مسلم میداری؟	آهذه المسئلة مسلّمة عندک ؟
آن را مسلم نمیدارم +	هی غیر مسلّمة عندی +
آیا تو اقرار قصور خود میکنی؟	هل تقرّ بذنبک ؟
بلے - اقرار میکنم - که کار من از قصور من بود +	نعم - اقرّ بذنبی - و کان فعلی الذنب +
آیا آن زن بسیار شمعها میدارد؟	هل عند هذه الامرأة شموع کثیرة ؟
بلے - این قدر میدارد - که همه را فروختن نمیتوانند +	نعم - عندها شموع کثیرة لا تقدر علی اسراجها جمیعاً +
آیا ترا زکام شده است؟	اعرض لک زکام ؟
بلے - زکام شده است +	نعم - عرض لی زکام +
آیا از حد زیاده خورده است؟	هل اکل زائداً عن المعتاد ؟
بلے - این قدر خورده - که خود را	نعم - اکل زائداً عن المعتاد +

بیمار خواهد کرد +	حَتَّى يَصِيرَ مَرِيضًا بِهِ +
آیا ترا گوارا ست که بندوق من عاریةً بدهی ؟	أَتَطِيبُ نَفْسُكَ بِأَنْ تُعِيرَنِي بُنْدُوقَكَ ؟
مرا گوارا نمی آید +	لَا تَطِيبُ نَفْسِي بِأَنْ أُعِيرَكَ بُنْدُوقِي +
شما را کجا زکام شده است ؟	أَيْنَ عَرَضَ لَكُمُ الزُّكَامُ ؟
مرا وقت بیرون رفتن از دار رقص زکام شده است +	عَرَضَ لِي زُكَامٌ عِنْدَ الْخُرُوجِ عَنْ دَارِ الرَّقْصِ +
آیا زکام میداری ؟	هَلْ عَارِضٌ لَكَ زُكَامٌ ؟
بلے - بلکه سرفه هم میدارم +	نَعَمْ - هُوَ عَارِضٌ لِي - بَلِ السُّعَالُ عَارِضٌ أَيْضًا +
آن شخص چگونه بمرد ؟	كَيْفَ مَاتَ ذَلِكَ الرَّجُلُ ؟
کاسۀ سر شکسته شد و مغز بیرون آمد و مرد +	إِنْكَسَرَ جُمْجُمَتُهُ وَ قِحْفُهُ - وَ خَرَجَ مُخُّهُ - فَمَاتَ +
آیا در سینۀ تو درد است ؟	هَلْ فِي صَدْرِكَ وَجَعٌ ؟
بلے - در سینۀ من بسیار درد است +	نَعَمْ - فِي صَدْرِي وَجَعٌ شَدِيدٌ +
آیا آن مرد وقت دویدن میخورد ؟	هَلْ يَأْكُلُ عِنْدَ الْعَدْوِ ؟
من وقت خواندن اصلاح میدهم +	أَنَا أُصْلِحُ عِنْدَ الْقِرَاءَةِ +

چه چیز بر تخت است ؟	مَا عَلَى الْعَرْشِ ؟
شمعدان بر تخت است +	اَلسِّرَاجُ عَلَى الْعَرْشِ +
آیا گوشت تازه است - یا نمکین یا خشک است ؟	هَلِ اللَّحْمُ لَحْمٌ رَطْبٌ - اَمْ يَابِسٌ مَلِيحٌ ؟
گوشت گوشت تازه است +	اَللَّحْمُ لَحْمٌ رَطْبٌ +
آیا آب سرد است ؟	هَلِ الْمَاءُ بَارِدٌ ؟
بلے - بلکه بسیار سرد است +	نَعَمْ - بَلْ هُوَ اَبْرَدُ +
آیا تو امروز بسیار پیاده رفتهٔ ؟	هَلْ مَشَيْتَ الْيَوْمَ كَثِيرًا ؟
نہ - صرف در باغ با برادر خود سیر کردم +	لَا - بَلْ سِرْتُ مَعَ اَخِيْ فِي الْحَدِيقَةِ فَقَطْ +
چه قدر رفتهٔ ؟	كَمْ مَسَافَةً ذَهَبْتَ ؟
یک میل رفته ام +	ذَهَبْتُ مِيلًا +
آیا بسفر رفته است ؟	هَلْ خَرَجَ لِلسَّفَرِ ؟
بلے - بسفر رفته است +	نَعَمْ - خَرَجَ لِلسَّفَرِ +
آیا بدانجا تقریر کردهٔ ؟	أَتَكَلَّمْتَ فِي ذٰلِكَ الْمَوْضِعِ ؟
بلے - تا یک ساعت تقریر کرده ام +	نَعَمْ - قَرَّرْتُ سَاعَةً +
تو در چه چیز مداخلت میکنی ؟	فِي اَيِّ شَيْءٍ تُدَاخِلُ ؟
بکار خود مداخلت میکنم +	اُدَاخِلُ فِي اَمْرِيْ +

آیا آن بکار دیگران مداخلت میکند ؟	هَل یُدَاخِلُ ذٰلِكَ الرَّجُلُ فِي اَمْرِ الاَغْیَارِ ؟
بلی - همیشه بکار دیگران مداخلت میکند +	نَعَمْ - یُدَاخِلُ اَبَدًا فِي اَمْرِ الاَغْیَارِ +
آیا او خود را به تصویرکشی مشغول میدارد ؟	اَیَشْغَلُ نَفْسَهُ بِتَنْقِیشِ التَّصَاوِیرِ ؟
نه - بلکه بعلم مشغول میدارد +	لَا - بَلْ یَشْغَلُ نَفْسَهُ بِعِلْمٍ +
من مداخلت آن کار که بمن واسطه ندارد - پسند نمیکنم +	لَا اَرْضٰی بِالْمُدَاخَلَةِ فِي اَمْرٍ لَا عَلَاقَةَ لِي بِهٖ +
کسی را باین کار واسطه نیست +	لَا عَلَاقَةَ لِاَحَدٍ بِهٰذَا الاَمْرِ +
مقناطیس آهن را میکشد +	اَلْمِقْنَاطِیسُ یَجْذِبُ الْحَدِیدَ +
تناسب نغمهٔ او دل را میکشد +	تَجْذِبُ نَغْمَتُهٗ عَلَی الْقَاعِدَةِ قَلْبِي +
او آن فقره را مکرر میگوید +	هُوَ یُکَرِّرُ تِلْكَ الْجُمْلَةَ +
آیا حافظهٔ تو خوب است +	هَلْ حَافِظَتُكَ جَیِّدَةٌ ؟
نه خوب نیست ازین سبب برای یادداشت مینویسم +	لَا - وَ لِهٰذَا اَکْتُبُ لِلْاِسْتِحْفَاظِ +
بلبل در باغ مے سراید +	تَسْجَعُ عَنْدَلِیبٌ فِي الْحَدِیقَةِ +
آغاز همه کارها مشکل است +	بِدَایَةُ کُلِّ الاُمُورِ صَعْبَةٌ +

خالق آسمان و زمین همه اشیا را پیدا کرده است +	خَالِقُ الْأَرْضِ وَ السَّمَاءِ خَلَقَ كُلَّ شَيْءٍ +
برای یاد کردن سبق تنهائی خوبست +	اَلْوَحْدَةُ لِحِفْظِ السَّبَقِ جَيِّدَةٌ +
نعمتهای خدا لا انتها ست +	نِعَمُ اللّٰهِ سُبْحَانَهٗ لَا تُعَدُّ وَ لَا تُحْصٰى +
آرد در آسیا سائیده می شود +	اَلطَّحِيْنُ يُطْحَنُ بِالْمِطْحَنِ وَ الرَّحٰى +
اسپ گریخته شده تا حال ایستاده نشده +	اَلْفَرَسُ الْفَارُّ مَا سَكَنَ إِلَى الْآنَ +
گل رعنا پژمرده است - و دوست مرده +	اَلْوَرْدَةُ الْبَهِيَّةُ خَامِلَةٌ وَ الْحَبِيْبُ مَيِّتٌ +
زن او بچه زائیده است +	اِمْرَأَتُهٗ وَلَدَتْ +
او را در راه حادثه شده - ازین سبب رجوع نموده است +	حَدَثَتْ لَهٗ فِي الطَّرِيْقَةِ حَادِثَةٌ فَرَجَعَ عَنْهَا +
وقتیکه قیمت اسپ ادا کرده باشم نزد من ده روپیه باقی خواهد ماند +	بَعْدَ اَدَاءِ قِيْمَةِ الْفَرَسِ يَبْقٰى عِنْدِيْ عَشْرُ رُوْفِيَاتٍ +
نزد خواهر تو چه قدر روپیه باقی است؟	كَمْ بَقِيَ رُوْفِيَةٌ عِنْدَ اُخْتِكَ ؟
نزد او صرف سه روپیه باقی	بَقِيَ عِنْدَهَا ثَلٰثُ رُوْفِيَاتٍ

است +	فقط +
وقتیکه تو بخانۂ عمۂ خود خواہی بود-	مَتیٰ تَكُونُ فِي دَارِ عَمَّتِكَ -
آیا برائے ملاقات من خواہی آمد؟	أَفَجِيئُنِي تَجِئُ لِلِقَائِي ؟
وقتیکه نوشتن را تمام کردہ باشی-	أَتَسِيرُ لِلتَّرَوُّحِ مَعِي بَعْدَ
ہمراہ من ہوا خوری خواہی کرد؟	إِتْمَامِ الْكِتَابَةِ ؟
وقتیکه ببرادر تو سخن گفته باشم- در آں	إِذَا مَا كَلَّمْتُ أَخَاكَ - نَاعْلَمُ
وقت خواہیم دانست - کہ چہ باید کرد ؟	مَا يُفْعَلُ الْآنَ ؟
آیا بیرون خانہ خلاب بسیار است ؟	هَلْ خَارِجُ الدَّارِ وَحَلٌ كَثِيرٌ؟
بلے - خلاب بسیار است +	نَعَمْ - اَلْوَحَلُ كَثِيرٌ
آیا غبار بر میخیزد ؟	هَلْ يَصْعَدُ الْغُبَارُ ؟
بلے - بسیار بر میخیزد +	نَعَمْ - يَصْعَدُ الْغُبَارُ كَثِيرًا +
آیا دود حوالی را گرفته است ؟	هَلْ أَحَاطَ الدُّخَانُ بِالْحَوَالِي ؟
بلے - گرفته است +	نَعَمْ - أَحَاطَ الدُّخَانُ بِالْحَوَالِي +
آیا دود خانہ را گرفته است ؟	هَلْ أَخَذَ الدُّخَانُ الْبَيْتَ ؟
آیا تو آں بوتل را بآب پر میکنی ؟	أَتَمْلَأُ تِلْكَ الْقَارُورَةَ مِنَ الْمَاءِ؟
من کیسۂ خود را بہ روپیہ پر میکنم +	أَنَا أَمْلَأُ كِيسَتِي مِنَ الرُّوبِيَةِ +
آیا تنہا آمدۂ ؟	أَجِئْتَ وَحْدَكَ ؟
نہ - بلکہ مردمان خود را ہمراہ آوردہ ام +	لَا - بَلْ جِئْتُ بِرِجَالِي +

فارسی	عربی
آیا سائیس را گفتۂ کہ اسب را بمن بیارد +	هَلْ اَمَرْتَ السَّائِسَ بِاَنْ يَأْتِيَنِي الْفَرَسَ ؟
بلے - او را گفتہ ام - کہ اسب را بتو بیارد +	نَعَمْ - اَمَرْتُهُ اَنْ يَأْتِيَ الْفَرَسَ عِنْدَكَ +
تو آن سگ را بہ اصطبل خواہی برد ؟	اَتُذْهِبُ ذٰلِكَ الْكَلْبَ فِي الْاِصْطَبْلِ ؟
بلے - بہ اصطبل خواہم برد +	نَعَمْ - اُذْهِبُهُ فِي الْاِصْطَبْلِ +
آیا بندوق را نزد پدر او مے بری ؟	اَتُذْهِبُ الْبُنْدُوْقَ اِلٰى اَبِيْهِ ؟
بلے - نزد او مے برم +	نَعَمْ - اُذْهِبُهَا اِلٰى اَبِيْهِ +
او بہ چاہ فرو رفتہ ؟	هَلْ غَارَ فِي الْبِئْرِ ؟
آیا کشتی موافق سیلاب دریا میرود ؟	هَلِ السَّفِيْنَةُ تَجْرِيْ مُوَافِقَةً بِجَرَيَانِ مَاءِ الْبَحْرِ ؟
نہ - خلاف سیلاب دریا میرود +	لَا - بَلْ تَجْرِيْ عَلٰى خِلَافِ جَرَيَانِ مَاءِ الْبَحْرِ +
آیا مرد بالاے کوہ رفتہ است ؟	اَصَعِدَ الرَّجُلُ عَلَى الْجَبَلِ ؟
بلے - و برادرش فرود آمدہ است +	نَعَمْ - صَعِدَ الرَّجُلُ - وَ اَخُوْهُ نَزَلَ +
آیا او بکشتی سوار شدہ است ؟	اَرَكِبَ فِي السَّفِيْنَةِ ؟
بلے - سوار شدہ است +	نَعَمْ - رَكِبَ فِيْهَا +

آں مرد ریش دراز میدارد؟	هَلْ هُوَ نَعْشَلٌ؟ اَهُوَ طَوِيْلُ اللِّحْيَةِ ؟
بلے - دراز میدارد +	نَعَمْ - هُوَ نَعْشَلٌ - هُوَ طَوِيْلُ اللِّحْيَةِ +
تو از آں مرد چہ درخواست میکنی؟	اَيَّ شَيْءٍ تَطْلُبُ مِنْهُ ؟
درخواست میکنم - کہ از زور رقہ پایین بیاید +	اَطْلُبُ مِنْهُ النُّزُوْلَ عَنِ الطِّرَادِ +
وقتیکہ من در دہلی بودم - اکثر بدیدن دوستاں میرفتم +	مَتٰى كُنْتُ فِيْ دِهْلِيْ - كُنْتُ ذَهَبْتُ لِلِقَاءِ اَحِبَّائِيْ كَثِيْرًا +
وقتیکہ در دہلی بودی - اکثر براے دیدن عمارت قطب میرفتی +	ذَهَبْتَ كَثِيْرًا لِمُشَاهَدَةِ عِمَارَةِ الْقُطْبِ مَتٰى كُنْتَ فِيْ دِهْلِيْ +
اول حکومت شہر روم از پادشاہاں مے بود +	كَانَ فِي الْاِبْتِدَاءِ حُكُوْمَةُ السَّلَاطِيْنِ فِيْ بَلْدَةِ رُوْمَ +
اکبر شاہ مرد اعظم است +	كَانَ اَكْبَرْ شَاه رَجُلًا اَعْظَمَ +
فلاں کس فصیحے بزرگ بود +	كَانَ فُلَانٌ شَيْخًا فَصِيْحًا +
بزرگان ما ہر روز بشکار میرفتند +	كَانَ عَادَةُ اَكَابِرِي الْاِصْطِيَادُ كُلَّ يَوْمٍ +
اہالیان شہر روم تربیت و ترویج	اَهْلُ الرُّوْمِ كَانُوْا يُرَبُّوْنَ وَ

صنائع و هنرها و علوم میکردند و
عوض هنرها انعام حسب مرتبه
میدادند +

آیا تو پیاده میرفتی ؟
پیاده نمی رفتم +
آیا تو در پیرس رفتی وقتیکه
پادشاه در آنجا بود ؟
بلی - وقتیکه پادشاه در آنجا بود
من نیز رفته بودم +
وقتیکه من در لندن بودم تو کجا بودی ؟
وقتیکه تو به جرمن بودی کدام وقت
ناشتنه میخوردی ؟
وقتیکه پدر من ناشتنه میخورد - من
نیز ناشتنه میخوردم +
آیا وقتیکه او کار میکرد - تو نیز کار میکردی ؟
وقتیکه او کار میکرد - من تعلیم

يُرَوِّجُوْنَ الصَّنَائِعَ وَ الْفُنُوْنَ
وَ الْعُلُوْمَ وَ بِعِوَضِ الصَّنَائِعِ
يُنْعِمُوْنَ عَلَى الصُّنَّاعِ بِصَنَائِعِهِمْ
وَ يُعْطُوْنَهُمْ عَلَى حَسْبِ الْكَمَالِ
وَ الْمَرْتَبَةِ +

أَكُنْتَ تَمْشِيْ ؟
مَا كُنْتُ أَمْشِيْ +
أَذَهَبْتَ إِلَى پَيْرِسْ إِذَا كَانَ
السُّلْطَانُ فِيْهَا ؟
نَعَمْ - ذَهَبْتُ إِلَيْهَا إِذَا كَانَ
السُّلْطَانُ فِيْهَا +
أَيْنَمَا كُنْتَ لَمَّا كُنْتُ فِيْ لَنْدَنْ ؟
مَتَى تَغَدَّيْتَ حِيْنَمَا كُنْتَ فِيْ
جَرْمَنْ ؟
كُنْتُ أَتَغَدَّى فِيْهَا حِيْنَمَا كَانَ
يَتَغَدَّى أَبِيْ +
أَكُلَّمَا فَعَلَ فَعَلْتَ ؟
كُنْتُ مُعَلِّمًا حِيْنَمَا كَانَ يَفْعَلُ

میکردم +

وقتیکه من بخانهٔ پدر سکونت میداشتم –
به نسبت حال وقت صبح پیشتر بر
میخاستم +

وقتیکه در آن ملک سکونت میداشتم –
اکثر بشکار ماهی میرفتم +

وقتیکه من بیمار بودم – تمام روز
بر بستر خود میماندم +

در تابستان گذشته وقتیکه من در
دیهات بودم – بسیار میوه می بود +

این همان مرد است – که بدانجا
بود +

این همان حکایت است که من شنیده بودم +

این همان شکار است – که من
شکار کرده بودم +

اینچنین مردان لائق توقیر هستند +

کنیسه بیرون شهر است +

من بمقابلهٔ دروازهٔ شهر انتظار تو خواهم نمود +

الْفِعْلَ +

لَمَّا كُنْتُ فِي دَارِ أَبِي – كُنْتُ
أَقُومُ عَنْ فِرَاشِي مُصْبِحًا قَبْلَ
الْوَقْتِ الَّذِي أَقُومُ فِيهِ الْيَوْمَ +

حِينَمَا كُنْتُ فِي تِلْكَ الْإِقْلِيمِ –
كُنْتُ أَصْطَادُ السَّمَكَ كَثِيرًا +

مَتَى كُنْتُ مَرِيضًا – كُنْتُ ذَا
فِرَاشٍ كُلَّ الْيَوْمِ +

وَلَمَّا كُنْتُ فِي الْقُرَى فِي الصَّيْفِ
الْمَاضِي – كَانَتِ الْفَوَاكِهُ كَثِيرَةً +

هٰذَا هُوَ الرَّجُلُ الَّذِي كَانَ
فِي ذٰلِكَ الْمَوْضِعِ +

هٰذِهِ هِيَ الْحِكَايَةُ الَّتِي سَمِعْتُهَا +

هٰذَا هُوَ الصَّيْدُ الَّذِي
اصْطَدْتُهُ +

مِثْلُ هٰؤُلَاءِ الرِّجَالِ يُوَقَّرُونَ +

اَلْكَنِيسَةُ خَارِجُ الْبَلَدِ +

أَنْتَظِرُكَ عِنْدَ بَابِ الْبَلْدَةِ +

فارسی	عربی
او گزران خود بمزدوری میکند +	يُمْضِيْ اَوْقَاتَهٗ بِاِجَارَةِ نَفْسِهٖ +
من کفاف خود بکتابت حاصل میکنم +	اُحَصِّلُ كَفَافِيْ بِالْكِتَابَةِ +
آیا او در تقریر خود ساکت شده است ـ یا برابر میگوید؟	اَسَكَتَ فِيْ اَثْنَاءِ تَقْرِيْرِهٖ اَوْ يُقَرِّرُ عَلٰى حَالِهٖ ؟
ساکت شده بود ـ لیکن بار دیگر مشغول تقریر شده است +	كَانَ قَدْ سَكَتَ ـ وَ لٰكِنَّ ثُمَّ اَخَذَ فِي التَّقْرِيْرِ ثَانِيًا +
آیا ترا اشتهاے طعام بخوبی میشود +	اَتَشْتَهِي الطَّعَامَ عَلٰى وَجْهِ الْكَمَالِ ؟
بلے ـ مرا اشتهاے طعام بخوبی میشود +	نَعَمْ ـ اَشْتَهِيْهِ عَلٰى وَجْهِ الْكَمَالِ +
آیا تو بکنار دریاے شیریں اکثر مے نشینی ؟	اَتَجْلِسُ كَثِيْرًا عَلٰى سَاحِلِ الْبَحْرِ الْحُلْوِّ ؟
بکنار دریاے شیریں احیاناً مے نشینم ـ ولیکن بدریاے شور اکثر مے نشینم +	اَجْلِسُ عَلَيْهِ قَلِيْلًا وَ عَلٰى شَطِّ الْبَحْرِ الْمَالِحِ كَثِيْرًا +
وقتیکه بمدرسه میرفتیم ـ اکثر کتابهاے خود را فراموش میکردیم +	اِذَا مَا ذَهَبْنَا اِلَى الْمَدْرَسَةِ ـ نَسِيْنَا الْكُتُبَ اَكْثَرَ +
وقتیکه تو به کنیسه میرفتی ـ اکثر براے اطفال خود از خدا دعا میخواستی +	اِذَا ذَهَبْتَ اِلَى الْكَنِيْسَةِ ـ فَكَثِيْرًا مَا دَعَوْتَ اللّٰهَ سُبْحَانَهٗ فِيْهَا لِاَطْفَالِكَ +

فارسی	عربی
وقتیکہ روپیہ مے یافتیم۔ بخریدن کتابہا خوب صرف میکردیم +	كُلَّمَا وَجَدْنَا دُرُوبِيَّةً۔ نَصْرِفُهَا فِي شِرَاءِ الْكُتُبِ صَرْفًا كَثِيرًا +
وقتیکہ از آں سوداگر اسبابہا مے خریدی۔ گاہے نقد نمیدادی +	إِذَا مَا اشْتَرَيْتَ مِنْ ذَلِكَ التَّاجِرِ أَشْيَاءَ اِشْتَرَيْتَ بِنَسِيئَةٍ أَبَدًا +
آیا خواہر تو گلوبند ترا حسب مراد خود رفو کردہ است؟	هَلْ رَفَتْ أُخْتُكَ ثَوْبَكَ كَمَا يَنْبَغِي عِنْدَهَا ؟
بلے۔ حسب مراد خود رفو کردہ است +	نَعَمْ۔ رَفَتْ كَمَا يَنْبَغِي عِنْدَهَا +
آیا آں زن از بازار رجوع نمودہ است +	أَرَجَعَتْ تِلْكَ الْاِمْرَأَةُ عَنِ السُّوقِ ؟
ہنوز رجوع نہ نمودہ است +	مَا رَجَعَتْ عَنِ السُّوقِ إِلَى الْآنَ +
آیا زناں قبول کردند؟	أَقَبِلَتِ النِّسَاءُ ؟
بلے۔ قبول کردند؟	نَعَمْ۔ قَبِلْنَ +
اگر حالا روپیہ میداشتم۔ قبائے جدید مے خریدم +	لَوْ كَانَتِ الرُّوبِيَّةُ عِنْدِي الْآنَ لَاشْتَرَيْتُ قَبَاءً جَدِيدًا +
اگر تو حالا بر این فائدہ بہبودی۔ آں را میکردی؟	لَوْ يَحْصُلُ لَكَ الْقُدْرَةُ الْآنَ بِذَلِكَ۔ لَفَعَلْتَ +
اگر او حالا قادر مے بود۔۔ مے	لَوْ يَحْصُلُ لَهُ الْقُدْرَةُ الْآنَ۔

کردے +	تفعل +
اگر فرصت میداشتم حالا میرفتم +	لَوْ كَانَتْ لِيْ فُرْصَةٌ - لَذَهَبْتُ الْآنَ +
اگر او دانستے - کہ تو چہ کردۂ - حالا ترا ملامت میکرد +	لَوْ عَلِمَ - مَا فَعَلْتَ - لَلَامَكَ الْآنَ عَلَيْهِ +
اگر حالا ہیزم بودے - او آتش افروختے +	لَوْ كَانَ الْحَطَبُ الْآنَ - لَأَوْقَدَ نَارًا +
اگر خطوطے یافتم - تا فردا آنہا را میخواندم +	لَوْ وَجَدْتُ رَسَائِلَ - مَا قَرَأْتُهَا إِلَى الْغَدِ +
اگر دیروز روپیہ داشتمے - ہماں وقت کفشہاے تو خریدے +	لَوْ كَانَ عِنْدِي الرُّوبِيَّةُ بِالْأَمْسِ لَاشْتَرَيْتُ بِالْأَمْسِ نِعَالًا جَدِيدًا +
اگر آں وقت قلمے بدست او بودے آں لفظ را یاد کردے +	لَوْ كَانَ الْقَلَمُ فِي يَدِهِ فِي ذٰلِكَ الْوَقْتِ - يَحْفَظُ ذٰلِكَ اللَّفْظَ +
اگر تو علی الصباح بر میخاستی - ترا زکام نمے شد +	لَوْ قُمْتَ عَلَى الصَّبَاحِ - مَا عَرَضَ لَكَ زُكَامٌ +
اگر ایشاں از اسپ قدیم فارغ	لَوْ يَفْرُغُونَ مِنَ الْفَرَسِ الْقَدِيمِ

مے شدند۔ اسب بہتر از آں میخریدند +

لَا تَشْتَرُوا بِهٖ فَرَسًا اٰخَرَ اَجْوَدَ مِنْهُ +

اگر او دستہاے خود شستے۔ پس آں را خشک کردے +

لَوْ يَغْسِلُ يَدَيْهِ لَجَفَّفَهُمَا +

اگر حالا مرا بر ایں حال واقفیت تمام بودے۔ بطور دیگر کار کردمے +

اِنْ كُنْتُ وَاقِفًا تَامًّا اَلْاٰنَ عَلٰى هٰذَا الْحَالِ۔ عَمِلْتُ بِطَرْزٍ اٰخَرَ +

اگر در آں وقت بریں حال واقفیت تمام بودے۔ بطور دیگر کار کردمے +

لَوْ كُنْتُ عَالِمًا بِحَقِيْقَةِ الْحَالِ عَلٰى وَجْهِ الْكَمَالِ فِيْ ذٰلِكَ الْوَقْتِ۔ لَفَعَلْتُ بِوَجْهٍ اٰخَرَ +

اگر من بالفعل زبان فارسی بیاموزم تو ہم آموزی؟

اِنْ تَعَلَّمْتُ لِسَانَ الْفُرْسِ فِيْ هٰذَا الزَّمَانِ۔ تَعَلَّمْتَهٗ +

بلے۔ اگر تو بالفعل زبان فارسی بیاموزی من ہم بیاموزم +

نَعَمْ۔ اِنْ تَعَلَّمْتَ لِسَانَ الْفُرْسِ فِيْ هٰذَا الزَّمَانِ۔ لَتَعَلَّمْتُهٗ اَيْضًا +

اگر زبان فارسی را پیشتر مے آموختم تو نیز مے آموختی؟

لَوْ تَعَلَّمْتُ لِسَانَ الْفُرْسِ فِيْ سَابِقِ الزَّمَانِ۔ لَتَعَلَّمْتَهٗ اَيْضًا +

بلے۔ من نیز مے آموختم +

نَعَمْ۔ تَعَلَّمْتُهٗ اَيْضًا +

همین است کتاب من +
ببینید که همان اسب است +
همان سبب است +
از همان سبب گفته اند +
پاے من و دست زن من سرد هستند +
بجسم من سردی معلوم میشود
و سر درد میکند +
در پهلوے آن زن درد است
و پاے او نیز درد دارد +
آیا شوهر دختر تو و ربیب تو و
کبیلن تو و ربیبهٔ تو آمده اند؟

نه- ولیکن پدر زن من و شوهر
مادر و مادر زن پدر دوست من
آمده اند +
آیا او به تحصیل علم ترقی مینماید؟
بلے- بسیار ترقی مینماید +
خالهٔ ترا چه شده است؟

هٰذَا هُوَ كِتَابِي +
فَانْظُرُوْا هٰذَا هُوَ الْفَرَسُ +
هٰذَا هُوَ السَّبَبُ +
بِذٰلِكَ السَّبَبِ قَالُوْا +
تَبَرَّدَ رِجْلِي وَ يَدُ امْرَأَتِي +
يَمَسُّ الْبَرْدُ جِسْمِي وَ يَصْدَعُ
رَأْسِي +
فِي جَنْبِ تِلْكَ الْامْرَأَةِ وَجَعٌ
وَ رِجْلُهَا اَيْضًا تَتَوَجَّعُ +
هَلْ زَوْجُ بِنْتِكَ وَ رَبِيْبُكَ
وَ زَوْجَةُ ابْنِكَ وَ رَبِيْبَتُكَ
جَاؤُوْا ؟
لَا- وَ لٰكِنْ اَبُوْ زَوْجَتِي- وَ زَوْجُ
الْاُمِّ وَ اُمُّ زَوْجَةِ اَبِ صَدِيْقِي
قَدْ جَاؤُوْا +
اَيَتَرَقّٰى فِي تَحْصِيْلِ الْعِلْمِ ؟
نَعَمْ- يَتَرَقّٰى فِيْهِ كَثِيْرًا +
مَا حَدَثَ لِخَالَتِكَ ؟

فارسی	عربی
من نمیدانم که چه شده است +	لا أَعْلَمُ مَا حَدَثَ لَهَا +
مرد امروز وقت صبح مرد و زنش نیز +	مَاتَ الرَّجُلُ الْيَوْمَ صَبَاحًا وَامْرَأَتُهُ أَيْضًا مَاتَتْ +
امسال شراب بخوبی فروخت مے شود +	يُبَاعُ الْخَمْرُ هٰذِهِ السَّنَةَ بَيْعًا جَيِّدًا +
آن دروازه بآسانی بند کرده میشود +	يُغْلَقُ هٰذَا الْبَابُ بِسُهُولَةٍ +
آن تصویر از دور نمودار است +	هٰذِهِ الْمُرَقَّعَةُ تُرَى مِنْ بَعِيدٍ +
لباس تابستان در موسم زمستان پوشیده نمیشود +	لَا يُلْبَسُ لِبَاسُ الصَّيْفِ فِي الشِّتَاءِ +
این فهمیده نمے شود +	لَا يُفْهَمُ هٰذَا +
این صاف ظاهر است +	هٰذَا الْأَمْرُ ظَاهِرٌ وَاضِحٌ +
رفتن من موقوف است بر آنچه پیش مے آید +	ذَهَابِي مَوْقُوفٌ عَلَى مَا يَحْدُثُ لِي +
آیا تو متمول هستی +	هَلْ أَنْتَ ذُو مَالٍ ؟
بلے۔ متمول هستم +	نَعَمْ۔ إِنِّي ذُو مَالٍ +
زنان متمول و خوبصورت هستند +	النِّسَاءُ مُتَمَوِّلَاتٌ وَحِسَانُ الْوُجُوهِ +
آن زن از کدام ملک است ؟	تِلْكَ الْامْرَأَةُ مِنْ أَيِّ إِقْلِيمٍ ؟

فارسی	عربی
از کابل است +	مِنْ كَابُلْ +
اگر تو متمول بشوی تاسف کنی ؟	أَتَتَأَسَّفُ إِنْ كُنْتَ مُتَمَوِّلاً ؟
بر آن تاسف نکنم +	لَا أَتَأَسَّفُ عَلَيْهِ +
تو از چه سبب غصه میداری ؟	مِنْ أَيِّ شَيْءٍ أَنْتَ غَضْبَانُ ؟
آیا از کار خود پشیمان هستی ؟	هَلْ أَنْتَ نَادِمٌ عَلَى فِعْلِكَ ؟
بلے - بسیار پشیمان هستم +	نَعَمْ - إِنِّي نَادِمٌ شَدِيدٌ +
آیا آن مرد موؤب است +	أَذٰلِكَ الرَّجُلُ ذُوْ أَدَبٍ ؟
بلے - بهمه مردم موؤب است -	نَعَمْ - هُوَ ذُوْ أَدَبٍ فِي حَقِّ
لیکن برادرش موؤب نیست +	جَمِيعِ النَّاسِ وَ لٰكِنَّ أَخَاهُ
	لَيْسَ بِذِي أَدَبٍ +
آیا آن مرد خوش نصیب است ؟	هَلْ ذٰلِكَ الرَّجُلُ ذُوْ إِقْبَالٍ ؟
نہ - بلکہ بد نصیب است ؟	لَا - بَلْ هُوَ ذُوْ إِدْبَارٍ +
آیا بسیار نوشتن مفید است ؟	أَيُفِيدُ الْكِتَابَةُ الْكَثِيرَةُ ؟
بلے - مفید است +	نَعَمْ - تُفِيدُ +
آیا گرفتن مال دیگران صوابست +	هَلْ أَخْذُ مَالِ الْغَيْرِ صَوَابٌ ؟
نہ - بلکہ خطا ست +	لَا - بَلْ هُوَ خَطَأٌ +
آن برائے چه چیز مفید است +	هُوَ لِأَيِّ شَيْءٍ يُفِيدُ ؟
برائے هیچ مفید نیست +	لَا يُفِيدُ شَيْئًا +

این چه چیز است؟
نمیدانم - که این چه چیز است؟
اسم تو چیست؟
اسم من حاجی ابراهیم حسین است
و انصاری هستم از اولاد ابو ایوب
و مسکن من پانی پت است - و
نژاد من از مدینه +
این را بفارسی چه میگویند؟
این مطلب را بفارسی چگونه تحریر
میکنند؟
این را چه میگویند؟
آیا آن مرد در فارسی بلا تکلف
حرف میزند!
نزد من به نسبت اسراف روپیه
نگاهداشتن بهتر است +
من به نسبت رفتن آنجا روپیه
ادا کردن باو بهتر میدانم +
من به نسبت پوشیدن آن قبا

مَا هٰذَا الشَّیْءُ ؟
لَا اَعْلَمُ مَا هٰذَا ؟
مَا اسْمُكَ ؟
اِسْمِی الْحَاجُّ اِبْرَاهِیْمُ حُسَیْن
وَ اَنَا اَنْصَارِیٌّ اَیُّوْبِیٌّ نَسَبًا وَ
پَانِی پَتِیٌّ مَوْلِدًا وَ مَدَنِیٌّ
اَصْلًا +
مَا یُقَالُ لِهٰذَا بِلِسَانِ الْفُرْسِ ؟
کَیْفَ یُکْتَبُ [illegible] الْمَطْلَبُ
بِالْفَارِسِ
مَا یُقَالُ لِهٰذَا ؟
اَذٰلِكَ الرَّجُلُ یَتَکَلَّمُ بِالْفَارِسِیَّةِ
بِلَا تَکَلُّفٍ ؟
صِیَانَةُ الرُّوْپِیَةِ عِنْدِیْ خَیْرٌ
مِنَ الْاِسْرَافِ +
اَدَاءُ الرُّوْپِیَةِ عِنْدِیْ خَیْرٌ
مِنَ الذَّهَابِ اِلٰی ذٰلِكَ الْمَوْضِعِ
عِنْدِیْ اِحْرَاقُ ذٰلِكَ الْقَبَاءِ

Persian	Arabic
سوختن را بهتر میدانم +	اَحْسَنُ مِنْ لُبْنِيهِ +
او از من پیشتر رسیده است +	جَاءَ مِنْ قَبْلِي +
او همه کار خراب میکند +	كُلُّ مَا يَفْعَلُ يُفْسِدُ +
من نمیدانم +	اِنِّي لَا اَعْلَمُ هٰذَا +
بنسبت آن کار که نمیدانم چه باید کرد +	مَا يُفْعَلُ بِشَيْءٍ لَا اَعْلَمُهُ +
او از جواب دادن قاصر است +	هُوَ قَاصِرٌ عَنِ الْجَوَابِ +
نمیدانم - که چه باید کرد +	لَا اَعْلَمُ مَا يُفْعَلُ +
آیا آن زن از چیچک بمرد ؟	هَلْ مَاتَتْ تِلْكَ الْاِمْرَأَةُ بِالْجُدَرِيِّ ؟
آن زن را تپ غبی است و بخواهرش حمے ربع +	عَرَضَ لَهَا حُمّٰى غِبٍّ - وَ لِاُخْتِهَا حُمّٰى رِبْعٍ +
موبراندامش از سردئے تپ میخیزد +	عَرَضَ لَهُ الْقُشَعْرِيرَةُ +
او را سکتة عارض شده +	عَرَضَ لَهُ سَكْتَةٌ +
مرا برسیدن آن زن یقین ست +	لِي وُثُوقٌ بِوُصُولِ تِلْكَ الْاِمْرَأَةِ +
آن زن اشک میبارد +	هِيَ تَبْكِي الدُّمُوعَ + وَ تَدْمَعُ +
آن مرد چشم پر آب کرده گفت +	قَالَ ذٰلِكَ الرَّجُلُ - وَ تَغَرْغَرَتْ عَيْنَاهُ +
من براے آن مرد نوشیدنیها	لَيْسَ عِنْدِي لِذٰلِكَ الرَّجُلِ

ندارم
مَشْرُوبَاتٌ +

آیا ایں نوشیدنی شیریں است؟
أَذٰلِكَ الْمَشْرُوبُ حُلْوٌ +

نہ - بلکہ ترش است +
لَا - بَلْ هُوَ حَامِضٌ +

نسیم خوش مے وزد +
يَهُبُّ رِيحُ الصَّبَا +

او بخواب راحت میخسپد؟
أَهُوَ يَنَامُ بِالرَّاحَةِ ؟

ہاں - بخواب راحت میخسپد +
نَعَمْ - يَنَامُ بِالرَّاحَةِ +

بسر کردن زندگانی بغیر مخالطت دوستاں خوش نمے آید +
اَلْحَيٰوةُ بِغَيْرِ مُخَالَطَةِ الْأَحِبَّاءِ لَا تَطِيبُ +

من خود را بزمرۂ سپاہیاں کہ بگروہ ایشاں منسلک ہستم - رسانیدم +
أَوْصَلْتُ نَفْسِي إِلَى سَرِيَّةِ الْعَسْكَرِيِّينَ الَّذِينَ أَنَا فِيهِمْ مُنْسَلِكٌ +

من ترا در نوشتن مدد میدہم +
أُعِينُكَ عَلَى الْكِتَابَةِ +

او برائے مدد آواز میدہد +
هُوَ يُنَادِي لِلْإِعَانَةِ +

آں آوند بمن بدہید +
أَعْطُونِي ذٰلِكَ الْوِعَاءَ +

او حلقۂ دروازہ میزند +
هُوَ يُحَرِّكُ حَلْقَةَ الْبَابِ +

اعتقاد ہر کس نباید کرد +
لَا يُعْتَقَدُ فِي كُلِّ وَاحِدٍ +

آیا تو بر ایں امر مضحکہ میکنی؟
أَتَضْحَكُ مِنْ هٰذَا الْأَمْرِ ؟

بلے - بر آں مضحکہ میکنم +
نَعَمْ - أَضْحَكُ مِنْهُ +

رو بروی او بخندید و قهقهه زد +	ضَحِكَ بَيْنَ يَدَيْهِ وَ قَهْقَهَ +
آیا تو بر من مضحکه کردی ؟	أَضَحِكْتَ مِنِّي ؟
بلی - بر تو مضحکه کردم +	نَعَمْ - ضَحِكْتُ مِنْكَ +
آن کتاب از غلطها پر است +	ذٰلِكَ الْكِتَابُ مَمْلُوٌّ مِنَ الْأَغْلَاطِ +
آیا بر خریدن آن اسب قادر هستی ؟	أَتَقْدِرُ عَلَى اشْتِرَاءِ ذٰلِكَ الْفَرَسِ ؟
بلی - بر خریدنش قادر هستم +	نَعَمْ - أَقْدِرُ عَلَى اشْتِرَاءِ ذٰلِكَ الْفَرَسِ +
کدام ؟	مَنْ ؟
من +	أَنَا +
آیا او هست ؟	أَهُوَ مَوْجُودٌ ؟
آیا اینها خواهران تو هستند ؟	أَهُنَّ أَخَوَاتُكَ ؟
کدام هستند که قهقهه میزنند ؟	مَنِ الَّذِينَ يُقَهْقِهُونَ ؟
تو آن هستی که این کار کردی ؟	أَأَنْتَ الَّذِي فَعَلْتَ هٰذَا ؟
شما هستید ای صاحبان که این گفته اید ؟	أَأَنْتُمُ الَّذِينَ قُلْتُمْ هٰذَا يَا سَادَاتِي !
من و برادرم فارسی می آموزیم +	اَنَتَعَلَّمُ أَنَا وَ أَخِي لِسَانَ الْفُرْسِ +
من و تو بدیهات خواهیم رفت +	أَنَا وَ أَنْتَ نَذْهَبُ إِلَى الْقُرَى +

تو با او بخانه خواهی ماند؟	أَتُقِيمُ مَعَهُ فِي الدَّارِ؟
آن مرد همیشه در مشکلها مے	ذٰلِكَ الرَّجُلُ يَبْتَلِي دَائِمًا
افتد- باز از آن خلاص میابد+	بِبَلِيَّاتٍ وَ لٰكِنَّهُ يَنْجُو مِنْهَا+
آیا تو با او تعارف میداری؟	أَتَعْرِفُهُ؟
آرے- او را مے شناسم+	نَعَمْ- أَتَعَارَفُ بِهِ+
او دوست من نیست لیکن با او	هُوَ لَيْسَ حَبِيبِي- وَ لٰكِنِّي
تعارف میدارم+	أَعْرِفُهُ+
آیا تو از صحت برخوردهٔ؟	هَلْ أَنْتَ مُتَمَتِّعٌ بِصِحَّةٍ؟
بلے- صحت میدارم+	نَعَمْ- أَنَا مُتَمَتِّعٌ بِهَا+
او لاثانی است+	هُوَ لَا مِثْلَ لَهُ+
ما را میباید که بهمه مشارکات نوعیهٔ	وَ لْيُحْسِنْ إِلَى جَمِيعِ مَا يُشَارِكُنَا
خود منتے بکنیم+	فِي النَّوْعِ+
آن مرد با برادر من مشابهت دارد+	ذٰلِكَ الرَّجُلُ يُشَاكِلُ أَخِي+
آن شراب مثل آب معلوم میشود+	ذٰلِكَ الْخَمْرُ يُظَنُّ مِثْلَ الْمَاءِ+
مایان با یکدیگر مشابهت میداریم+	يُشَابِهُ كُلُّ وَاحِدٍ مِنَّا بِالْآخَرِ+
آن برادر و خواهر یکدیگر را عزیز	ذٰلِكَ الرَّجُلُ وَ الْأُخْتُ
میدارند+	يَتَحَابَّانِ+
آیا شما از یکدیگر خوشنود هستید؟	أَتَرْضَوْنَ بَيْنَكُمْ؟

بلے — باہم راضی ہستیم +	نَعَمْ - نَرْضَى بَيْنَنَا +
از آن مرد که تو مے بینی - ارادهٔ آمدن او نزد من معلوم میشود ؟	هَلْ تَدْرِي عَزْمَ ذٰلِكَ الرَّجُلِ الَّذِي تَنْظُرُهُ عَلَى مَجِيئِهِ عِنْدِي ؟
وقتیکه من بملاقات آن مرد میروم — بجائے آنکه بخوشی و لطف پیش آید - ترش رو مے شود +	كُلَّمَا أَذْهَبُ إِلَى ذٰلِكَ الرَّجُلِ مُشْتَاقًا إِلَى لِقَائِهِ - يَعْبِسُ وَجْهَهُ بَدَلَ أَنْ يَتَهَلَّلَ - وَ يَصِيرَ هَشًّا بَشًّا +
آن مرد از برادر خود نا خوش معلوم میشود +	يُظَنُّ أَنَّ ذٰلِكَ الرَّجُلَ غَيْرُ رَاضٍ عَنْ أَخِيهِ +
آن مرد منزل خوش میدارد - و برادرش منزل بد +	لِذٰلِكَ الرَّجُلِ دَارٌ حَسَنَةٌ - وَ لِأَخِيهِ دَارٌ قَبِيحَةٌ +
دوست من در آنجا آمد و رفت میدارد +	يَتَرَدَّدُ حَبِيبِي ثَمَّةَ +
آن شخص بمن مخالطت میدارد +	ذٰلِكَ الرَّجُلُ يُخَالِطُ بِي +
منظر آن مرد چه طور ست +	كَيْفَ سِيمَاؤُهُ ؟
منظر او خوش و خرم است و وجه او ہشاش بشاش +	سِيمَاؤُهُ بَشَاشَةٌ وَ وَجْهُهُ طَلْقٌ +

تو بظاهر بسیار تند رو هستی ✤
أَنْتَ عَبُوسٌ فِي الظَّاهِرِ +

صورت تو مثل غضبان است ✤
سِيمَائُكَ كَالطَّبَلِيَّةِ +

ایشان بظاهر راضی هستند ✤
هٰؤُلَاءِ الرِّجَالُ رَاضُونَ فِي الظَّاهِرِ

آیا کار من تمام شده است و توقع او نیست؟
أَتَمَّ أَمْرِي وَ لَا طَمَعَ فِيهِ ؟

بلے- تمام شده است توقع او نیست ✤
نَعَمْ- تَمَّ أَمْرُكَ وَ لَا طَمَعَ فِيهِ +

تو آن مرد را رنجیده کردهٔ؟
هَلْ أَمْلَلْتَ ذٰلِكَ الرَّجُلَ ؟

من جائے میدانم- که برائے تماشاوری خوبست ✤
أَعْلَمُ الْمَوْضِعَ الَّذِي هُوَ مُنَاسِبٌ لِلتَّبَاحَةِ +

من بسیار مصیبتها را کشمکش کردم ✤
مَارَسْتُ مَصَائِبَ كَثِيرَةً +

من بسیار مصیبتها کشیده ام ✤
صُبَّتْ عَلَيَّ مَصَائِبُ كَثِيرَةٌ +

آن زن از طفل خود بسیار غفلت میکند ✤
تِلْكَ الْامْرَأَةُ تَغْفُلُ عَنْ طِفْلِهَا +

مرا میباید که بچیزے که چارهٔ نجات ازو ندارم- تسلیم کنم ✤
يَنْبَغِي لِي أَنْ أُسَلِّمَ الْأَمْرَ الَّذِي هُوَ خَارِجٌ عَنْ قُدْرَتِي +

گربه بر موش مے جهد ✤
اَلسِّنَّوْرُ يَصُولُ وَ يَثِبُ عَلَى الْفَارَةِ +

آں بر اسپ میجهد و سوار میشود +
وَ هُوَ يَثِبُ وَ يَرْكَبُ الْفَرَسَ +

اسپ از بالاے خندق جست +
اَلْفَرَسُ وَثَبَ مِنْ اَعْلَى الْخَنْدَقِ +

از فرط بد بختی کیسهٔ خود را گم کردم +
فَقَدْتُ كِيْسَةَ دُفَيْتِيْ مِنْ فَرْطِ نُحُوْسَةِ الطَّالِعِ +

آں مرد ہوش خود را گم کرده است۔ و نمیداند۔ که چه میکند؟
ذٰلِكَ الرَّجُلُ اَزَالَ عَقْلَهُ وَ لَا يَعْلَمُ مَا يَفْعَلُ +

من تعاقب دشمن میکنم۔ و دوست در پے من مے آید +
اِنِّيْ اُعَاقِبُ الْعَدُوَّ وَ صَدِيْقِيْ يَجِيْءُ عَلٰى اَثَرِيْ +

تو چه قدر خوب ہستی؟
مَا اَحْسَنَكَ ؟

آں زن چه قدر بیوقوف است؟
مَا اَسْفَهَ تِلْكَ الْاِمْرَأَةَ ؟

آں دختر چه قدر حسین است؟
مَا اَحْسَنَ تِلْكَ الْاِمْرَأَةَ جَمَالًا ؟

تو در حق من چه مهربانی کردهٔ؟
اَحْسَنْتَ اِلَيَّ مَرَّاتٍ بِاَيِّ تَقْدِيْرٍ ؟

من چه قدر احسان تو میدارم؟
اِحْسَانُكَ اِلَيَّ كَثِيْرٌ بِاَيِّ مَرْتَبَةٍ ؟

من بسیار ممنون او ہستم +
اِنِّيْ مَمْنُوْنٌ مِنْهُ كَثِيْرًا +

آں شخص در عمر خود چه قدر روپیه صرف کرده است؟
قَدْ اَهْلَكَ ذٰلِكَ الرَّجُلُ فِيْ عُمْرِهٖ مَالًا كَثِيْرًا بِاَيِّ مَرْتَبَةٍ +

من ایں نعمت از احسان او
وَجَدْتُ هٰذِهِ النِّعْمَةَ بِلُطْفِهٖ

فارسی	عربی
یافته ام +	وَ إِحْسَانِهِ +
برائے کوششے کہ در حق من کردہ بسیار شکر گزار ہستم +	إِنِّي شَكُورٌ لِتَعَبِكَ فِي حَقِّي +
برائے آن ہیچ سببے نیست +	لَيْسَ لَهُ سَبَبٌ أَصْلاً +
آیا چیزے عالیشان تر ازین است؟	أَشَيْءٌ أَعْلَى مِنْ هٰذَا ؟
آیا ہیچی زیادہ ازین میتواند بود؟	أَيُمْكِنُ الْقَسَاوَةُ فَاضِلَةً عَنْ هٰذِهِ ؟
آیا شراب ازین زیادہ نیست ؟	هَلْ لَيْسَتِ الْخَمْرُ تَفْضُلُ عَنْ هٰذِهِ ؟
آیا چیزے خوب تر بودن ازین ممکن نیست ؟	أَلَيْسَ يُمْكِنُ أَنْ يَكُونَ الشَّيْءُ أَحْسَنَ مِنْهُ ؟
خانۂ او چہ قدر بلند است ؟	كَمْ قَدْرُ عُلُوِّ بَيْتِهِ ؟
بلندئے او قریب بست ذراع است +	عُلُوُّهُ عِشْرُونَ ذِرَاعًا تَقْرِيبًا +
عرض خانۂ من بست ذراع است +	عَرْضُ بَيْتِي عِشْرُونَ ذِرَاعًا +
آن میز دو ذراع طول دارد +	طُولُ ذٰلِكَ الْعَرْشِ ذِرَاعَانِ +
آن دریا بست ذراع عمق دارد +	عُمْقُ ذٰلِكَ النَّهْرِ عِشْرُونَ ذِرَاعًا +
آن مرد چہ قدر جسم دارد ؟	عِظَمُ جُثَّةِ ذٰلِكَ الرَّجُلِ بِأَيِّ مِقْدَارٍ ؟

فارسی	عربی
آن طفل از چه قسم لباس پوشیده است؟	مِنْ اَيِّ نَوْعِ اللِّبَاسِ لَبِسَ ذٰلِكَ الطِّفْلُ ؟
لباس سبز پوشیده است +	لَبِسَ لِبَاسًا خَضِرًا +
آن مرد قبای نیلی و زنش لباس سرخ پوشیده می آید +	يَجِيْءُ ذٰلِكَ الرَّجُلُ بِلِبَاسٍ اَزْرَقَ وَ امْرَأَتُهُ بِلِبَاسٍ اَحْمَرَ +
آیا راست است که خانهٔ او سوخته شده است +	اَصَحِيْحٌ اَنَّ بَيْتَهُ قَدِ احْتَرَقَ ؟
راست نیست +	لَيْسَ بِصَحِيْحٍ +
شاید که من در آنجا خواهم رفت +	لَعَلِّيْ اَذْهَبُ اِلٰى ذٰلِكَ الْمَوْضِعِ +
آن مرد همه مال بر همه دوستان و بر خود تقسیم میکند +	ذٰلِكَ الرَّجُلُ يُقَسِّمُ الْمَالَ بَيْنَهُ وَ بَيْنَ اَصْدِقَائِهِ +
این اسپها از آن کدام است؟	لِمَنْ هٰذِهِ الْاَفْرَاسُ ؟
از آن من هستند +	لِيْ هٰذِهِ الْاَفْرَاسُ +
آیا اینها از آن شما هستند؟	آهٰذِهِ الْاَشْيَاءُ لَكُمْ ؟
نه - بلکه از برادران من هستند +	لَا بَلْ هٰذِهِ الْاَشْيَاءُ لِاِخْوَانِيْ +
بسیار مردمان در این آمدند - ولیکن بجای اطفای آتش به غارتگری مصروف گشتند +	لَقَدْ جَاءُوْا رِجَالٌ كَثِيْرَةٌ يَجِدُوْنَ فَلَمْ يَطْفَقُ النَّارَ وَ لٰكِنْ سَلَبُوا الْاَمْوَالَ +

فارسی	عربی
او نزد من دوان آمد +	جَاءَ عِنْدِيْ عَدْوًا +
من حفاظت جان او کردم +	اِنِّيْ حَفِظْتُ نَفْسَهٗ +
آیا سعے ایشان به اطفاے آتش بانجام رسید؟	اَكَانَ سَعْيُهُمْ فِيْ اِطْفَاءِ النَّارِ مَشْكُوْرًا ؟
ساعت بر وقت نشان میدهد+	اَلسَّاعَةُ تُنَبِّهُ عَلَى الْوَقْتِ +
او بمن نزاع میکند +	هُوَ يُنَازِعُنِيْ +
این مردمان در چه چیز مناظره میکنند؟	هٰؤُلَاءِ الرِّجَالُ يُنَاظِرُوْنَ فِيْ اَيِّ شَيْءٍ ؟
درین باب مناظره مینمایند که کدام شخص پیشتر آید +	اِنَّمَا يُنَاظِرُوْنَ فِيْ اَنَّهٗ مَنْ يَاْتِيْ سَابِقًا +
من ازین حال لا علم هستم +	لَا اَعْلَمُ هٰذَا الْاَمْرَ +
روزے پیشتر از آن روز شنبه بود +	كَانَ قَبْلَ ذٰلِكَ الْيَوْمِ يَوْمَ السَّبْتِ +
پیشتر از روز یکشنبه شنبه است +	قَبْلَ يَوْمِ الْاَحَدِ يَوْمُ السَّبْتِ
من عزم آن سفر میدارم +	اَنَا عَازِمٌ عَلٰى ذٰلِكَ السَّفَرِ +
او را عزم رفتن است بجمع که قصد شکار میدارند +	هُوَ عَازِمٌ عَلَى الذَّهَابِ فِيْ جَمَاعَةٍ يُرِيْدُوْنَ الْاِصْطِيَادَ +
من شطرنج میبازم +	اَنَا اَلْعَبُ بِالشِّطْرَنْجِ +

فارسی	عربی
چند بازی باخته ام +	تَعِبْتُ مَرَّاتٍ +
دو بازی باخته ام +	قَامَرْتُ مَرَّتَيْنِ بِالشَّطْرَنْجِ +
او چند بازی برده است - و چند بازی داده است ؟	كَمْ مَرَّةً لَهُ فَوْزٌ وَ ظَفَرٌ وَ كَمْ مَرَّةً لَهُ حَرَمٌ ؟
من برین بازی صد روپیه شرط نهاده ام +	شَرَطْتُ عَلٰى هٰذِهِ اللَّعْبَةِ مِائَةَ رُوْفِيَةٍ +
این شرط چه طور شده است +	كَيْفَ صَارَ مَآلُ هٰذَا الشَّرْطِ +
من شرط خود برده ام - و تو شرط خود دادهٔ ؟	لِي فَوْزٌ وَ لَكَ حَرَمٌ +
تو که خرم هستی چرا فریاد میکنی ؟	لِمَ تَسْتَغِيْثُ فَإِنَّكَ فَرْحَانُ ؟
آن مرد بکار خود مباہات کامل میدارد +	ذٰلِكَ الرَّجُلُ يُبَاهِي بِفِعْلِهِ +
من در آنجا از صبح تا شام ماندم و کتاب را از اول تا آخر خواندم +	مَكَثْتُ فِي ذٰلِكَ الْمَوْضِعِ يَوْمًا كَامِلًا وَ قَرَأْتُ الْكِتَابَ مِنْ اَوَّلِهِ اِلٰى اٰخِرِهِ +
او چراغ را خامش از دهن کرد +	هُوَ اَطْفَأَ السِّرَاجَ بِفَمِهِ +
او قیمت را تا پنجاه روپیه کم کرده است +	هُوَ نَقَصَ الثَّمَنَ مِنْهُ اِلٰى خَمْسِيْنَ رُوْفِيَةٍ +
او قیمت را به پنجاه روپیه قطع	هُوَ قَطَعَ ثَمَنَهُ عَلٰى خَمْسِيْنَ

فارسی	عربی
کرده +	رُوْپِیَّةٍ +
او از قیمت منجملہ پان صد روپیہ چهار صد روپیہ کم کرده است +	هُوَ اَنْقَصَ مِنْ خَمْسِ مِائَةِ رُوْپِیَّةٍ مِنْ ثَمَنِهٖ اَرْبَعَ مِائَةَ رُوْپِیَّةٍ +
او از فارسی بعربی ترجمه میکند +	یُتَرْجِمُ مِنَ الْفَارِسِیَّةِ بِالْعَرَبِیَّةِ +
من آن مرد را بدوست خود ملاقات کنانیده ام +	اَلْصَقْتُهٗ بِصَدِیْقِیْ +
او مرا خود گفته است +	هُوَ قَالَ لِیْ بِنَفْسِهٖ +
او خطاب خاص بمن کرده گفت +	خَاطَبَنِیْ وَحْدِیْ وَ قَالَ +
او روپیہ این قدر نیز ندارد - که نان بخرد +	لَیْسَ عِنْدَهٗ مِنَ الرُّوْپِیَّةِ مَا یَشْتَرِیْ بِهِ الْخُبْزَ +
ما را نباید که بدشمنان بدی بکنیم +	لَا یَلِیْقُ بِنَا اَنْ نَفْعَلَ بِالْاَعْدَاءِ اَیْضًا سَیِّئَةً +
او از سر نو سخن آغاز میکند +	هُوَ یَبْتَدِئُ الْکَلَامَ رَأْسًا +
نرخ پنبه کم میشود +	یَنْقُصُ سِعْرُ الْقُطْنِ یَوْمًا فَیَوْمًا +
بشما قیمت زیاده نه گفته ام - کم نمے توانم کرد +	مَا قُلْتُ لَکُمْ ثَمَنًا زَائِدًا - لَا اَقْدِرُ عَلٰی نَقْصِهٖ +

فارسی	عربی
ترا بابت منافع سالانۀ ازآں کار چه قدر روپیه حاصل میشود +	مَا يَحْصُلُ لَكَ مِنْ مَنَافِعِ ذٰلِكَ الْعَمَلِ فَضْلاً فِي سَنَةٍ ؟
دزد رو بفرار آورد و بگریخت و از دست رفت +	اَللِّصُّ فَرَّ وَ غَابَ وَ مَا قَدِرَ عَلَيْهِ اَحَدٌ +
آں نامرد جنگ را گذاشته بگریخت و از دست رفت +	ذٰلِكَ الْجَبَانُ تَرَكَ الْحَرْبَ - وَ فَرَّ +
تخم را باید شکست - تا مغزش بیروں آید +	يُنْكَسَرَ بَذْرٌ يَخْرُجَ لُبًّا +
خدمتگار کباب به سفره نهاده است +	اَلْخَادِمُ وَضَعَ الْكَبَابَ عَلَى السُّفْرَةِ وَ السِّمَاطِ +
آیا سخن را تمام کرده است ؟	هَلِ اسْتَتَمَّ كَلَامَهُ ؟
سخن را ترک کرده است - معلوم نیست که تمام شده یا نه +	تَرَكَ الْكَلَامَ وَ لَا اَعْلَمُ اَنَّهُ تَمَّ اَوْ لَا +
او از محل موت بگریخت +	فَرَّ عَنْ مَحَلِّ الْمَنِيَّةِ +
هیچ مصیبت بمن نرسیده +	مَا اَصَابَنِيْ مُصِيْبَةٌ +
من ازآں مصیبت نجات یافته ام +	نَجَوْتُ عَنْ تِلْكَ الْمُصِيْبَةِ +
آیا تو بدون ناں بسر اوقات خواهی کرد ؟	اَتُزَجِّيْ زَمَانَكَ بِدُوْنِ الْخُبْزِ ؟
بلے - خواهم کرد +	نَعَمْ - اُزَجِّيْ زَمَانِيْ بِدُوْنِهٖ +

بسیار چیز است که بدون آنها در میباید ساخت؟	وَكَمْ مِنْ شَيْءٍ يُمْضِي الرَّجُلُ أَوْقَاتَهُ بِدُونِهِ +
آں کار که تو بمن محول کرده بودی همیشه بانجام رسانیدم +	أَتْمَمْتُ الْأَمْرَ الَّذِي فَوَّضْتَهُ إِلَيَّ دَائِمًا +
آں مرد همیشه کارے که برو فرض است بانجام میرساند +	ذٰلِكَ الرَّجُلُ دَائِمًا يُتِمُّ مَا فُرِضَ عَلَيْهِ +
من بتو معتقد هستم +	إِنِّي مُعْتَقِدٌ فِيكَ +
تو اعتقاد او میتوانی کرد +	أَتَقْدِرُ عَلَى اعْتِقَادٍ فِيهِ ؟
آیا این روپیه برائے آں مرد کافی خواهد شد؟	أَتَكْفِي تِلْكَ الرُّوبِيَةُ ذٰلِكَ الرَّجُلَ ؟
بلے - کافی خواهد شد +	نَعَمْ - يَكْفِيهِ +
برائے عاقل روپیهٔ قلیل کفایت میکند +	يَكْفِي الْعَاقِلَ رُوبِيَةٌ قَلِيلَةٌ +
آیا آں مرد بدیں قدر روپیه راضی شده است؟	أَرَضِيَ بِهٰذَا الْقَدْرِ مِنَ الرُّوبِيَةِ ؟
شاید که برائے او کافی خواهد بود +	لَعَلَّهَا كَانَتْ كَافِيَةً لَهُ +
اگر تو بر آں چند روپیه اضافه میکردی - برائے او کافی میبود و راضی مے شد +	لَوْ زِدْتَ عَلَيْهِ عِدَّةً مِنَ الرَّوَابِي - تَكْفِيهِ - وَ رَضِيَ بِهَا +

فارسی	عربی
معمار مکانے تعمیر کردہ است +	اَلْمِعْمَارُ عَمَّرَ دَارًا + بَيْتًا +
ناخدا بر جہاز سوار شدہ است - و ہمہ بادبانہا بلند کردہ شد +	اَمِيْرُ السَّفِيْنَةِ رَكِبَ فِي الْمَرْكَبِ وَ رُفِعَتِ الْاَشْرِعَةُ +
جہاز بطرف امریکہ روانہ شدہ است +	سَارَ الْمَرْكَبُ اِلٰى اَمْرِيْكَةَ +
آں جہاز ہمہ پردہ ہاے کشیدہ شدہ مے آید +	يَجِيْءُ الْمَرْكَبُ وَ جَمِيْعُ اَشْرِعَتِهٖ مَرْفُوْعَةٌ مَفْتُوْحَةٌ +
او بتاریخ سوم ماہ گذشتہ بسوائے جہاز روانہ شد +	رَكِبَ فِي السَّفِيْنَةِ لِثَالِثَةٍ مِنْ ثَلٰثِ لَيَالٍ خَلَوْنَ مِنَ الشَّهْرِ الْمَاضِيْ وَ سَارَ +
ایں خط مورخۂ ششم ماہ حال است +	تَحْرِيْرُ هٰذِهِ الْكِتَابَةِ لِسِتِّ لَيَالٍ خَلَوْنَ مِنَ الشَّهْرِ السَّارِيْ +
ایشاں شوربا را گرم خواہند کرد +	يُسَخِّنُوْنَ الْمَرَقَ بِالنَّارِ +
طعام بر سفرہ نہادہ شدہ است +	وُضِعَ الطَّعَامُ عَلَى السِّمَاطِ +
آیا تو شوربا میخوری ؟	اَتَشْرَبُ الْمَرَقَ ؟
بلے - قدرے تکلیف میدہم +	نَعَمْ - اُكَلِّفُ بِقَلِيْلٍ مِنْهَا +
ایشاں ایستادہ شدند و ایستادہ ماندند +	هٰؤُلَاءِ قَامُوْا وَ بَقُوْا عَلٰى حَالِهِمْ +
آیا تو اجازت رفتن ببازار	اَتُجِيْزُ لِيْ اَنْ اَذْهَبَ اِلَى

مبہد ہی ؟	السُّوْقِ ؟
برو تعمیل بکن و بزودی بیا +	رُحْ۔ فَاعْمَلْ بِمَا اُمِرْتَ وَ ارْجِعْ عَجِلاً +
برو و بگو کہ من نمے توانم کہ امروز نزد تو بیایم +	رُحْ۔ وَ قُلْ لَا اَقْدِرُ عَلٰی اَنْ اٰتِیَكَ الْیَوْمَ +
او آمد و گفت کہ من نمے توانم کہ بیایم +	هُوَ جَاءَ وَ قَالَ لَا اَقْدِرُ عَلٰی اَنْ اٰتِیَ +
برو با دوستان خود ملاقات بکن +	رُحْ۔ وَ لَاقِ اَحِبَّاءَكَ +
او از ادنٰے مصیبت اشک میبارد +	هُوَ یَبْكِیْ الدُّمُوْعَ بِاَدْنٰی مُصِیْبَةٍ +
او از ادنٰے حادثہ خوف میکند +	هُوَ یَخَافُ اَدْنٰی هَائِلَةٍ +
آں مرد از مال دوستان خود گذراں میکند +	ذٰلِكَ الرَّجُلُ یُمْضِیْ عُمْرَهٗ بِمَالِ الْاَحِبَّاءِ +
ایں کار بر من منحصر نیست +	لَیْسَ هٰذَا الْاَمْرُ مُنْحَصِرًا عَلَیَّ +
کردن آں کار بر او منحصر است +	فِعْلُ ذٰلِكَ الْعَمَلِ مُنْحَصِرٌ عَلَیْهِ +
ایں کار بر واقعات کہ پیش خواہند آمد موقوف است +	ذٰلِكَ الْعَمَلُ مَوْقُوْفٌ عَلَی الْحَوَادِثِ الَّتِیْ تَقَعُ +

فارسی	عربی
من ازین متعجب ہستم +	اِنِّیْ مُتَعَجِّبٌ عَنْ هٰذَا +
واقعۂ عظیم حادث شد کہ ہمہ مرداں از آں تعجب میکردند +	حَدَثَتْ وَاقِعَةٌ عَظِيْمَةٌ يَتَعَجَّبُ مِنْهَا الرِّجَالُ كُلُّهُمْ +
بسیار واقعات شدہ اند کہ از شنیدن آنہا تعجب خواہد شد +	حَدَثَتْ حَوَادِثُ كَثِيْرَةٌ يُتَعَجَّبُ مِنْ سَمَاعِهَا +
پیش از آنکہ بسیار روز منقضی خواہند شد یک مرد پیش آمد و از من پرسید کہ مزاج تو چہ طور است ؟	قَبْلَ اَنْ يَنْقَضِيَ اَيَّامٌ كَثِيْرَةٌ اَشْرَفَ عَلَيَّ رَجُلٌ وَ سَئَلَنِيْ كَيْفَ حَالُكَ ؟
او بعد یک ہفتہ خواہد آمد +	هُوَ يَجِيْءُ بَعْدَ الْاُسْبُوْعِ +
او را در آں سفر یک ہفتہ شدہ است +	مَضٰى عَلَيْهِ اُسْبُوْعٌ فِي السَّفَرِ +
او تعلم خود در سہ ماہ تمام خواہد کرد +	يُتِمُّ تَعَلُّمَهٗ فِيْ مُدَّةِ ثَلٰثَةِ شُهُوْرٍ +
او خود را بعلوم خصوصاً بعلم ہندسہ مشغول داشتہ است +	هُوَ يَشْغَلُ نَفْسَهٗ بِالْعُلُوْمِ وَ خُصُوْصًا بِالْهَنْدَسَةِ +
تو بسیار دولت میداری و من بسیار صبر +	لَكَ مَالٌ كَثِيْرٌ وَ لِيْ صَبْرٌ جَمِيْلٌ +
چند روز شدہ کہ آں صاحب	قَدْ مَضٰى بِضْعُ اَيَّامٍ عَلٰى

بمن نوشته بود که خواهرانش بزودی خواهند آمد ✤	اَنَّهٗ کَتَبَ اِلَیَّ اَنَّ اَخَوَاتِهٖ یَاْتِیْنَکَ سَعْیًا +
و از من درخواست کرد که این امر بتو گویم - پس آن وقت میتوانی که بخواهرانش ملاقات بکنی - و کتابهائیکه تو آوردهٔ به اوشان بدهی و ایشان را امید است که تو این کتب را بطور هدیه خواهی داد و برادر شان بر من تاکید نوشته است که اگرچه با تو ملاقات ندارند که توقیر تو بسیار کنند ✤	وَ الْتَمَسَ مِنِّیْ اَنْ اَقُوْلَ لَکَ هٰذَا فَاِذَا اَتَیْنَ هَلْ تَقْدِرُ عَلٰی اَنْ تُلَاقِیَهُنَّ وَ تُعْطِیَهُنَّ کُتُبًا اَتَیْتَ بِهَا وَ یَرْجُوْنَ مِنْکَ اَنْ تُهْدِیَهَا اِلَیْهِنَّ وَ قَدْ کَتَبَ اَخُوْهُنَّ اِلَیَّ مُؤَکِّدًا اَنَّهٗ مَا لَکَ الْمَعْرِفَةُ بِهِنَّ لِیُوَقِّرْنَکَ تَوْقِیْرًا عَظِیْمًا +
چه ممکن باشد که از صحبت تو ملول بشوم؟	کَیْفَ یُمْکِنُ اَنْ اَمَلَّ صُحْبَتَکَ ؟
او در همه جا ملول مے شود ✤	هُوَ یَمَلُّ فِیْ کُلِّ مَقَامٍ +
ترا همه مرحباً بک و اهلاً و سهلاً میگویند ✤	اَنْتَ تُرَحَّبُ فِیْ کُلِّ مَقَامٍ +
محبت او این چنین نیست - که این کار نکند ✤	لَیْسَ حُبُّهٗ بِالْمِقْدَارِ الَّذِیْ لَا یَفْعَلُ هٰذَا الْاَمْرَ مَعَهٗ +

فارسی	عربی
من میروم تا او ناخوش نشود +	اَنَا اَرُوْحُ لِئَلَّا يَمِلَّ مِنِّيْ ـ اَوْ يَمِلَّنِيْ +
باید که آں کس احمق باشد که باین کار بصیرت ندارد +	مَنْ لَيْسَ لَهُ الْبَصِيْرَةُ بِهٰذَا الْاَمْرِ فَلْيَكُنْ اَحْمَقَ +
آں زن از فریاد باز نمیماند +	تِلْكَ الْاِمْرَأَةُ لَا تَكُفُّ نَفْسَهَا عَنِ الْاِسْتِغَاثَةِ +
مرا آں قدر جرأت نیست که آنرا از تو بخواهم +	لَا جُرْأَةَ لِيْ عَلٰى اَنْ اَطْلُبَهُ مِنْكَ +
من نمیتوانم که بتو بگویم و تو نمیتوانی که بآں باور کنی +	لَا اَقْدِرُ عَلٰى اَنْ اَقُوْلَ لَكَ وَ اَنْتَ لَا تَقْدِرُ عَلٰى اَنْ تُصَدِّقَهُ +
من ذمه دار مرضئے پدر نیستم ـ لیکن بجز فلاں با دیگرے نکاح خود نخواهم کرد ـ قطع نظر ازاں که حالا گفته ام برائے تحصیل روپیه هیچ تدبیر نمے شود +	لَيْسَ عَلَيَّ رِضَاءُ الْاَبِ وَ لٰكِنْ لَا اَتَزَوَّجُ اَحَدًا غَيْرَ ذٰلِكَ الرَّجُلِ ـ وَ مَعَ قَطْعِ النَّظَرِ عَمَّا قُلْتُ فِيْهِ لَا يَحْصُلُ الرُّوْپِيَةُ بِتَدْبِيْرٍ وَ حِيْلَةٍ +
آیا میتوانی ـ که با من بگوئی ـ که	اَيُمْكِنُ لَكَ اَنْ تُبَيِّنَ لِيْ اَنَّ

بدروازهٔ شهر کدام راه نزدیکتر
است؟
تا انتهاے این راه برو- و ازآن
براہے کہ بدست راست است
متوجه شو- باز براہیکه این راه
قطع کند برو- و بعد ازآن در راه
کشاده داخل خواهی شد- و بذریعهٔ
آن در چوک بزرگ خواهی رسید-
که در آنجا یک کوچه غیر نافذه بنظر
خواهد آمد- آن کوچه را سوے چپ
خود گزاشته زیر محرابے که نزدیک
آن است باید رفت- بعد ازآن
دریافت کن +

عموزادهٔ من به دختر فلان
صاحب نکاح کرده +

آیا خالزادهٔ تو کدخداست؟

نه- بلکه هنوز ناکدخداست +

او مرا همین سوال متردد کرده

أَيَّ طَرِيقٍ أَقْرَبُ إِلَى بَابِ
الْبَلْدَةِ ؟
إِمْشِ إِلَى مُنْتَهَى الطَّرِيقِ -
ثُمَّ مِنْهُ إِلَى طَرِيقٍ يَجْرِي
عَلَى يَمِينِكَ - ثُمَّ تَوَجَّهْ إِلَى
السَّبِيلِ الَّذِي يَقْطَعُ هٰذَا
الطَّرِيقَ - ثُمَّ ادْخُلْ مِنْهُ
صِرَاطًا وَسِيعًا يُوصِلُكَ إِلَى
مُرَبَّعِ السُّوقِ - فَتَرَى سِكَّةً غَيْرَ
نَافِذَةٍ فَاتْرُكْهَا عَلَى جَانِبِكَ
الْأَيْسَرِ - ثُمَّ اذْهَبْ تَحْتَ الْحِرَابِ
الَّذِي يَقْرُبُ مِنْهُ - ثُمَّ اسْأَلْ
مِنْ بَعْدُ +

تَزَوَّجَ ابْنُ عَمِّي بِنْتَ فُلَانٍ
بِنَفْسِهِ +

هَلِ ابْنُ خَالِكَ مُتَأَهِّلٌ ؟

لَا بَلْ هُوَ عَزَبٌ بَعْدُ +

أَوْقَعَنِي فِي التَّرَدُّدِ بِهٰذَا

است +
حالا مذبذب هستم - که چه جواب
دهم +
او بخواهر من خطبه میخواند +
اگر این ممکن نباشد - بطور دیگر
خواهم کرد +
سبحان الله! در وقت صحت چه
طور بزودی گذشت +
سخنے که تو در تعریف من گفتۀ
جوابش نمیتوانم داد +
قصور من نیست - نسبت کردن
این امر بمن مناسب نیست +
کدام را ازین چاره ممکن است؟
مرا چاره نیست +
او آن کار بلا تامل میکند +
مرا رفتنیست +

السُّؤَالِ +
فَالْآنَ مُتَذَبْذِبٌ - فَمَاذَا أَقُوْلُ
فِي الْجَوَابِ +
هُوَ يَخْطُبُ أُخْتِيْ +
إِنْ لَمْ يَكُنْ هٰذَا - فَأَفْعَلُ عَلٰى
نَهْجٍ آخَرَ +
سُبْحَانَ اللّٰهِ! مَا مَضَى الْوَقْتُ
فِي الصِّحَّةِ عَجِلًا +
مَا قُلْتَ فِي تَوْصِيْفِيْ - لَا أَقْدِرُ
عَلٰى جَوَابِهِ +
مَا صَدَرَ عَنِّيْ خَطَأٌ - فَإِسْنَادُ
هٰذَا الْأَمْرِ إِلَيَّ غَيْرُ مُنَاسِبٍ +
مَنْ يُمْكِنُ لَهُ الْخَلَاصُ عَنْ
هٰذَا ؟
لَا حِيْلَةَ لِيْ +
هُوَ يَفْعَلُ هٰذَا الْأَمْرَ
بِلَا تَأَمُّلٍ +
عَلَيَّ الذَّهَابُ +

فارسی	عربی
دور شو +	اُبْعُدْ +
تو تمسخر میکنی ؟	أَتَسْخَرُ ؟
او طاقت سخریه شنیدن ندارد +	لَا قُدْرَةَ لَهُ عَلَى سِمَاعِ السُّخْرِيَّةِ +
من از تو عفو میخواهم +	أَرْجُو مِنْكَ الْعَفْوَ +
رفتار ساعت من سریع است +	حَرَكَةُ سَاعَتِي سَرِيعَةٌ +
رفتار ساعت تو بطی است +	حَرَكَةُ سَاعَتِكَ بَطِيئَةٌ +
ساعت او بند شده است +	لَا يَتَحَرَّكُ سَاعَتُهُ +
من خواندن را از کدام جا گذاشته بودم ؟	مِنْ أَيْنَ تَرَكْتُ الْقِرَاءَةَ ؟
ایان بر سبق چهلم و بر صفحهٔ یک صد و سی و پنجم گذاشته ایم +	تَرَكْنَا الْقِرَاءَةَ عَلَى سَبَقٍ كَانَ مُنْتَهَى الْأَرْبَعِينَ وَ عَلَى صَفْحَةٍ كَانَتْ مُنْتَهَى مِائَةٍ وَ خَمْسٍ وَ ثَلَاثِينَ صَفْحَةً +
تو ساعت خود کشادهٔ ؟	أَأَجْرَيْتَ سَاعَتَكَ ؟
تو ساعت خود بر قاعده کردهٔ ؟	أَجَعَلْتَ سَاعَتَكَ عَلَى الْقَاعِدَةِ ؟
در ساعت تو بست منت زیاده است +	فِي سَاعَتِكَ عِشْرُونَ دَقِيقَةً زَائِدَةً +
در ساعت من پانزده منت کم	فِي سَاعَتِي خَمْسَ عَشَرَةَ

هستند ÷	دقيقة ناقصة ÷
در ساعت تو سوزن بخط نصف رسیده است ÷	طابق خياط ساعتك خط النصف ÷
من قرض بدهم بشرطیکه بنسبت سابق در صرف خود کفایت بکنی ÷	أقرضك على أن تنقص إنفاقك على خلاف الماضي ÷
بعد ازین بسیار کفایت خواهم کرد ÷	فيما بعد هذا أنفق على الكفاية الكثيرة ÷
حالا آن شخص قمار ترک کرده است ÷	ذلك الرجل ترك القمار الآن ÷
او نصیحت من قبول میکند — ولیکن بعمل نمی آرد ÷	هو يقبل نصيحتي — و لكن لا يعمل بها ÷
از منظر تو این قدر حزن معلوم میشود که مرا افسوس می آید ÷	تظهر آثار الحزن من سيمائك حتى أتأسف ÷
خدا حافظ — امید است — که باز ملاقات بشود ÷	في حفظ الله لعل الله يجمع بيننا ÷
این پارچه پایدار است — تا دیر خواهد ماند ÷	هذه قطعة ثوب صفيق محكم يبقى زمانا كثيرا ÷
این قبا از چند مدت در استعمال آمده است ÷	هذه القباء مستعمل من مدة مديدة ÷

این موافق طبع جملهٔ مردمان است ✦	هٰذَا مُوَافِقٌ بِطَبَائِعِ النَّاسِ كُلِّهِمْ
کسے نمیتواند که کار موافق طبع خود بکند ✦	لَا يَقْدِرُ اَحَدٌ عَلَى اَنْ يَفْعَلَ حَسَبَ طَبْعِهِ ✦
تو چرا بیقرار میشوی؟	لِمَ تَضْطَرِبُ ؟
بسبب این خبر مضطرب شده ام ✦	اِضْطَرَبْتُ بِهٰذَا الْخَبَرِ ✦
بسبب نیافتن خبر مضطرب میشوم ✦	اِضْطَرِبُ بِعَدَمِ وِجْدَانِ الْخَبَرِ ✦
اضطراب مکن خاطر جمع دار ✦	لَا تَضْطَرِبْ وَ اطْمَئِنَّ ✦
زمانه نسبت سابق بسیار متغیر شده است ✦	تَغَيَّرَ الزَّمَانُ مَا لَمْ يَتَغَيَّرْ فِي السَّابِقِ ـ وَ قَدْ تَغَيَّرَ كَثِيرًا ✦
برادر تو این اسپ را بچه کار مے آرد؟	فِي اَيِّ عَمَلٍ يَسْتَعْمِلُ اَخُوكَ هٰذَا الْفَرَسَ ؟
آنرا برائے بردن سبزیہائے خود ببازار استعمال میکند ✦	يَحْمِلُ الْبُقُولَاتِ عَلَيْهِ اِلَى السُّوقِ ✦
این چوب ترا بچه کار مے آید؟	مَا تَفْعَلُ بِهٰذِهِ الْعَصَا ؟
برائے زدن سگ خانۂ خود بکار مے آرم ✦	اَضْرِبُ بِهَا كَلْبَ دَارِيْ ✦
این بوتلها برائے مالک مکان بچه کار مے آید؟	فِي اَيِّ شَيْءٍ يَسْتَعْمِلُ مَالِكُ بَيْتِكَ هٰذِهِ الْقَوَارِيرَ ؟

خود آوردہ است ❖	كِتَابِيْ +
آیا نوکر تو خلاف مجرم گواہی داوہ است یا موافق او؟	أَفَادِمُكَ شَهِدَ عَلٰى خِلَافِ الْمُجْرِمِ أَمْ عَلٰى وَفْقِهٖ ؟
او در حق من بسیار بحث کردہ است ❖	ذٰلِكَ الرَّجُلُ كَلَّمَ كَلَامًا كَثِيْرًا فِيْ حَقِّيْ +
آں شخص دوست خود را مسخرہ گردانیدہ است ❖	ذٰلِكَ الرَّجُلُ سَخَّرَ مِنْ صَدِيْقِهٖ +
تو خود را مسخرہ گردانیدۂ؟	أَنْتَ جَعَلْتَ نَفْسَكَ مَسْخَرَةً ؟
مولد تو کجا ست؟	أَيْنَ مَوْلِدُكَ ؟
مولد من ہمیں ممالک است ❖	مَوْلِدِيْ تِلْكَ الدِّيَارُ +
در خریطۂ تو چہ چیز است؟	أَيُّ شَيْءٍ فِيْ خَرِيْطَتِكَ ؟
بالین من پر از ریشہ ہائے پر است ❖	وِسَادَتِيْ مَحْشُوَّةٌ بِالرِّيَاشِ +
او چشمہ مے نہد برائے آنکہ بصرش ضعفے دارد ❖	يَضَعُ الْمَنْظَرَ عَلٰى عَيْنِهٖ لِضُعْفِ بَصَارَتِهٖ +
چشم از دیدن دور کوتاہی دارد ❖	يَقْصُرُ عَيْنِيْ عَنْ رُؤْيَةِ الْبَعِيْدِ +
جہاز ایں قدر دور است کہ از نظر جلد غائب خواہد شد ❖	اَلْمَرْكَبُ بَعِيْدٌ بِمَرْتَبَةٍ يَغِيْبُ بِسُرْعَةٍ +
آں از نظر من غائب شدہ ❖	هُوَ غَابَ عَنْ بَصَرِيْ +

ترا نمی‌باید که انکار بکنی +

عَلَيْكَ أَنْ تُنْكِرَ +

او را نباید که مثل این به پدر خود بگوید +

لَا يُلَائِمُ لَهُ أَنْ يَقُولَ مِثْلَ هٰذَا الْكَلَامِ لِأَبِيهِ +

ما را باید که از اینجا پیشتر برویم +

يَلِيقُ بِنَا أَنْ نَذْهَبَ مِنْ هٰهُنَا مِنْ قَبْلُ +

ایشان را میباید که استماع سخن تو بکنند +

يُنَاسِبُ لَهُمْ أَنْ يَسْتَمِعُوا كَلَامَكَ +

ترا میباید که بسخن من زیاده تر التفات بکنی +

عَلَيْكَ أَنْ تَلْتَفِتَ إِلَى قَوْلِي كَثِيرًا +

ترا میبایست که آن کار میکردی +

يَلِيقُ بِكَ أَنْ تَفْعَلَ ذٰلِكَ الْفِعْلَ +

او را میبایست که انتظام این کار بطوری که کرده است ازان خوبتر میکردے +

يَلِيقُ بِهِ أَنْ يُصْلِحَ هٰذَا الْأَمْرَ بِوَجْهٍ أَحْسَنَ مِمَّا يَفْعَلُ +

ترا میباید که انتظام این کار بطور خود کنی +

يَلِيقُ بِكَ أَنْ تَنْتَظِمَ عَلَى رَأْيِكَ +

ایشان را میباید که انتظام این کار بطوریکه من کرده ام بکنند +

يُنَاسِبُ لَهُمْ أَنْ يَنْتَظِمُوا هٰذَا الْأَمْرَ مِثْلِي +

ما را میباید که انتظام این کار بوجهیکه ایشان کرده اند بطور دیگر بکنیم ٭	يُنَاسِبُ لَنَا اَنْ نَنْتَظِمَ هٰذَا الْاَمْرَ عَلٰى نَهْجٍ اٰخَرَ مِنْ نَظْمِهِمْ ٭
صبح تو خوش باد!	صَبَّحَكَ اللّٰهُ بِالْخَيْرِ !
سفر تو خوش باد!	بَارَكَ اللّٰهُ فِيْ سَفَرِكَ !
آیا تو در آنجا ارادهٔ اقامت تا دیر میداری؟	اَتُرِيْدُ الْاِقَامَةَ فِيْ ذٰلِكَ الْمَوْضِعِ مُدَّةً مَدِيْدَةً ؟
من در فعل او شکے میدارم ٭	اَنَا فِيْ فِعْلِهٖ اَشُكُّ
او مثل چیزے نیست - که در وشک باشد ٭	لَيْسَ كَمَا يُشَكُّ فِيْهِ ٭
تو خیال کدام کس میداری؟	مَنْ فِيْ خَيَالِكَ ؟
تو خیال چه چیز میداری؟	مَا فِيْ خَيَالِكَ ؟
بحث از خوشئ تو نیست - بلکه از ترقئ علم تست ٭	لَيْسَ الْغَرَضُ هُوَ فَرَحُكَ بَلِ الْغَرَضُ هُوَ اِزْدِيَادُ عِلْمِكَ ٭
بحث ازین است - که چه تدبیر باید کرد براے بسر اوقات خویش ٭	اِنَّمَا الْبَحْثُ عَمَّا يُطِيْبُ صَرْفَ الْاَوْقَاتِ وَ اِمْضَاءَهَا ٭
تو بازی میکنی - ولیکن غرض ببازی نیست بلکه تعلم است ٭	اَنْتَ تَلْعَبُ وَ لَيْسَ الْغَرَضُ اللَّعْبُ بَلِ التَّعَلُّمُ ٭
مرا معاف بکن - این امر قصداً	وَ اعْفُ عَنِّيْ - فَاِنَّهٗ مَا صَدَرَ

نشده - بلکه از اتفاق شده است +	عَنِّیْ ذٰلِكَ الْفِعْلُ تَعَمُّدًا - بَلْ
	اِنَّمَا صَدَرَ اِتِّفَاقًا +
آیا تو خاموش مے شوی ؟	هَلْ اَنْتَ تَسْكُتُ ؟
بلے - خاموش مے شوم +	نَعَمْ - اَسْكُتُ +
بعد از تقریر نصف ساعت	كَلَّمَ بِضْعَ سَاعَةٍ - ثُمَّ
خاموش شد +	سَكَتَ +
او بسوے من مے آید +	يَجِيْئُنِيْ +
او بمن بسیار سلوک کرده است +	اَحْسَنَ اِلَيَّ كَثِيْرًا +
رویۂ او دریں کار بسیار خوب شده	حَسُنَ طَرِيْقَتُهٗ فِيْ هٰذَا
است +	الْاَمْرِ +
ما را میباید که با همه مردان رویۂ	يَلِيْقُ بِنَا اَنْ نَسْلُكَ مَعَ جَمِيْعِ
خوش داریم +	النَّاسِ طَرِيْقًا حَسَنًا +
رویۂ دیگران مثل رویۂ ماست - اگر	طَرِيْقَةُ غَيْرِنَا يُحْكِيْ طَرِيْقَتَنَا -
ما با ایشان رویۂ خوش داریم - ایشان	فَاِنْ نَسْلُكْ مَعَهُمْ سَلْكًا حَسَنًا -
با ما رویۂ خوش خواهند داشت - و	يَسْلُكُوْا مَعَنَا سَلْكًا حَسَنًا - وَ اِنْ
اگر با ایشان بدی بکنیم - از ایشان	اَسَأْنَا بِهِمْ - فَلَا نَتَوَقَّعُ مِنْهُمُ
توقع نیکی نباید داشت +	الْحُسْنٰى +
چونکه تو همیشه بمن نیکی کردهٔ	لَمَّا اَحْسَنْتَ اِلَيَّ دَائِمًا - فَلَا اُكَافِيْكَ

من با تو بدی نخواہم کرد ÷
چونکہ او با من ہمیشہ بہ نیکی پیش
آمدہ است من ہم باو ہمیں طور
پیش آمدہ ام ÷
در باز آمدن توقف مکن ÷
من در باز آمدن دریغ نخواہم کرد ÷
من براے دیدن برادر خود بسیار
اشتیاق میدارم ÷
او براے یافتن روپیۂ خود خیلے
اشتیاق میدارد ÷
ما براے یافتن طعام خود ہا بسیار
اشتیاق میداریم - چرا کہ گرسنہ ہستیم ÷
ایشاں بسیار آرزوے خفتن میدارند -
چرا کہ خواب بر ایشاں غلبہ میکند ÷
مزاج او در ہمہ مجلسہا بر قرار
میماند - گاہے مضطرب نے شود ÷
من بر ایں کرسی بہ آرام
نشستہ ام ÷

بِالسَّيِّئَةِ ÷
لَمَّا اَقْبَلَ هُوَ عَلَيَّ دَائِمًا
بِالْاِحْسَانِ - اَقْبَلْتُ عَلَيْهِ
اَيْضًا بِالْاِحْسَانِ ÷
لَا تَتَوَقَّفْ فِي الرُّجُوْعِ ÷
لَا اَتَوَقَّفُ فِي الرُّجُوْعِ ÷
اِنِّيْ لَمُشْتَاقٌ اِلٰى لِقَاءِ اَخِيْ
كَثِيْرًا ÷
يَتَمَنّٰى اَنْ يَجِدَ رُوْبِيَةً
كَثِيْرَةً ÷
اِنَّا نَتَمَنَّى الطَّعَامَ كَثِيْرًا - لِاَنَّا
جَائِعُوْنَ جُوْعًا شَدِيْدًا ÷
يَتَمَنّٰى هٰؤُلَاءِ الْكَرٰى كَثِيْرًا
اِذْ يَغْلِبُ عَلَيْهِمْ ÷
يَطْمَئِنُّ قَلْبُهٗ فِيْ كُلِّ الْمَجَالِسِ
وَ لَا يَضْطَرِبُ اَبَدًا ÷
جَلَسْتُ عَلٰى هٰذَا الْكُرْسِيِّ
بِلَا كُلْفَةٍ ÷

فارسی	عربی
لیکن تو بر آں کرسی بہ آرام نہ نشستۂ +	وَ لٰكِنْ مَا جَلَسْتَ عَلَى كُرْسِيٍّ بِرَاحَةٍ +
آں چہ تواند بود ؟	مَا يَكُوْنُ هٰذَا ؟
ما دریں مکاں بے آرام میمانیم +	نُقِيْمُ فِيْ هٰذِهِ الدَّارِ عَلٰى غَيْرِ رَاحَةٍ +
آں مرد آسودہ حال است - زیراکہ روپیہ بسیار دارد +.	ذٰلِكَ الرَّجُلُ مُرَفَّهُ الْحَالِ - لِاَنَّ عِنْدَهٗ رُوْبِيَّةٌ كَثِيْرَةٌ +
ایں مرد تنگ میماند - چرا کہ مفلس است +	هٰذَا الرَّجُلُ فِيْ ضِيْقٍ - لِاَنَّهٗ مُفْلِسٌ +
خود را آسودہ مکن +	لَاتُفَرِّجْ نَفْسَكَ +
آں مرد براے کسے گاہے تکلیف بر نمیدارد +	ذٰلِكَ الرَّجُلُ لَا يُكَلِّفُ نَفْسَهٗ مَشَقَّةً لِاَحَدٍ قَطُّ +
آیا تو میتوانی - کہ بندوق خود بلا تکلیف بمن عاریت بدہی ؟	اَتَقْدِرُ عَلٰى اَنْ تُعِيْرَنِيْ بُنْدُوْقَكَ بِلَا تَكْلِيْفٍ ؟
او براے من بسیار تصدیع کردہ است +	كَلَّفَ نَفْسَهٗ كَثِيْرًا لِاَجْلِيْ +
من بغرض آنکہ بفلاں کار شریک او شوم - بہر طوریکہ میخواست الحاح کردم +	اِلْتَجَأْتُ اِلَيْهِ لِاَنْ اُشَارِكَهٗ فِيْ هٰذَا الْاَمْرِ مَهْمَا اَمْكَنَ +
دریں میداں جا بہ جا درختہا	فِيْ ذٰلِكَ الْمَيْدَانِ اَشْجَارٌ

ست +
او گاہ گاہ مے آید +
من ترجمۂ خود را مبسوط کردہ ام +
ایں کار تا فردا ملتوی دارید +
آں سبق را تا وقت دیگر ملتوی
دارید +
آیا تو پدر خود را بدیں امر مطلع
کردۂ ؟
بلے مطلع کردہ ام +
بیفائدہ بہر طرف نگاہ کردم ۔
نہ ایشاں را دیدم ۔ و نہ مکانے
و نہ اثر آبادی +
بے فائدہ میگویم ۔ چرا کہ تو
بہ سخن من گوش نمیداری +
بیفائدہ حتے المقدور خود میکنم ۔
چرا کہ نمیتوانم کہ چیزے موافق
طبع او بکنم +
ہرچہ خواہی بگو ۔ کسے باور نخواہد

بِمَقَامَاتٍ كَثِيرَةٍ +
هُوَ يَجِيءُ تَارَةً فَتَارَةً +
بَسَطْتُ فِي تَرْجَمَتِي +
أَخِّرُوا هٰذَا الْفِعْلَ إِلَى الْغَدِ +
أَخِّرُوا هٰذَا السَّبَقَ إِلَى وَقْتٍ
آخَرَ +
هَلْ أَخْبَرْتَ أَبَاكَ بِهٰذَا
الْأَمْرِ ؟
نَعَمْ ۔ إِطَّلَعْتُ أَبِي عَلَيْهِ +
نَظَرْتُ إِلَى الْجَوَانِبِ بِلَا فَائِدَةٍ ۔
فَمَا رَأَيْتُ هٰؤُلَاءِ وَ لَا مَكَانًا
وَ لَا أَثَرَ الْعِمَارَاتِ +
إِنِّي أَقُولُ عَبَثًا إِذْ لَا تُصْغِي
إِلَى قَوْلِي +
إِنِّي أَفْعَلُ مَهْمَا أَمْكَنَ وَ لَا
طَائِلَ تَحْتَهُ ۔ إِذْ لَا أَقْدِرُ عَلَى
شَيْءٍ يَكُونُ مُلَائِمًا لِطَبْعِهِ +
قُلْ مَا شِئْتَ ۔ لَا يُصَدِّقُكَ

کرد +	اَحَدٌ +
بیفائده اکتساب روپیه میکنند —	لِاَیِّ غَرَضٍ یَکْتَسِبُوْنَ الرُّوْفِیَةَ
گاہے متمول نخواہند شد +	فَاِنَّهُمْ لَا یَکُوْنُوْنَ مُتَمَوِّلِیْنَ
	اَبَدًا +
بیفائده تلاش میکنم - زیرا که آنچه	اَتَفَحَّصُ عَبَثًا - لِاَنَّهٗ لَا یَحْصُلُ
گم شده است - بدست نمی آید ؟	مَا فَاتَ ؟
مرا اجازت رخصت است ؟	هَلْ لِیْ رُخْصَةٌ ؟
از من سلام به او برسان +	اِقْرَءِ السَّلَامَ مِنِّیْ عَلَیْهِ +
ذکر من با او مکن +	لَا تَذْکُرْنِیْ عِنْدَهٗ +
قاصر نخواہم شد و دریغ نخواہم کرد +	لَا اُقَصِّرُ وَ لَا اَطْوِیْ کَشْحًا +
من از تضییع اوقات خود تاسف میکنم +	اَتَاَسَّفُ عَلٰی تَضْیِیْعِ اَوْقَاتِیْ +
ہمه لذتہا که از روئے نیکی باشند بردارید +	حَصِّلُوْا لَذَّاتِ الْحَسَنَاتِ +
انسان لذت زمانهٔ حال بر میدارد —	اَلْاِنْسَانُ یَتَلَذَّذُ بِمَا یَجِدُ فِی
و فکر آینده نمیکند — و زمانهٔ گذشته	الْحَالِ - وَ لَا یَتَفَکَّرُ لِلْاِسْتِقْبَالِ
را بخیال نمی آرد +	وَ لَا یَلْتَفِتُ اِلَی الْمَاضِیْ +
مراد آن مرد چیست ؟	مَا غَرَضُ ذٰلِكَ الرَّجُلِ ؟
نمیدانم که مراد او چیست ؟	لَا اَدْرِیْ مَا اَرَادَ ؟
ازین مراد چیست +	مَا الْغَرَضُ مِنْ هٰذَا ؟

ازیں ہیچ مراد نیست +	مَا اَرَادَ بِذٰلِكَ شَيْئًا +
آں مرد کار و بار پسند نمیکند +	ذٰلِكَ الرَّجُلُ لَا يَسْتَحْسِنُ فِعْلًا +
زیرا کہ نکتہ چین است +	لِاَنَّهٗ نَمُوْمٌ - لَمُوْزٌ - هَمُوْزٌ +
دریں باب بے صبری مکن +	لَا تَضْطَرَّ فِيْ هٰذَا الْبَابِ +
من ہمہ شب پاسبانی کردم +	حَرَسْتُ لَيْلًا كُلَّهٗ +
آں مرد ہمیشہ پوشاک خوب پوشد +	هُوَ يَلْبَسُ لِبَاسًا حَسَنًا دَائِمًا +
لباس او لطیف و پاکیزہ است +	لِبَاسُهٗ لَطِيْفٌ نَظِيْفٌ +
آں مرد ہرچہ مے بیند عیب میجوید +	ذٰلِكَ الرَّجُلُ كُلَّمَا يَرٰى يَعِيْبُ +
آیا تو دریں عیب میگیری ؟	اَتَعِيْبُ هٰذَا ؟
من دریں عیب نمیگیرم +	لَا اَعِيْبُ وَاحِدًا +
او بر من بازی و شعبدہ کردہ است +	هُوَ يَتَشَعْبَدُ عَلَيَّ +
من در باغ گشت کردہ ام +	سِرْتُ فِي الْحَدِيْقَةِ +
من در باغ دو بار گردیدم +	سِرْتُ فِي الْحَدِيْقَةِ مَرَّتَيْنِ +
او گشت تمام ہندوستان کردہ است +	سَارَ فِي الْهِنْدِ بِاَسْرِهَا +
تو مرا سہ کتاب دادہ و لیکن سہ کتاب دیگر درکار است +	اَعْطَيْتَنِيْ ثَلَاثَةَ كُتُبٍ وَ لٰكِنْ اَحْتَاجُ اِلٰى ثَلَاثَةِ كُتُبٍ

اُخَر +

نزد من بہ نسبت او سہ کتاب کم است +
مَا هُوَ عِنْدِی فَهُوَ اَقَلُّ مِنْهُ بِثَلَاثِ کُتُبٍ +

تو مرا بہ نسبت او سہ کتاب کم دادۂ ؟
اَعْطَیْتَنِیْ اَقَلَّ مِمَّا اَعْطَیْتَهٗ بِثَلَاثَةِ کُتُبٍ +

نزد او سہ کتاب زیادہ است +
عِنْدَهٗ ثَلَاثَةُ کُتُبٍ زَائِدَةٌ +

ایں اشیا ہمچناں نیستند - کہ دست ہرکس بہ آں نرسد +
لَیْسَتْ هٰذِهِ الْاَشْیَاءُ مِمَّا لَا یَحْصُلُ الْقُدْرَةُ عَلَیْهِ لِاَحَدٍ +

اینچنیں مرتبہ از دست رسئے من برتر است +
هٰذِهِ الْمَرْتَبَةُ جَلَّتْ عَنْ قُدْرَتِیْ +

آیا ایں طائر اندرون حد ضرب گلۂ بندوق است +
اَهٰذَا الطَّائِرُ تَحْتَ حَدِّ الْبُنْدُقِ ؟

نہ بلکہ بیرون حد بندوق است +
لَا- بَلْ هُوَ خَارِجٌ عَنْهُ +

آں مکان بفاصلۂ دو ضرب بندوق است +
ذٰلِكَ الْمَكَانُ بَعِیْدٌ عَلٰی مِقْدَارِ ضَرْبَیِ الْبُنْدُقِ +

مرا تعجب مے آید کہ آں مرد چرا ایں قدر شور میکند +
اِنِّیْ مُتَعَجِّبٌ مِنْ اَنَّ ذٰلِكَ الرَّجُلَ لِمَ یَصِیْحُ هٰكَذَا اَیْ شَدِیْدًا ؟

تا وقتیکه روپیهٔ خود داری - مردمان
ترا عزیز خواهند داشت +
دزد در شب اسپ مرا ببرد +
خوشی مرا گرفته است - طاقت
هیچ چیز ندارم +
تو مرا باحسان و نعمت فرا گرفتهٔ +
آں شخص صاحب مروت و
سخاوت است +
من ایں سخن براستی میگویم +
من گاهے سخنے نخواهم گفت
که خلاف تو باشد +
دشمناں خود را تسلیم کردند +
من چیزے مفید را بر مطبوع
ترجیح میدهم +
ایں گلهاے رعنا را به بینید - که
طراوت و روشنئ او چه طور است +
در باغ سوسن و بنفشه و لاله و
گل و گلاب است و نرگس +

يُعِزُّكَ الرِّجَالُ لَكَ مَا دَامَتِ
الرُّوْپِيَةُ عِنْدَكَ +
طَرَقَ اللِّصُّ وَ ذَهَبَ بِفَرَسِي +
اَحَاطَتْ بِيَ الْفَرْحَةُ فَلَا اَقْدِرُ
عَلٰى شَيْءٍ +
اَخَذْتَنِيْ بِاِحْسَانٍ وَ اِنْعَامٍ +
ذٰلِكَ الرَّجُلُ ذُوْ مُرُوَّةٍ وَ ذُوْ
سَخَاوَةٍ +
اَقُوْلُ هٰذَا الْكَلَامَ صِدْقًا +
لَا اَقُوْلُ قَطُّ مَا يَكُوْنُ عَلٰى
خِلَافِكَ +
اَسْلَمَ الْاَعْدَاءُ اَنْفُسَهُمْ +
اَنَا اُرَجِّحُ الشَّيْءَ الْمُفِيْدَ عَلَى
الْمَرْغُوْبِ +
اُنْظُرُوْا هٰذِهِ الْوَرْدَةَ الْبَهِيَّةَ
كَيْفَ نَضْرَتُهَا وَ بَهَاؤُهَا ؟
فِي الْحَدِيْقَةِ السُّوْسَنُ وَ
الْبَنَفْسَجُ وَ الشَّقَائِقُ وَ الْوَرْدُ

Persian	Arabic
	وَ النَّرْجِسُ ✦
طراوت سبزه برای چشم مفید است ✦	نَضَارَةُ الْخَضْرَاءِ تُقِرُّ الْعُيُونَ ✦
خبر نشان عاجزی است ✦	اَلْخَبَرُ عَلَامَةُ الْعَجْزِ ✦
آیا خانهٔ تو از خشت است یا از سنگ ؟	عِمَارَةُ بَيْتِكَ اَهِيَ مِنَ اللَّبِنِ اَوْ مِنَ الْحَجَرِ ؟
در انگلستان آرد به آسیای باد سائیده میشود ✦	فِي اِنْكِلْتَرَةَ يُطْحَنُ الطَّحِينُ بِالرَّحَى الْهَوَائِيَّةِ ✦
آن زن پیراهن مخمل پوشیده است ✦	تِلْكَ الْاِمْرَأَةُ لَبِسَتْ لِبَاسَ الْمَخْمَلِ ✦
نزد من جام سیمین نیست ✦	لَيْسَ عِنْدِي كَأْسٌ مِنَ الْفِضَّةِ ✦
من عرابهٔ یک اسپی و عرابهٔ چهار اسپی میدارم ✦	عِنْدِي عَرَادَةٌ فَرَسِيٌّ وَ عَرَادَةٌ ذَاتُ اَرْبَعِ اَفْرَاسٍ ✦
او عرابهٔ دو پایه و عرابهٔ چهار پایه میدارد ✦	عِنْدَهُ عَرَابَةٌ لَهَا اُسْرُنَتَانِ ـ وَ عَرَابَةٌ ذَاتُ اَرْبَعِ قَوَائِمَ ✦
این خانه یک منزل دارد ـ و آن خانه دو منزل ✦	لِهٰذَا الْبَيْتِ دَرَجَةٌ ـ وَ لَهَا دَرَجَتَانِ فَوْقًا وَ تَحْتًا ✦
آن مرد هرچه میگوید ـ و میکند ـ	هُوَ مَا يَقُولُ وَ يَفْعَلُ ـ فِيهِ

مبالغه مے نماید +
این مرد در حق من بجاے
پدر است +
آن چیز براے او بجاے عصا
ست +
در خانهٔ او همه چیز کوچک است +
در ملک جرمن بسیار مملکت است
و در یک مملکت دربار شاهی
است بدرجهٔ کوچک +
آن دو مرد به نوبت محنت
میکنند +
او خود را در تعب افگنده +
آنزن خود را به اشک میگدازد +
تو همیشه مشکلها و نزاع و شبه
پیدا کردی +
از کردار و رویهٔ آن مرد در دل
من شبه پیدا شد +
آن درخت را بجنبان - میوه

يُبَالِغُ +
هٰذَا الرَّجُلُ فِي حَقِّي قَائِمٌ
مَقَامَ الْأَبِ +
ذٰلِكَ الشَّيْءُ لَهُ سَادٌّ مَسَدَّ
الْعَصَا +
كُلُّ شَيْءٍ فِي بَيْتِهِ قَصِيرٌ +
فِي أَلْمَانِيَا مَمَالِكُ كَثِيرَةٌ - وَ
فِي مَمْلَكَةٍ مِنْهَا دَارُ السَّلْطَنَةِ
صَغِيرَةٌ +
هٰذَانِ الرَّجُلَانِ يَتَنَاوَبَانِ
فِي الْمَشَقَّةِ +
أَوْقَعَ نَفْسَهُ فِي الْهَمِّ +
تُذِيبُ جِسْمَهَا بِالدُّمُوعِ +
أَنْتَ أَحْدَثْتَ دَائِمًا الْمُشْكِلَاتِ
وَ النِّزَاعَاتِ وَ الشُّبُهَاتِ +
كَانَ فِي قَلْبِي شُبْهَةٌ مِنْ
طَرِيقَتِهِ +
هُزَّ تِلْكَ الشَّجَرَةَ - يَسْقُطْ

فارسی	عربی
خوابد افتاد +	مِنْهَا ثَمَرَاتٌ +
آن مرد از همه چیز قاصر است +	ذٰلِكَ الرَّجُلُ قَاصِرٌ عَنْ كُلِّ شَيْءٍ +
من از هیچ چیز قاصر نیستم +	لَسْتُ بِقَاصِرٍ عَنْ كُلِّ شَيْءٍ +
او بسفرهٔ خود همیشه جاے من میگزارد +	هُوَ يُخَلِّي دَائِمًا عَلٰى سِمَاطِهٖ مَقَامًا لِي +
این سفره براے چهار کس است +	هٰذِهِ السِّمَاطُ لِأَرْبَعَةِ رِجَالٍ +
میز نوشتنیٔ من بیار +	جِئْ بِعَرْشِ الْكِتَابَةِ الَّذِيْ هُوَ لِي +
آیا برادر تو در حجرهٔ طعام است یا در حجرهٔ خواب ؟	أَخُوكَ أَفِي حُجْرَةِ الطَّعَامِ أَمْ فِي حُجْرَةِ النَّوْمِ ؟
سبو و بندوق و دام ماهی-که از آن من است بیار +	اِيتِ جَرَّةً وَ بُنْدُقًا وَ أُحْبُولَةَ السَّمَكِ لِي +
تو از من اقتضاے چه چیز میکنی ؟	مَا تَطْلُبُ مِنِّيْ ؟
از تو اقتضاے هیچ چیز نمیکنم +	لَا أَطْلُبُ مِنْكَ شَيْئًا +
فروشندهٔ شیرهٔ خرگوش رسیده است +	جَاءَ بَائِعُ الْأَسَدِ وَ الْأَرْنَبِ +
آن شخص چیزهاے لذیذ را بسیار دوست میدارد +	ذٰلِكَ الرَّجُلُ يُحِبُّ الْأَشْيَاءَ اللَّذِيذَةَ حُبًّا شَدِيدًا +

وقتیکه بر طعام نشستم - دزدان آمدند ✣	لَمَّا جَلَسْتُ عَلَى مَائِدَةِ الطَّعَامِ جَاءَ اللُّصُوْصُ +
ترا میباید که از راه مهربانی آن کار بکنی ✣	يَلِيْقُ بِكَ اَنْ تَفْعَلَ ذٰلِكَ الْفِعْلَ تَفَضُّلاً +
شما را میباید که علی الصباح بدآنجا حاضر بشوید ✣	عَلَيْكُمْ اَنْ تَحْضُرُوْا فِي ذٰلِكَ الْمَقَامِ صَبَاحًا +
ضرور است که روپیه باشد ✣	لَابُدَّ اَنْ يَكُوْنَ رُوْپِيَةٌ +
واجب است که تو سزا یابی ✣	لَابُدَّ اَنْ تُجَازٰى بِالسَّيِّئَةِ +
برای تو کافی است که آن را بدانی ✣	يَكْفِيْكَ اَنْ تَعْلَمَ هٰذَا +
وقت سخن تو رسیده است ✣	جَاءَ زَمَانُ كَلَامِكَ +
ما را میباید که متاع خود فے الفور بفروشیم ✣	يُنَاسِبُ لَنَا اَنْ نَبِيْعَ مَتَاعَنَا عَلَى الْفَوْرِ +
پر ضرور است که انکار کرده شود ✣	لَابُدَّ اَنْ يُنْكَرَ +
لازم این است که ما روانه شویم ✣	لَابُدَّ اَنْ نَرُوْحَ +
خواستنی است که تو بدیهات بروی ✣	اَلْمَطْلُوْبُ اَنْ تَرُوْحَ اِلَى الْقُرٰى +
چنان معلوم میشود که تو خفا هستی ✣	وَ يُعْلَمُ كَاَنَّكَ غَيْرُ رَاضٍ +
ممکن تواند بود که تو پیش از فردا روانه نشوی ؟	اَيُمْكِنُ اَنْ لَا تَرُوْحَ قَبْلَ الْغَدِ ؟

کافی است که تو راضی هستی +	حَسْبُنَا اَنَّكَ رَاضٍ +
کافی است که تو راضی باشی +	يَكْفِيْ هٰذَا اَنَّكَ تَرْضٰى +
کافی است - که ما به وقت رسیده باشیم +	يَكْفِيْ اَنْ نَصِلَ عَلٰى وَقْتٍ مُعَيَّنٍ +
افسوس - که او بمرد +	آهٍ اَنَّهٗ مَاتَ +
تعجب است - که تو اینچنیں میگوئ +	وَ عَجَبٌ اَنْ تَقُوْلَ مِثْلَ هٰذَا +
یقین است - که تو بر غلط هستی +	لَا شَكَّ اَنَّكَ عَلٰى خَطَاءٍ +
یقین نیست - که تو بر راستی باشی +	لَيْسَ الْوُثُوْقُ بِاَنَّكَ عَلٰى صَوَابٍ +
غالب است - که او خواهد کرد +	اَلرَّاجِحُ اَنْ يَفْعَلَ +
راست است که او قابل این کار است +	صَحَّ اَنَّهٗ حَرِيٌّ بِهٰذَا الْاَمْرِ +
اگر راست بودے - که او همچناں کرد - من تعجب کردمے +	لَوْ صَدَقَ اَنَّهٗ فَعَلَ كَذَا - لَتَعَجَّبْتُ +
آرزوے من این است که کار تو بر آید +	اُمْنِيَتِيْ اَنْ يَحْصُلَ مَقْصُوْدُكَ +
مرا شبه است - که تو نرسیده باشی	اَشُكُّ فِيْ اَنَّكَ مَا وَصَلْتَ +

میخواهم - که حکم من بجا آورده شود +
اَبْتَغِیْ مِنْكَ اَنْ تَعْمَلَ بِمَا اَحْكُمُهٗ بِهٖ +

میخواهم - که این معنی باو گفته شود +
اَبْتَغِیْ اَنْ یُقَالَ لَهٗ هٰذَا الْمَعْنیٰ +

او میخواهد - که من صبر بکنم +
رِضَاهُ اَنْ اَصْبِرَ +

مرا شبه است - که او در خانه نباشد +
لِیْ شُبْهَةٌ - فِیْ اَنَّهٗ لَیْسَ فِی الْبَیْتِ +

مرا شبه است - شاید او در خانه نباشد +
لِیْ شُبْهَةٌ - لَعَلَّهٗ لَیْسَ فِی الْبَیْتِ +

مرا خوف است - که طوفان بیاید +
اِنِّیْ اَخَافُ اَنْ یَجِیْءَ الطُّوْفَانُ +

او انکار آن کار میکند +
هُوَ یُنْكِرُ ذٰلِكَ الْفِعْلَ +

او فریاد میکند - که تو با وے بدی رسانیدهٔ +
هُوَ یَسْتَغِیْثُ عَلَیْكَ - اَنَّكَ فَعَلْتَ بِهٖ سَیِّئَةً +

مرا بسیار افسوس است - که تو این کار کردهٔ +
اَتَاَسَّفُ عَلَیْكَ كَثِیْرًا - اَنَّكَ فَعَلْتَ هٰذَا +

مرا تاسف است که ترا انتظار کردن افتاد +
لَهْفِیْ عَلیٰ اَنْ كُنْتَ مُنْتَظِرًا +

تو نرفتن من به آنجا پسند
اَتَسْتَحْسِنُ اَنْ لَا اَذْهَبَ اِلیٰ

فارسی	عربی
خواہی کرد +	ذٰلِكَ الْمَوْضِعِ ؟
او این گفتن ترا نا پسند کرد +	مَا اسْتَحْسَنَ قَوْلَكَ هٰذَا +
این مردم چہ خواہند خرید ؟	هٰؤُلَاءِ الرِّجَالُ مَا يَشْتَرُوْنَ ؟
تو ازو چہ جواب میخواہی +	اَيَّ جَوَابٍ تَطْلُبُ مِنْهُ ؟
آیا تو امید آن میکنی - کہ او ترا	هَلْ تَتَوَقَّعُ اَنْ يُعْطِيَكَ مَتَاعَهٗ
متاع خود مفت خواہد داد ؟	مَجَّانًا ؟
تو میخواہی - کہ من بنوشنم +	مَا تَشَاءُ اَنْ اَشْرَبَ +
من میدانم - کہ او بر صواب است +	اَظُنُّ اَنَّهٗ عَلٰى صَوَابٍ +
آیا تو خیال میکنی - کہ آن اسپ	اَتُخَيِّلُ اَنَّ ثَمَنَ ذٰلِكَ الْفَرَسِ
لائق قیمت صد روپیہ است ؟	عِنْدَكَ مِائَةُ رُوْپِيَّةٍ ؟
آیا ترا امید است - کہ او خواہد آمد ؟	اَتَرْجُوْ اَنْ يَجِيْئَ ؟
آیا خیال میکنی کہ او کردہ است ؟	اَتَظُنُّ اَنَّهٗ فَعَلَهٗ ؟
بلے - خیال میکنم کہ او آنرا کردہ است +	نَعَمْ - اَظُنُّ اَنَّهٗ فَعَلَهٗ +
اگر تو خیال میکنی - کہ وقت موافق	لَوْ تَظُنُّ اَنْ يُسَاعِدَنَا الْوَقْتُ
خواہد آمد - پس روانہ بدیہات بیشویم +	فَنَذْهَبُ اِلَى الْقُرٰى +
مرا خوفست - کہ ایشان خواہند آمد +	اَخَافُ اَنَّهُمْ يَجِيْئُوْنَ +
مرا خوفست - کہ تو ذکر من خواہی کرد +	اَخَافُ اَنْ تَذْكُرَنِيْ +
آیا او را خوفست - کہ ذکرش بکنی ؟	اَيَخَافُ اَنْ تَذْكُرَهٗ ؟

شبه مکن که من دوست تو همیشه خواهم ماند +	لَا تَشُكَّ اَنِّيْ اَكُوْنُ مُحِبًّا لَكَ دَائِمًا +
او انکار آنکه تو انکارش کرده نمیکند +	هُوَ لَا يُنْكِرُ مَا اَنْكَرْتَهُ +
مرا از بیمارئی آن زن افسوس است +	اَنَا اَتَاَسَّفُ عَلٰى مَرَضِ تِلْكَ الْاِمْرَأَةِ +
من از حاضر بودن تو بسیار خوش هستم +	اَنَا اَشَدُّ فَرَحًا بِحُضُوْرِكَ +
من بسیار خوش هستم - که او روپیه خود یافته است +	اِنِّيْ لَفَرْحَانٌ شَدِيْدُ الْفَرَحِ لِاَخْذِهٖ رُوْفِيَتَهٗ +
آن زن خفا ست بسبب آنکه تو دوست من هستی +	تِلْكَ الْاِمْرَأَةُ مَلُوْلَةٌ - لِاَنَّكَ صَدِيْقِيْ +
مرا تعجب مے آید - تو زیاده التفات بمن نمیکنی +	اَنَا مُتَعَجِّبٌ مِنْ اَنَّكَ لَا تَلْتَفِتُ اِلَيَّ كَثِيْرًا +
من نهایت خوش هستم که خواهر تو شفا یافته است +	اَنَا لَفَرْحَانٌ شَدِيْدُ الْفَرَحِ لِاَنَّ اُخْتَكَ بَرِئَتْ مِنَ الْمَرَضِ +
پدر تو غم زده است - بسبب آنکه سبقهاے خود را ناغه کرده +	اَبُوْكَ مُتَاَلِّمٌ لِاِخْلَالِكَ بِاَسْبَاقِكَ +
آیا تو اینجا خواهی ماند - که من	اَتَمْكُثُ فِيْ ذٰلِكَ الْمَوْسِمِ -

ہمراہ تو بیروں توانم رفت ؟
من بیروں خواہم رفت پیش ازآنکہ او باز خواہد آمد +
اگر تو آں میداشتی کہ نمیداری - متمول مے بودی +
من کتاب خود نزد تو میفرستم - تا کہ آنرا بخوانی +
اگر تو ہمراہ او نروی آں بیروں نخواہد رفت +
اگرچہ اطفال تو سست ہستند - تاہم ترقی مے نمایند +
اگر مردے را باکسے تعارف باشد - اگرچہ قلیل بود - برو لازم است کہ در مخاصمت شریک او گردد - و نفس خود را در خطر افگند - چنانچہ در حالت غیظ و غضب میکند +
ایں امر بہر طورے کہ باشد - من بآں شخص خواہم کرد +

لِاَنِّیْ اَقْدِرُ عَلَی الْخُرُوْجِ مَعَكَ ؟
اَذْهَبُ اِلَی الْخَارِجِ قَبْلَ اَنْ يَرْجِعَ +
اِنْ كَانَ عِنْدَكَ مَا لَيْسَ عِنْدَكَ ـ فَكُنْتَ مُتَمَوِّلًا +
اُرْسِلُ اِلَيْكَ كِتَابِیْ لِتَقْرَاَهٗ +
اِنْ لَمْ تَذْهَبْ مَعَهٗ ـ فَهُوَ لَا يَخْرُجُ +
اَطْفَالُكَ وَ اِنْ كَانُوْا كَاهِلِيْنَ نَعَمْ هٰذَا يَتَرَقَّوْنَ +
اِنْ كَانَ لِرَجُلٍ مَعْرِفَةٌ وَ عَهْدٌ بِاَحَدٍ وَ لَوْ كَانَ ذٰلِكَ قَلِيْلًا ـ فَعَلَيْهِ اَنْ يُشَارِكَهٗ فِیْ مُخَاصَمَتِهٖ وَ يُوْقِعَ نَفْسَهٗ فِیْ مُخَاطَرَةٍ كَمَا يَفْعَلُ فِی الْغَيْظِ +
اَفْعَلُ ذٰلِكَ [illegible] الرَّجُلِ [illegible] كَانَ +

از ایں کار باوجود نا رضامندئے
من کردہ است +
اگرچہ آں کوچک و بدصورت است۔
لیکن تاہم خوش طبع است +
اگرچہ آں دختر متمول است۔ و
ظرافت بسیار میدارد۔ لیکن من
نمیخواہم۔ کہ زوجۂ من بشود۔ چرا
کہ در دل او مہربانی نیست +
بشرطیکہ تو دوست من نباشی
راضی ہستم +
آں مرد با وصفے کہ حرف کم زد۔
تیز فہم بود۔ و ہرچہ کمتر جوش ولش
بحرکت مے آمد۔ آں رازے را کہ پنہاں
داشتنش عزم کردہ بود۔ افشا
میکرد +
روپیہ نزد تو آں قدر است۔ کہ
ہر کس ترا عزیز میدارد +
چونکہ تو او را میدانی۔ و برائے او

هُوَ فَعَلَ ذٰلِكَ الْفِعْلَ مَعَ
عَدَمِ رِضَائِيْ +
هُوَ ظَرِيْفٌ لَطِيْفٌ وَ اِنْ
كَانَ صَغِيْرًا كَرِيْهَ الْمَنْظَرِ +
تِلْكَ الْبِنْتُ وَ اِنْ كَانَتْ
مُتَمَوِّلَةً ظَرِيْفَةً لٰكِنْ لَا اَهْوٰى
اَنْ تَكُوْنَ زَوْجَتِيْ لِاَنَّهٗ لَيْسَ
فِيْ قَلْبِهَا رَحْمٌ +
اَنَا رَاضٍ لَوْ لَمْ تَكُنْ
صَدِيْقِيْ +
كَانَ ذٰلِكَ الرَّجُلُ مَعَ قِلَّةِ
كَلَامِهٖ زَكِيًّا۔ وَ كَادَ يُظْهِرُ
السِّرَّ الَّذِيْ عَزَمَ عَلٰى
اِخْفَائِهٖ بِاَدْنٰى هَيَجَانٍ مِنْ
قَلْبِهٖ +
عِنْدَكَ مِنَ الرُّوْپِيَةِ مَا يُعِزُّكَ
كُلُّ النَّاسِ لِاَجْلِهٖ +
لِاَنَّ كُنْتَ تَعْلَمُهٗ۔ وَ صِرْتَ

ومہ دار ہستی - او را نوکر خواہم داشت +	فَأَمَّا أَنَا فَأَجْعَلُهُ خَادِمِيْ - وَ أُوَظِّفُ لَهُ +
اگر تو بسبق خود التفات نکنی - و آنرا بناغہ نخوانی - چیزے نخواہی آموخت +	إِنْ لَمْ تَلْتَفِتْ إِلَى سَبَقِكَ وَ لَمْ تَقْرَأْهُ عَلَى التَّوَالِيْ - مَا يَحْصُلُ لَكَ شَيْءٌ +
اگر دوست تو در آنجا بودے - و بدیدن من آمدے - بسیار خوش شدمے +	لَوْ كَانَ صَدِيْقُكَ فِيْ ذٰلِكَ الْمَوْضِعِ - وَ كَانَ يَجِيْءُ لِلِقَائِنَا لَكُنْتُ مَسْرُوْرًا +
اگر تو مرا عزیز میداشتی - و برائے بہبودئ من آرزوے قلبی میکردی - اینچنین صلاح نمیدادی +	لَوْ أَحْبَبْتَنِيْ - وَ تَمَنَّيْتَ بِالْقَلْبِ مَا يَكُوْنُ خَيْرًا لِيْ لَمْ تُشَاوِرْنِيْ بِمَا شَاوَرْتَ +
اگر برادرت بنویسد - و تو بخط آں راضی شوی - درخواست من این است - کہ مرا بآں اطلاع بکنی +	إِنْ كَتَبَ إِلَيْكَ أَخُوْكَ - وَ رَضِيْتَ بِكِتَابِهِ فَأَرْجُوْ مِنْكَ أَنْ تُطْلِعَنِيْ عَلَيْهِ +
محنت بکن تا کہ پدر و مادرت راضی باشد +	اِسْعَ لِيَرْضَى أَبُوْكَ وَ أُمُّكَ +
خواہ بخوانم و خواہ بنویسم ہمیشہ خطا ظاہر میکند +	أَقْرَأُ أَوْ أَكْتُبُ هُوَ يُظْهِرُ الْخَطَأَ +

من نمیتوانم که چیزے بگویم بغیر
آنکه تو به آں واقف بشوی ❊
شروع مکن تا آنکه من ترا
اجازت میدهم ❊
او گاہے سزا نمییابد۔ مگر در حالتے
که مستحق آں باشد ❊
صبر بکن تا آنکه پدر تو باز آید ❊
صبر من چندانکه باشد۔ هرگز
کافی نخواهد بود ❊
دولت او هر قدر که باشد۔ انتهائش
جلد خواهد بود ❊
محبت من هر قدر که باشد۔
گاہے۔ برابر حق او نخواهد شد ❊
گناہهاے تو هرچه باشند۔ من خیال
اصلاح آنها خواهم داشت ❊
هر قدر که خرمی داری۔ من از
تو خرم تر هستم ❊
دولتیکه تو اثال التذاذ میکنی۔

لَا اَقْدِرُ عَلَى اَنْ اَقُولَ شَيْئًا
وَ لَا يَكُونُ لَكَ عِلْمٌ بِهِ ✢
لَا تَشْرَعْ اِلَّا اَنْ اُجِيزَكَ ✢

هُوَ لَا يُعَاقَبُ اَبَدًا اِلَّا اَنْ
يَكُونَ مُسْتَحِقًّا لَهُ ✢
اِصْبِرْ اِلَى اَنْ يَرْجِعَ اَبُوكَ ✢
لَا يُجْزِئُ صَبْرِي اَبَدًا مَا
كَانَ ✢
كُلَّمَا كَانَ الْمَالُ يُرَى اِنْتِهَاءُهُ
قَرِيبًا ✢
مَحَبَّتِي لَا تُسَاوِي حَقَّهُ
مَهْمَا اَمْكَنَتْ ✢
لَا اَغْفُلُ عَنْ ذِكْرِ مَسَاوِئِكَ
وَ لَوْ كَانَتْ مَرَاتِبَ كَثِيرَةٍ ✢
اَنَا فَرْحَانُ وَ فَرَحِي اَزْيَدُ مِنْ
فَرَحِكَ ✢
اَلدَّوْلَةُ الَّتِي تَسْتَلِذُّ بِهَا—

فارسی	عربی
هرچه باشد ممکن است که در یک لحظه گم شود +	يُمْكِنُ زَوَالُهَا فِي آنٍ وَاحِدٍ كَيْفَ مَا كَانَتْ +
هر قدر که تو کوشش بکنی ممکن نیست که تو بمقصد برسی +	وَلَا يُمْكِنُ وُصُولُكَ إِلَى الْمَطْلُوبِ بِكُلِّ سَعْيِكَ +
هر قدر که تو تکلیف بر میداری کسے ممنون آں نخواہد شد +	لَا يَكُونُ أَحَدٌ مَمْنُونًا لَكَ شَاكِرًا لِتَعَبِكَ وَ سَعْيِكَ +
هرچه تو براے پدر من بکنی او جزاے او خواهد داد +	كُلَّمَا تَفْعَلُهُ إِلَى أَبِي فَهُوَ يُجَازِيكَ عَلَيْهِ +
من از هیچ چیز هرچه باشد فریاد نمیکنم +	لَا أَصْرُخُ مِنْ شَيْءٍ +
ذکر هر کس که بکنی از غمازی پرهیز بکن +	كُلُّ مَنْ تَذْكُرُهُ فَلَا تَنَمَّ بِهِ +
من کسے را نمیدانم که مثل تو نیک باشد +	لَا أَعْلَمُ بَرًّا مِثْلَكَ +
من از رویهٔ او چیزے ندیده ام که بر او ملامت تواں کرد +	مَا رَأَيْتُ مِنْ طَرِيقَتِهِ شَيْئًا يُلَامُ بِهِ +
تو از همه زنا که میدانم خلیق تر هستی +	أَنْتِ أَحْسَنُ خُلُقًا مِنْ جَمِيعِ النِّسَاءِ اللَّاتِي أَعْلَمُهُنَّ +
او از همه مردانے که میدانم عجیب تر است +	هُوَ أَعْجَبُ مِنَ الرِّجَالِ الَّذِينَ أَعْرِفُهُمْ +

فارسی	عربی
تو از همه کسان که طالب من شده اند زیاده تر محتنی هستی ٭	أَنْتَ أَشَدُّ مَشْفِقَةً مِنَ الَّذِيْنَ يَتَعَلَّقُوْنَ مِنِّيْ +
برای پادشاه بهترین محافظان محبت رعایای اوست ٭	أَفْضَلُ حُفَّاظِ السُّلْطَانِ حُبُّ الرَّعَايَا إِيَّاهُ +
این اول مردیست که جرأت گفتن سخن با ما کرده است ٭	هٰذَا أَوَّلُ رَجُلٍ بَادَرَنَا بِالْكَلَامِ +
من درین شهر یک پرده نشین ملاقات کردم که تو ثانئ او هستی ٭	إِنِّيْ لَاقَيْتُ فِيْ تِلْكَ الْبَلْدَةِ مُخَدَّرَةً وَ أَنْتَ ثَانِيَتُهَا +
من صرف بر تو اعتماد تمام کرده ام ٭	أَنَا أَقْدِرُ عَلٰى أَنْ أَعْتَمِدَ عَلَيْكَ فَقَطْ +
تو از زنانیکه در تصویر خانه هستند جمیل تر هستی ٭	أَنْتِ أَبْهٰى حُسْنًا مِنَ النِّسَاءِ اللَّاتِيْ هُنَّ فِي الْمِثَالَاتِ +
مردانیکه صباح برای ملاقات تو آمده بودند من کسی را از آن نمیدانم ٭	اَلرِّجَالُ الَّذِيْنَ جَاؤُوْا لِيُلَاقِيَكَ صَبَاحًا لَا أَعْرِفُ أَحَدًا مِنْهُمْ +
امید است که تو آنانکه من بتو تفویض کرده ام چیزی نخواهی گفت ٭	إِنِّيْ أَتَوَقَّعُ مِنْكَ أَنْ لَا تَقُوْلَ مَا فَوَّضْتُهُ إِلَيْكَ +
شاید که چنین بود ٭	لَعَلَّهُ يَكُوْنُ كَذَا +
کاشکی او آن را کرده !	يَا لَيْتَهُ فَعَلَ !

فارسی	عربی
کاشکے ہمہ اکابر صلح را پسند کردندے ٭	یَا لَیْتَ کُلُّ الْأَکَابِرِ یَسْتَحْسِنُوْنَ الصُّلْحَ !
شاید کہ گاہے زیادہ ازیں غمناک نشوم ٭	لَعَلِّیْ لَا أَغْتَمُّ زَائِدًا عَلٰی هٰذَا أَبَدًا +
خدا تعالے ترا خوش و خرم گرداناد!	فَرَّحَكَ اللّٰهُ تَعَالٰی !
اگرچہ ہمہ چیزہاے من خرچ شدہ باشد۔ لیکن میدانم کہ حفاظت در چنیں بلا بچہ طور باید کرد؟	وَ إِنْ صُرِفَتْ مَا کَانَ عِنْدِیْ لٰکِنْ أَعْلَمُ أَنَّ صِیَانَةَ النَّفْسِ عَنْ هٰذَا الْمَهْلَکَةِ کَیْفَ تُمْکِنُ ؟
اگر ایشاں بفاصلۂ چند کروہ بودے من براے ایشاں رفتے ٭	لَوْ کَانُوْا عَلٰی عِدَّةِ أَمْیَالٍ- لَذَهَبْتُ إِلَیْهِمْ لِأَجْلِهِمْ +
من بدیدن تو مے آیم ٭	أَنَا أَجِیْءُ لِرُؤْیَتِكَ +
نمے پندارم کہ فردا بیروں رفتن خواہم توانست ٭	لَا أَعْلَمُ أَنْ أَقْدِرَ عَلٰی الْخُرُوْجِ غَدًا +
زنیکہ با او ازدواج کنم۔ باید کہ مرا پسند آید ٭	بِمَنْ أَتَزَوَّجُ لِتَکُنْ مَرْغُوْبَةً لِیْ +
ایں است کتابے کہ بوقت حاجت ازاں متمتع شوی ٭	هٰذَا هُوَ الْکِتَابُ الَّذِیْ تَتَمَتَّعُ بِهٖ عِنْدَ الْحَاجَةِ +

فارسی	عربی
مرا کتابے بده - که ازآں وقت حاجت متمتع شوم +	هَاتِ لِیْ كِتَابًا لِاَتَمَتَّعَ بِهٖ عِنْدَ الْحَاجَةِ +
مرا آں کتاب که حاجت بداں نمیداری عاریتاً بده +	تُعِیْرُنِیْ كِتَابًا لَا تَحْتَاجُ اِلَیْهِ +
تو جائے را که درآں بآرام نشستهٔ و بخوبی استماع میکنی - مگذار +	لَا تُخَلِّ الْمَكَانَ الَّذِیْ جَلَسْتَ فِیْهِ - وَ تَسْمَعُ حَقَّ السَّمْعِ +
جائے را اختیار کنی - که بآرام باشی و بخوبی استماع بکنی +	اِخْتَرِ الْمَكَانَ الَّذِیْ تَكُوْنُ فِیْهِ بِرَاحَةٍ - وَ تَسْمَعُ سَمَاعًا جَیِّدًا +
براه مهربانی مرا پارهٔ ناں بده +	اَعْطِنِیْ كِسَرَ الْخُبْزِ تَلَطُّفًا +
آیا بسیار میخواهی ؟	اَتَشْتَهِیْ كَثِیْرًا ؟
نه هرچه کمتر باشد +	لَا - بَلْ قَلِیْلًا - بِاَیِّ قَدْرٍ كَانَ +
آنمرد هنرهاے خود را بکار آوردن نمیداند +	ذٰلِكَ الرَّجُلُ لَا یَعْلَمُ اسْتِعْمَالَ فُنُوْنِهٖ +
آں مرد روپیهٔ خود را بکار تجارت مے آرد +	ذٰلِكَ الرَّجُلُ یَصْرِفُ رُوْبِیَّتَهٗ فِی التِّجَارَةِ +
تو روپیهٔ خود را بچه کار میداری؟	فِیْ اَیِّ اَمْرٍ تَصْرِفُ رُوْبِیَّتَكَ ؟
بکاغذ سرکاری بکار مے آرم +	اَصْرِفُ فِیْ تِجَارَةِ الْقَرَاطِیْسِ

السُّلْطَانِيَّةِ +

آن مرد را پسند نمیکنند- زیرا که زیاده لاف میزند +

لَا يَقْبَلُهُ الرِّجَالُ- لِاَنَّهُ هَذْيَانٌ +

اگرچه این روپیه مقلوب است- لیکن مروج بروپیه جید است +

هٰذِهِ الرُّوْپِيَةُ وَ اِنْ كَانَتْ زَيْفَةً لٰكِنَّهَا مُرَوَّجَةٌ فِيْ حُكْمِ الْجَيِّدَةِ +

باوجودیکه این مرد فی الجمله دغاباز است لیکن اعتبار مثل معتبران میدارد +

مَعَ اَنَّ ذٰلِكَ الرَّجُلَ خَدِعٌ لٰكِنَّهُ كَالْمُعْتَمِدِيْنَ +

باوجودیکه آنمرد چندان صحت ندارد لیکن تاهم بسیار مشقت میکند +

ذٰلِكَ الرَّجُلُ مَعَ اَنَّهُ لَيْسَ بِصَحِيْحٍ تَامٍّ يَتْعَبُ كَثِيْرًا +

اگرچه آن زن بسیار خوب صورت نیست- مگر با این خیلی خلیق است +

تِلْكَ الْاِمْرَأَةُ وَ اِنْ لَمْ تَكُنْ حَسَنَةَ الْوَجْهِ لٰكِنَّ مَعَ هٰذَا خَلِيْقَةٌ كَثِيْرَةٌ +

اگرچه آن مرد هنر نمیدارد- مگر بسیار لاف میزند +

ذٰلِكَ الرَّجُلُ وَ اِنْ لَمْ يَكُنْ ذُوْ صَنْعَةٍ- لٰكِنَّهُ هَذَّارٌ +

آن ساقی یعنی شراب نوشاننده اگرچه سیاه رو است- مگر از فروشی سود میدارد- و فائده میگیرد +

ذٰلِكَ السَّاقِيْ وَ اِنْ كَانَ اَسْوَدَ الْوَجْهِ- لٰكِنَّهُ يَنْتَفِعُ مِنْ بَيْعِ الْخَمْرِ +

من خط تو بتاریخ پنجم یا ششم یافته ام ✣	وَجَدْتُ کِتَابَتَکَ لِخَمْسٍ اَوْ سِتٍّ خَلَوْنَ ✣
زاغ بالاے قلعه هست - و من در زیر آن ✣	اَلْغُرَابُ فَوْقَ الْقَلْعَةِ وَ اَنَا تَحْتَهٗ ✣
تا بالا باید رفت ✣	لِیَذْهَبْ اِلَی الْفَوْقِ ✣
برادر بزرگ و خواهر بزرگ رسیده اند ✣	جَاءَ الْاَخُ الْاَکْبَرُ وَ الْاُخْتُ الْکُبْرٰی ✣
در کفاف خود شش صد روپیه سالانه صرف میکنم ✣	اَصْرِفُ فِیْ وَظِیْفَتِیْ سِتَّ مِائَةِ رُوْفِیَةٍ سَنَةً ✣
او پسر مرا پرورش میکند ✣	هُوَ یُرَبِّیْ ابْنِیْ ✣
او اصم و ابکم معلوم میشود ✣	هُوَ یُعْلَمُ اَنَّهٗ اَبْکَمُ وَ اَصَمُّ ✣
ایشان اسطوانهاے آهنین فرو مے نشانند ✣	یُقِیْمُوْنَ الْاُسْطُوَانَاتِ مِنَ الْحَدِیْدِ وَ یَدْفِنُوْنَهَا ✣
او میخ را در دیوار فرو میکوبد ✣	هُوَ یَدُقُّ الْوَتَدَ فِی الْجِدَارِ ✣
بر من تکیه مکن ✣	لَا تَتَّکِئْ عَلَیَّ ✣
من دیدم که یک مرد نشانه میکرد ✣	رَاَیْتُ رَجُلًا یَسْتَهْدِفُ ✣
او بحالت دویدن یکایک ایستاده ✣	قَامَ فِی الْعَدْوِ فُجَاءَةً ✣
نیکی عزیز است - و بدی نفرت	اَلْحَسَنَةُ حَبِیْبَةٌ وَ السَّیِّئَةُ

Arabic	Persian
مَنْفُورٌ مِنْهَا +	کرده شده است +
كُلُّ إِنْسَانٍ فَانٍ +	همه انسان فانی هستند +
اَلذَّهَبُ ثَمِينٌ غَالٍ +	طلا قیمتی است - بیش قیمت +
سِعْرُ الْحُبُوبِ بِثَلَاثَةٍ وَ	غله به نرخ بست و سه آثار فروخته
عِشْرِينَ مَنًّا +	بیشود +
اَلْإِطَالِيَةُ بُسْتَانُ يُورُوبَ +	اطلیه باغ یورپ است +
اَلْمَاءُ وَ الْهَوَاءُ طَيِّبَانِ +	آب و هوا بسیار خوب است +
اَلْكَلْبُ لِلْإِنْسَانِ أَنِيسٌ وَ	سگ دوست و مونس انسان
حَبِيبٌ +	میباشد +
يَكُونُ فِي ذٰلِكَ الْمُلْكِ الْخَمْرُ	درآں ملک شراب و نارنگی و
وَ النَّارِنْجُ وَ الْأُتْرُجُّ وَ	لیموں و زیت و همه قسم میوه
الزَّيْتُ وَ كُلُّ الثِّمَارِ +	پیدا بیشود +
لِلْحُسْنِ وَ الظَّرَافَةِ وَ اللَّطَافَةِ	حسن وظرافت ولطافت بشرطیکه زینت
مَعَ الْحَيَاءِ دَرَجَةٌ عَظِيمَةٌ +	شرم وحیا یابد - مرتبهٔ عظیم دارد +
لَا تَفْعَلْ بِهِ مَا يَسْتَغِيثُ	چناں نکن - که او را جائے فریاد
مِنْهُ +	باشد باوجود آں +
أُحِيلُ عَلَيْكَ هٰذَا الْأَمْرَ +	من این امر را بتو میگذارم +
هٰذِهِ الْمُعَامَلَةُ تَمَّتْ عَلَى	این معامله خوب شده است +

	طُوْلٍ جَمِيْلٍ حَسَنٍ +
من برآں شرطہستم کہ تو بیان کردہ بودی +	اِنِّیْ عَلٰی شَرْطٍ بَيَّنْتَهٗ +
مرا شک نیست کہ تو دوست من ہستی +	لَا اَشُكُّ فِیْ اَنَّكَ صَدِيْقِیْ +
مرا شک نیست کہ او انکار خواہد کرد +	لَا اَشُكُّ فِیْ اَنَّهٗ يُنْكِرُ +
ایشاں ہدف ہمہ گلہ ہائے قلعہ	هٰؤُلَاءِ كَانُوْا هَدَفًا لِجَمِيْعِ
بودند +	بَنَادِيْقِ الْقَلْعَةِ +
من پرسش او بلطائف الحیل	سَئَلْتُهٗ عَنْ حَالِهٖ بِلَطَائِفِ
کردم - و بدیں طور رازش گرفتم -	الْحِيَلِ حَتّٰى اسْتَكْشَفْتُ سِرَّهٗ
و خود را بحال او مطلع ساختم +	وَ اطَّلَعْتُ عَلٰى حَالِهٖ +
ترا تحمل ہرچہ باشد ضرور خواہد	لَا بُدَّ لَكَ اَنْ تَتَحَمَّلَ كُلَّ مَا
افتاد +	يَكُوْنُ +
ابر غلیظ فرا گرفتہ است +	اَحَاطَ الْمُزْنُ الْغَلِيْظُ +
ریش او بسیار و گنجان است +	لِحْيَتُهٗ كَثِيْفَةٌ +
تجلی نور چراغان آں شہر مثل	ضَوْءُ سُرُجِ تِلْكَ الْبَلْدَةِ
شعاع آفتاب مے شاید +	يُرٰى كَاَشِعَّةِ الشَّمْسِ +
آں شخص بسیار نموداری مے	ذٰلِكَ الرَّجُلُ يَتَكَلَّفُ فِیْ
شاید +	اِظْهَارِ الْمَرْتَبَةِ كَثِيْرًا +
او بسیار نمود میکند +	يُظْهِرُ دَرَجَتَهٗ وَ يَتَمَلَّقُ +

روشنی با ما بکن ✢	فَاصْحَبِ السِّرَاجَ مَعَنَا +
خود را از افتادن باز نداشتن ✢	عَدَمُ الْكَفِّ عَنِ السُّقُوطِ +
او تحمل بے عزتی کرد ✢	تَحَمَّلَ الْمَتَاكَ وَ الذِّلَّةَ +
این چیز خوب نیست - واپس باید داد ✢	هٰذَا لَيْسَ بِحَسَنٍ فَرُدَّهُ +
او تعریف خود میکند ✢	هُوَ يُعَرِّفُ نَفْسَهُ +
از اینجا برو ✢	رُحْ مِنْ هُنَا +
دور باشید - و بروید ✢	اُغْرُبُوا - وَ ابْعُدُوا +
ما به آنجا برویم ✢	لِنَذْهَبْ فِي ذٰلِكَ الْمَوْضِعِ +
او بدانجا برود - و باز آید ✢	لِيَذْهَبْ فِي ذٰلِكَ الْمَوْضِعِ وَ لْيَرْجِعْ +
ایشان بدآنجا بروند ✢	لِيَذْهَبُوا فِي ذٰلِكَ الْمَوْضِعِ +
باید که ما برویم ✢	لِنَذْهَبْ +
باید که او دور شود ✢	لِيَبْعُدْ +
مرا بده ✢	اَعْطِنِي + هَاتِ لِي +
آن را به او بده ✢	اَعْطِهِ +
او را قدرے بده ✢	اَعْطِهِ قَلِيلًا +
روپیهٔ خود بگیرید ✢	خُذُوا رُوبِيَتَكُمْ +
ما روانه بشویم ✢	نَحْنُ نَرُوحُ +

ما چاشت میخوریم +	نَحْنُ نَأْكُلُ الْغَدَاءَ +
او مرا بده +	أَعْطِنِيهِ +
او دریںجا بوقت نیمروز حاضر شود +	لِيَحْضُرْ وَقْتَ الزَّوَالِ +
او آنرا نزد من بفرستد +	لِيُرْسِلْهُ إِلَيَّ +
او این را باور کند +	لِيُصَدِّقْ هٰذَا +
این را تمام بکن +	تَمِّمْ هٰذَا +
او تمام بکند +	لِيُتِمَّ +
او این را بگیرد +	لِيَأْخُذْ هٰذَا +
آں زن را بگوید - که منع	تِلْكَ الْاِمْرَأَةُ لِتَقُلْ لَهُ - لَا
نکن +	تَمْنَعْ +
اگر من از تو سوال بکنم بطوریکه	لَوْ كُنْتُ أَسْأَلُكَ مِثْلَ مَا
در شروع سبقها کرده بودم -	سَأَلْتُ فِي الْأَسْبَاقِ السَّابِقَةِ
تو چه جواب خواهی داد ؟	فَمَا تَقُولُ فِي الْجَوَابِ ؟
این سوالها اولاً بظاهر بیهوده	هٰذِهِ الْأَسْئِلَةُ تُعْلَمُ عَبَثًا
معلوم میشود - ولیکن بر طرز تعلیم	وَ لَغْوًا فِي بَادِي الْأَمْرِ - وَ لٰكِنِ
تو اعتماد کلی کرده ام +	اسْتَصْوَبْتُ تَعْلِيمَكَ +
و چونکه در آں وقت بچند الفاظ	وَ إِذَا مَا كُنْتُ فِي ذٰلِكَ الْأَوَانِ
و قواعد واقف بودم - موافق آں	وَاقِفًا عَلَى الْأَلْفَاظِ عَدِيدَةٍ -

ہرچہ توانستم۔ جواب دادم +

وَ قَوَاعِدَ قَلِيلَةٍ۔ فَأَجَبْتُ بِمَا قَدَرْتُ عَلَيْهِ +

این معنی بزودی معلوم شد۔ کہ آن سوالہا بطورے تجویز شدہ بودند۔ کہ بذریعۂ جوابہاے مخالفہ کہ مرا کردن و آوردن افتاد۔ بناے قاعدہ درست بشو۔ و مشق گفتگو نیز حاصل آید۔ حالا قریب است۔ کہ طاقت گفتگو و حرف زدن۔ برابر بلا تکلف حاصل شود +

قَدْ عُلِمَ عَلَى السُّرْعَةِ أَنَّ هٰذِهِ الْأَسْوِلَةَ وُضِعَتْ عَلَى طَرْزٍ خَاصٍّ۔ لِيَسْتَحْكِمَ بِنَاءُ الْقَوَاعِدِ بِالْأَجْوِبَةِ الْمُخَالِفَةِ الَّتِي لَا بُدَّ لِي مِنَ الْإِتْيَانِ بِهَا۔ وَ يَحْصُلُ الْقُدْرَةُ عَلَى الْبَيَانِ۔ تَعَالَى أَنْ يَحْصُلَ قُوَّةُ الْكَلَامِ وَ الْمَنْطِقِ عَنْ تَرْتِيبٍ بِلَا تَكَلُّفٍ عَلَى السَّوِيَّةِ +

مضمون این فقرہ بقاعدۂ منطق درست نمے آید +

لَا يَنْطَبِقُ هٰذِهِ الْفِقْرَةُ عَلَى قَاعِدَةِ الْمَنْطِقِ +

اگر این فرصت از دست بدہم۔ و از احسانے تامتر کہ از تو میدارم ظاہر نکنم۔ بسیار کفران نعمت خواہد شد +

إِنْ أُضِعْ هٰذِهِ الْفُرْصَةَ۔ وَ لَا أُظْهِرُ الْمِنَنَ الَّتِي هِيَ لَكَ عَلَيَّ۔ يَكُونُ كُفْرَانًا لِنِعْمَتِكَ +

ترا بہر صورت فردا باید آمد +

لَا بُدَّ لَكَ أَنْ تَجِيءَ غَدًا۔

فارسی	عربی
	كَيْفَمَا كَانَ +
این مشکلی است که دفع ندارد +	هٰذِهٖ مُصِيبَةٌ لَا دَفْعَ لَهَا +
این متوطن این دیار است +	مُوْطِنُهُ تِلْكَ الدِّيَارُ +
ربع ساعت باقی است +	بَقِيَ رُبْعُ سَاعَةٍ +
چه قدر وقت باقی است؟	كَمْ بَقِيَ الْوَقْتُ ؟
نصف ساعت باقی است +	بَقِيَ نِصْفُ سَاعَةٍ +
بسیار باقی است +	بَقِيَ كَثِيرًا +
قد من از قد تو قدرے کم است +	قَامَتِي أَقْصَرُ مِنْ قَامَتِكَ بِقَلِيلٍ +
دولت من برابر دولت تو نبود بسیار کم بود +	لَمْ يَكُنْ مَالِي مُسَاوِيًا لِمَالِكَ - بَلْ كَانَ أَقَلَّ مِنْهُ +
حصۂ سوم برائے خود داشت - و حصۂ چهارم بمن داد +	أَبْقَى لِنَفْسِهٖ ثُلُثًا - وَ أَعْطَانِي رُبُعًا +
ترا خیال است که همه را بمن واپس کرده - لیکن بسیار باقی است +	أَتَظُنُّ أَنَّهُ رَدَّ الْكُلَّ إِلَيَّ - وَ لَيْسَ كَذٰلِكَ - بَلْ بَقِيَ كَثِيرًا
خرد تر مثل بزرگتر نیست - بلکه بسیار فرق است +	اَلْأَصْغَرُ لَيْسَ كَالْأَكْبَرِ - بَلْ بَيْنَهُمَا فَرْقٌ كَثِيرٌ +
قریب است که قدش برابر قد	اَلظَّنُّ أَنَّ قَامَتَهُ مِثْلُ قَامَةِ

برادرش باشد +
حسن اخلاق مردمان آندیار که او
ذکر کرده بود از بیان سوداگران ما
بعید معلوم میشود +
غارتگری دزدان از آن شخص
پرسیده شود +
تقریریکه هیچ چیز مانع او نمیشود و
نه پریشان کند - او متواتر جاری
میگردد - و چنان بزودی برمی آید -
که خیال مقرر در پس مینماید +
او مثل دیوانه سخن پریشان میگوید -
آن شخص رویهٔ جبر نهاده است +

این امر واقعی است +
او مرا تکذیب کرده است +
اگر او همچنان بگوید من او را تکذیب خواهم کرد +
بدست او خارش میشود - از این
سبب میخارشد +

اَخِيهِ +
مَا ذَكَرَ حُسْنَ الْاَخْلَاقِ لِسَاكِنِي
هٰذِهِ الدِّيَارِ - فَيَظْهَرُ بُعْدُهُ
وَ خَلْفُهُ عَنْ بَيَانِ تُجَّارِنَا +
لِيُسْئَلْ ذٰلِكَ الرَّجُلُ عَمَّا سَلَبَهُ
اللُّصُوصُ +
اَلتَّقْرِيرُ الَّذِي لَيْسَ لَهُ مَانِعٌ
وَ لَا فِيهِ تَشَتُّتٌ يَكُونُ سَوَاءً
مُتَوَاتِرًا وَ يَجْرِي قَبْلَ تَصَوُّرِ
الْمُتَكَلِّمِ +
يَتَكَلَّمُ بِكَلِمَاتٍ شَتَّى كَالْمَجْنُونِ +
ذٰلِكَ الرَّجُلُ اخْتَارَ طَرِيقَ
الْجَبْرِ +
هٰذَا الْاَمْرُ وَاقِعِيٌّ +
هُوَ كَذَّبَنِي +
اِنْ قَالَ كَذَا - فَاَنَا اُكَذِّبُهُ +
فِي يَدِهِ حِكَّةٌ فَلِهٰذَا يَحِكُّ
يَدَهُ +

فارسی	عربی
فعل او مخالف قول است ✣	فِعْلُهُ يُخَالِفُ الْقَوْلَ ✣
من از بالاے درخت بر روے زمین افتادم ولیکن بسیار ضرب نرسیده بلکه قدرے خراش شد و امر برین گزشت ✣	سَقَطْتُ مِنْ اَعْلَى الشَّجَرَةِ عَلَى الْاَرْضِ وَ مَا اَصَابَنِيْ صَدْمَةٌ شَدِيْدَةٌ سِوَى خَدْشٍ قَلِيْلٍ وَ مَضَى الْاَمْرُ عَلَى هٰذَا الطَّرِيْقِ ✣
دزد گرفتار شده ولیکن باندک سزا نجات خواهد یافت ✣	اُخِذَ اللِّصُّ وَ لٰكِنَّهُ يَنْجُوْ بَعْدَ عِقَابٍ يَسِيْرٍ ✣
من این عنایت بذریعهٔ عاجزئ تمام حاصل کرده ام ✣	حَصَّلْتُ هٰذِهِ الْعِنَايَةَ بِالْتِجَاءٍ تَامٍّ ✣
از افراط گریستن چشم تو ضائع خواهد شد ✣	تَبْيَضُّ عَيْنَاكَ عَنْ فَرْطِ الْبُكَاءِ ✣
قطع نظر ازین گناه باز هم بسیار نیک است ✣	هُوَ رَجُلٌ صَالِحٌ مَعَ قَطْعِ النَّظْرِ عَنْ هٰذَا الْاَمْرِ ✣
آن مردمان با یکدگر مفاخرت میکنند ✣	هٰؤُلَاءِ الرِّجَالُ يَتَفَاخَرُوْنَ فِيْمَا بَيْنَهُمْ ✣
اگرچه او از من بسیار احسان یافته است لیکن من از بد روئ او	اَحْسَنْتُ اِلَيْهِ كَثِيْرَ اِحْسَانٍ وَ لٰكِنِّيْ نَفُوْرٌ مِنْهُ اَشَدَّ

زیاده تر ناخوش هستم *
هرچند زیاده مستحق محبتش بودم
لاکن بسبب بد رویهٔ او زیاده تر
ناراض هستم *
کاشکی آن خانه از آن من بودے!
من در آن امر بسیار فکر و غور نمودم *
سر و پایش برهنه هستند *
او پاے برهنه آمد و سر برهنه نشست *
او بر پشت برهنه اسب سوار میشود *
قریب بود که روپیهٔ خود گم کردے *
خیال کردم که خود گم کرده ام *
در کشته شدن او قدرے قصور مانده *
به مردن من قدرے کمی باقی
مانده *
وقتیکه برادر من در قبهٔ بحر بود
طوفان شدید ناگهان برپا شد
و صاعقه بر جهاز افتاد - آن جهاز
آتش گرفت و ملاحان بخیال آنکه

نَفْرَةً لِسُوْءِ طَرِيْقَتِهٖ *
كُنْتُ مُسْتَحِقًّا لِحُبِّهٖ - وَ لٰكِنْ
اَنَا لِقُبْحِ سِيْرَتِهٖ مُتَنَفِّرٌ مِنْهُ
غَيْرَ رَاضٍ عَنْهُ كَثِيْرًا *
يَالَيْتَ تِلْكَ الْبَيْتُ كَانَتْ لِيْ !
تَاَمَّلْتُ فِيْهِ كَثِيْرًا *
هُوَ حَاسِرٌ وَ حَافٍ *
جَاءَ حَافِيًا وَ جَلَسَ حَاسِرًا *
هُوَ يَرْكَبُ الْفَرَسَ بِدُوْنِ السَّرْجِ *
كَانَ قَرِيْبًا اَنْ اَفْقِدَ رُوْپِيَتِيْ *
ظَنَنْتُ اَنِّيْ فَقَدْتُ بِنَفْسِيْ *
بَقِيَ فِيْ قَتْلِهٖ قُصُوْرٌ قَلِيْلٌ *
بَقِيَ رَمَقٌ مِنْ حَيَاتِيْ وَ اِلَّا
مِتُّ *
لَمَّا كَانَ اَخِيْ فِيْ قُبَّةِ الْبَحْرِ - قَامَ
الطُّوْفَانُ الشَّدِيْدُ وَ وَقَعَتِ
الصَّاعِقَةُ عَلَى الْمَرْكَبِ فَاحْتَرَقَ
وَ اَلْقَى الْمَلَّاحُوْنَ اَنْفُسَهُمْ فِيْ

بشناوری نجات یابند- خود را
اندرون دریا انداختند +
وقتیکه آدمی دید- که آتش از چهار
طرف فرا گرفته است- بسیار خوف
برو غالب شد +
او نمیدانست- که چه باید کرد- پس
بار دگر هیچ تامل نکرد +
من هنوز خبر او نیافته ام +
بباید- که چنین صنعت نفیسه
کار فرشته باشد +
حلیهٔ او چندان خوبصورت نیست
و در چهرهٔ او هیچ اثر پیدا نیست
اگرچه حسین نیست- لیکن بوقت
سخن گفتن آثار ذهانت این
قدر پیدا میشود- که گویا حسین
مینماید +
آنزن بسیار دل ربا ست- و
ظرافت طبع هم دارد +

الْبَحْرِ ظَنًّا مِنْهُمْ أَنَّ السِّبَاحَةَ
تَنْجُوهُمْ +
لَمَّا نَظَرَ اسْتِيلَاءَ النَّارِ عَنْ
كُلِّ جَانِبٍ- يَسْتَوْلِي عَلَيْهِ
خَوْفٌ شَدِيدٌ +
لَمْ يَدْرِ مَا يَفْعَلُ فَلَمْ يَتَأَمَّلْ
بَعْدَهُ مَرَّةً أُخْرٰى +
مَا وَجَدْتُ خَبَرَهُ إِلَى الْآنَ +
وَ لٰكِنْ هٰذِهِ الصَّنِيعَةُ الْبَلِيغَةُ
مِنْ عَمَلِ الْمَلَكِ +
حُلْيَتُهُ أَنَّهُ لَيْسَ بِجَيِّدِ الْحُسْنِ
وَ لَيْسَ فِي وَجْهِهِ شَيْءٌ- وَ
لَيْسَ بِجَمِيلٍ وَ لٰكِنْ يَظْهَرُ
عِنْدَ التَّكَلُّمِ حُسْنُهُ وَ ذَكَاءُهُ
حَتّٰى يُظَنَّ بَعْدَ التَّكَلُّمِ كَأَنَّهُ
حَسَنٌ جَمِيلٌ +
تِلْكَ الْاِمْرَأَةُ تُهَيِّجُ الْقَلْبَ
كَثِيرًا عَلٰى أَنَّهَا ظَرِيفَةٌ أَيْضًا +

فارسی	عربی
در حلیهٔ او آثار توقیر و تعظیم پیدا ست ٭	مِنْ سِيمَائِهِ يَظْهَرُ آثَارُ الْوَقَارِ وَ الْعَظَمَةِ ٭
او با چند مردمان نزاع دارد من از کردن این بر حذر خواهم شد ٭	هُوَ يُنَازِعُ رِجَالًا كَثِيرًا — فَأَحْذَرُ مِنْ فِعْلِهِ هٰذَا ٭
بر حذر باش که بآنمرد روپیه بقرض ندهی ٭	إِيَّاكَ أَنْ تُقْرِضَ ذٰلِكَ الرَّجُلَ رُوبِيَّةً ٭
اگر عزم این کار بخیال تو برسد ترا سزا خواهم داد ٭	إِنْ كَانَ فِي تَصَوُّرِكَ عَزْمُ هٰذَا الْفِعْلِ أُعَاقِبُكَ ٭
این مرا مے زیبد ٭	هٰذَا مُنَاسِبٌ لِي ٭
آن کار ترا نمے زیبد ٭	ذٰلِكَ الْفِعْلُ لَا يَنْبَغِي بِشَأْنِكَ ٭
آن پوشاک ترا بطور عجیب مے زیبد ٭	يُنَاسِبُ لَكَ تِلْكَ الثِّيَابُ وَ تُزَيِّنُكَ زِينًا عَجِيبًا ٭
دستار او را زیب نداد ٭	مَا يَسْتَقِيمُ عَلَيْهِ الْعِمَامَةُ وَ لَا تَحْسُنُ ٭
ترا دریں ملامت من نمے زیبد ٭	لَا يَلِيقُ بِشَأْنِكَ مَلَامَتِي فِي هٰذَا ٭
ازیں بر مے آید که ترا کردن این کار نمے باید ٭	يُفْهَمُ مِنْ هٰذَا أَنَّهُ لَا يَجِبُ لَكَ هٰذَا الْفِعْلُ ٭

فارسی	عربی
چه سبب است که تو این قدر دیر آمدی؟	لِمَ تَاَنَّيْتَ فِي الْمَجِيْئِ ؟
من نمیدانم این چه طور است ؟	لَا اَعْلَمُ كَيْفَ هٰذَا ؟
چه سبب است که او بندوق خود نمیداشت +	لِمَ لَمْ يَكُنْ مَعَهٗ بُنْدُوْقُهٗ ؟
نمیدانم که چه طور شده است +	لَا اَعْلَمُ اَنَّهٗ كَيْفَ صَارَ ؟
آن بیچارا فاقه میدارد +	هُوَ جَائِعٌ بِلَا سَبَبٍ +
آن مرد را بباز آمدن برادر او آگاه بکن +	اَعْلِمْ ذٰلِكَ الرَّجُلَ بِرَجْعِ اَخِيْهِ +
آسمان صاف میشود +	اَلسَّمَاءُ يَصْفُوْ +
آسایش بکن و فوراً نزد من باز بیا +	اِسْتَرِحْ قَلِيْلًا ثُمَّ ارْجِعْ اِلَيَّ بِلَا تَاخِيْرٍ +
چهره اش زرد شد بسبب خوف و سرخ شد بسبب خجالت +	اِصْفَرَّ وَجْهُهٗ خَوْفًا وَ احْمَرَّ لِلْخَجَالَةِ +
آن مرد پیر معلوم میشود و پدرش ظاهرا جوان +	يُظَنُّ اَنَّهٗ شَيْخٌ وَ اَبُوْهُ شَابٌّ فِي الظَّاهِرِ +
او بهنر فریب استاد و ماهر است +	هُوَ فِي الْفِرْيَبَةِ اُسْتَادٌ مَاهِرٌ +
آنمرد خود را بیمار میدارد +	ذٰلِكَ الرَّجُلُ يُمَرِّضُ نَفْسَهٗ +
فراهم نمودن +	اَلْجَمْعُ +

من با او کار و بار کردن پسند نمیکنم — زیراکه او همیشه تانی میکند ÷

لا أرغب معه في عمل — لأنه يتأنى دائماً +

این دلیل قاطع است ÷

هذا الدليل قاطع +

آن طفل گم شده در اکناف و اطراف سرگردان میگردد ÷

هذا الطفل المفقود يدور في الأطراف و الأكناف حيران +

گلۀ توپ دیوار را شکسته بگذشت ÷

بندق المدفع ثقب الحائط و نفذ فيه +

من در جسم او شمشیر خود زده بدان سو فرار شدم ÷

أنا ضربته بسيفي ثم فررت إلى ذلك الجانب +

آن سوداگر از قیمت بازاری دو چند میخواهد ÷

ذلك التاجر يطلب ضعف ما يكون في السوق من القيمة +

ترا نباید که به او معامله بکنی — یقین که بنصف خواهد داد ÷

يتعامل به — لأني أتيقن — إنه يعطيك على نصف قيمة +

تو از حصۀ خود سه چند میداری ÷

عندك من نصيبك ثلاث أضعاف +

من از سر تو با او آشنائی پیدا کرده ام ÷

تعارفت أنا و هو تعارفاً جديداً +

من با او مصافحه کردوم ÷

صافحته +

فارسی	عربی
من او را گفتم که نه +	قُلْتُ لَهٗ لَا +
روپیهٔ خود را ذخیره بکن +	اِدَّخِرْ رُوْبِيَاتَكَ +
وقتیکه از خواندن کتاب خود فارغ	كُلَّمَا اَفْرَغُ عَنْ قِرَاْءَةِ الْكِتَابِ
بیشوم - فے الفور یک سو مے	اَضِعُهٗ اَوْ اَطْرَحُهٗ جَانِبًا
نهم +	عَلٰى فَوْرٍ +
آں شخص صاف باطن است +	ذٰلِكَ الرَّجُلُ زَكِيُّ الْبَاطِنِ +
چنداں برفتن تقلیات خانه خواهش	لَا اَشْتَهِي الذَّهَابَ اِلٰى
ندارم دریں شب +	دَارِ الْمُمَثِّلَاتِ فِي هٰذِهِ
	اللَّيْلَةِ ضَرُوْرَةً +
من تا یک ساعت بخوردن و	اِنِّي اٰكُلُ وَ اَشْرَبُ سَاعَةً
نوشیدن مشغول بیشوم - لیکن	كَامِلَةً وَ لٰكِنَّ الْجُوْعَ وَ الْعَطَشَ
جوع و عطش منطفی نمیگردد +	لَا يَزُوْلَانِ +
او ظالم خونخوار است +	هُوَ ظَالِمٌ فَتَّاكٌ +
شب چه طور گذشت ؟	كَيْفَ مَضَى اللَّيْلُ ؟
آیا شب تو بخوبی گذشته است ؟	اَمَضٰى لَيْلَتُكَ بِالْخَيْرِ ؟
احسان تست که تو مرا بپرسی +	مِنَّتُكَ عَلَىَّ اَنْ تَسْئَلَ عَنِّيْ +
به نسبت شب گذشته امشب	قَدْ مَضَتْ هٰذِهِ اللَّيْلَةُ بِالْخَيْرِ
به آرام گذشت +	وَ الصَّلَاحِ وَ تَمَيَّزَتْ عَنِ

	اللَّيْلَةِ السَّابِقَةِ بِهِمَا +
شکر خدا است کہ شب بقدرے آرام گذشت +	شُكْرًا لِلّٰهِ - اِنْقَضَتِ اللَّيْلَةُ بِرَاحَةٍ يَسِيْرَةٍ +
مرا نزد آں صاحب یاد بکنی +	فَاذْكُرْنِيْ عِنْدَ ذٰلِكَ السَّيِّدِ +
نزد او ظاہر بکن - کہ من او را معزز و موقر و معظم میدارم +	وَ اَظْهِرْ عِنْدَهٗ اِنِّيْ اُعَزِّزُهٗ وَ اُوَقِّرُهٗ +
قدم رنجہ فرمودہ اندرون خانہ بیائید +	اُدْخُلُوا الدَّارَ وَ اَقْدَامُكُمْ عَلٰى رُؤُسِنَا +
شما را تکلیف دادہ ام - عفو فرمائید +	كَلَّفْتُكُمْ هٰذَا الْاَمْرَ - فَاعْفُوْا عَنِّيْ +
نہ تکلیف نیست - ہرچہ بفرمائی موجود ہستم +	لَا اَيْنَ التَّكْلِيْفُ - اَنَا عَامِلٌ لِمَا تَاْمُرُنِيْ بِهٖ اَيًّامَا كَانَ +
چہ حکم است +	مَا الْحُكْمُ ؟
من بخواہش وسیلۂ تو آمدہ ام +	جِئْتُ طَلَبًا لِوَسِيْلَتِكَ +
امید من اینست - کہ کار تو بر آید +	اَتَوَقَّعُ اَنْ يُقْضٰى حَاجَتُكَ +
احسان بزرگ خواہد شد - کہ بر شکر گذارئ من یقین کنی +	اِنْ تَيَقَّنْتَ اِنِّيْ اُوَدِّيْ شُكْرَكَ يَكُوْنُ اِحْسَانًا عَظِيْمًا +
در ہمہ وقت آنچہ بفرمائی - موجود	اِنِّيْ لَاَفْعَلُ مَا تَاْمُرُنِيْ بِهٖ

هستم ✣	فِيْ كُلِّ وَقْتٍ ✣
تو بسیار مهربانی میکنی ✣	اَنْتَ تَلَطَّفُ عَلَيَّ كَثِيْرًا ✣
تو در حق من بسیار زیاده میگوئی	تَقُوْلُ فِيْ حَقِّيْ زَائِدًا كَثِيْرًا ✣
من نمیتوانم که شکر تو ادا بکنم ✣	لَا اَقْدِرُ عَلٰى اَدَاءِ شُكْرِكَ ✣
اجازت بده که فلان صاحب را که	مُرْنِيْ بِاَنْ اٰتِيَ بِالسَّيِّدِ الَّذِيْ
از قدیم بخاندان من اتحاد دارند	بَيْنَهٗ وَ بَيْنَ عَشَائِرِيْ رَوَابِطُ
برائے ملاقات شما بیارم ✣	قَدِيْمَةٌ لِيُلَاقِيَكَ ✣
من از ملاقات شما بسیار محظوظ	حُظِظْتُ مِنْ فَرَحٍ كَثِيْرٍ
گشتم ✣	بِمُلَاقَاتِكُمْ ✣
من حتے الوسع کوشش خواہم کرد	اِنِّيْ لَاَسْعٰى مَهْمَا اَمْكَنَنِيْ لِاَكُوْنَ
تا لائق تحسین شما باشم ✣	اَوْلٰى بِتَحْسِيْنِكُمْ ✣
این صاحب فلان است که در حق عمو	هٰذَا هُوَ السَّيِّدُ الَّذِيْ
زادهٔ تو بسیار احسان کرده است ✣	اَحْسَنَ اِلَى ابْنِ عَمِّكَ ✣
ما را از دیدن تو بخانه بسیار خوشی	يَحْصُلُ لِيْ فَرْحَةٌ شَدِيْدَةٌ مِنْ
حاصل شد ✣	اَجْلِ تَقَدُّوْمِكَ الدَّارَ ✣
خاصیت بزرگان اینست که ایشان حسد	عَادَةُ الْاَكَابِرِ اَنْ لَا يَحْسُدُوْا
نمیکنند چرا ایشان ارباب علم میباشند و علم	لِاَنَّهُمْ ذُوْ عِلْمٍ وَ الْعِلْمُ يُزِيْلُ
حسد را زائل و نیست و نابود میگرداند ✣	الْحَسَدَ وَ يَمْحُوْهُ ✣

از همه کار او لطافت ظاهر است +
يَبْدُوْ مِنْ كُلِّ فِعْلِهِ لَطَافَةٌ +

خاطر جمع بکن - که فتح بدست است +
طَمِّنِ الْقَلْبَ لِأَنَّ الْفَتْحَ لَنَا +

مفاد ایشان مخالف مفاد وشان است +
غَرَضُ هٰؤُلَاءِ غَيْرُ غَرَضِهِمْ +

آن قریب به انهدام است +
هُوَ مُشْرِفٌ عَلَى الْاِنْهِدَامِ +

او بر چشم دشمن مخفی شد +
اَلْقَى الْحِجَابَ عَلَى عَيْنِ عَدُوِّهِ +

من ترا در نفع این شریک خواهم کرد +
اُشَارِكُكَ فِي نَفْعِ هٰذَا +

این مردمان بضرب شمشیر کشته شدند +
هٰؤُلَاءِ الرِّجَالُ قُتِلُوْا بِالسَّيْفِ +

او مثل خود یافته است +
هُوَ وَجَدَ مِثْلَهُ +

آیا رای تو این است ؟
آهٰذَا رَأْيُكَ ؟

درین شبه مکن +
لَا تَشُكَّ فِي هٰذَا +

شما همان اجنبی هستید که بما اطلاع کرده اند از آمدن شما +
اَنْتُمْ هُمُ الْاَجْنَبِيُّوْنَ الَّذِيْنَ اَخْبَرُوْنِيْ بِمَجِيْئِكُمْ +

ای صاحبان شما به این نغمه راضی هستید ؟
يَا سَادَاتِيْ اَتَرْضَوْنَ بِهٰذِهِ النَّغْمَةِ ؟

آن زن بنسبت دیگران استقلال مے نماید +
تِلْكَ الْاِمْرَأَةُ تَسْتَقِلُّ بِالْاِضَافَةِ اِلَى الْآخَرِيْنَ +

آن زن بهرچه کمتر رنج به او برسد—
تِلْكَ الْاِمْرَأَةُ تَجْرِي الدَّمْعَاتِ

فارسی	عربی
اشک میبارد ✤	بِأَدْنٰى أَلَمٍ ✤
آنزن خود را براے اطفال خود در اخلاق نمونه خیال کرده است ✤	تِلْكَ الْاِمْرَأَةُ جَعَلَتْ نَفْسَهَا لِأَوْلَادِهَا أُنْمُوْذَجًا فِي الْأَخْلَاقِ ✤
او بدان حیله کامیاب نشده است ✤	مَا حَصَلَ مَقْصُوْدُهُ بِهٰذِهِ الْحِيْلَةِ ✤
او خیلے کار میدارد ✤	لَهُ أَشْغَالٌ كَثِيْرَةٌ ✤
او باندک اشاره درغضب مے آید ✤	هُوَ يَغْضَبُ بِأَدْنٰى إِشَارَةٍ ✤
خشکیٔ موسم بهار همه میوه را خراب کرده است ✤	يُبْسُ الْمَوْسِمِ نَقَصَ الثَّمَرٰتِ كُلَّهَا ✤
درین امر راے صاحبان مجلس باید گرفت ✤	لِيُعْلَمْ فِي هٰذَا الْأَمْرِ رَأْيُ هٰذِهِ الْأَكَابِرِ ✤
مکنون او ظاهر است ✤	مَا فِي ضَمِيْرِهٖ ظَاهِرٌ ✤
حمیت من همین است ✤	هٰذِهٖ حَمِيَّتِيْ ✤
این مفهوم بیشود ✤	هٰذَا يُفْهَمُ ✤
این اسب به تگ و پو میرود ✤	هٰذَا الْفَرَسُ يَسِيْرُ بِالْعَدْوِ ✤
آیا تو برفتن آنجا خوش بیشوی؟	أَتَفْرَحُ بِذَهَابِكَ إِلٰى ذٰلِكَ الْمَوْضِعِ ؟

او بخنده پیشانی صرف میکند ÷	هُوَ يَصْرِفُ فَرِحًا مَسْرُوْرًا ÷
ایشان بر دشمن افتادند ÷	هٰؤُلَاءِ وَقَعُوْا عَلَى الْأَعْدَاءِ ÷
حیرانم - که کدام سمت توجه بکنم ÷	أَتَحَيَّرُ إِلٰى أَيِّ جَانِبٍ أَتَوَجَّهُ ÷
او مرا اختیار کلی داده است ÷	خَيَّرَنِيْ اِخْتِيَارًا كَامِلًا ÷
او خود را بقتل رسانیده است ÷	هُوَ قَتَلَ نَفْسَهُ ÷
برائے خود قاعده مقرر بکن - که از آں تجاوز نکنی ÷	قَرِّرْ لِنَفْسِكَ قَاعِدَةً — فَلَا تَجَاوَزْ عَنْهَا ÷
کار من برونق است ÷	عَمَلِيْ عَلَى الْاِزْدِيَادِ ÷
مشق شمشیر میکند ÷	يَسْعٰى فِيْ مَشْقِ السَّيْفِ ÷
مشق تیر میکند ÷	يَسْعٰى فِيْ مَشْقِ الرَّمْيِ ÷
خود را کر میکند ÷	يَجْعَلُ نَفْسَهُ صَمَّاءَ ÷
او ایں کار را پنهاں میکند ÷	هُوَ يَفْعَلُ ذٰلِكَ الْأَمْرَ خِفَاءً ÷
من دریں امر شرط کرده ام - هرچه بادا باد ÷	إِنَّمَا اشْتَرَطْتُ فِيْ هٰذَا الْأَمْرِ أَيًّا مَا كَانَ ÷
ایں آخری پانسه است ÷	هٰذِهِ هِيَ الْقُرْعَةُ الْأَخِيْرَةُ ÷
مسلم داشتم که ایں امر چنان است ÷	سَلَّمْتُ أَنَّ هٰذَا الْأَمْرَ هٰكَذَا ÷

قادر نیستم - کہ آں را بانجام برسانم ✢
او غضب خود را بخود تسلیم کرده
فرو نشانده ✢
پادشاه لشکر بزرگ برپا کرده است ✢

آں شراب بدماغ میرسد ✢
علم آموزید - کہ کمال آدمی
است ✢

لَسْتُ بِقَادِرٍ عَلَى اَنْ اُتِمَّهُ ✢
هُوَ حَوَّلَ غَضَبَهُ اِلَى نَفْسِهٖ
وَ سَكَّنَهُ ✢
اَلسُّلْطَانُ اَقَامَ الْعَسَاكِرَ
الْعِظَامَ ✢
ذٰلِكَ الْخَمْرُ يُخَامِرُ الدِّمَاغَ ✢
عَلَيْكُمْ بِتَحْصِيلِ الْعِلْمِ - فَاِنَّهُ
كَمَالُ الْاِنْسَانِ ✢